

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.1 במדבר בהעלתך ה,א

במדבר בהעלותך ת,ד: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקֶּשֶׁה זֶהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרָחָה מִקֶּשֶׁה הָאֵל בְּמִרְאֵה אֲשֶׁר הָרָאָה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה בְּן עֶשְׂה אֶת-הַמִּנְחָה: פ

ספרי במדבר פסיקא סא יוצא להקל ולא להחמיר בפוסוק אין במנורה נרות גביעים כפתורים ופרחים אלא בזמן שהיא מן הככר מין זהב מין קשה: ונראה כי מקור ליצא להקל ולא להחמיר נמצא בפסוק **שמות תרומה כה,לא: פ וְעֲשִׂיתָ מִנְחָתָ יִזְבֵּב טָהוֹר מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה יִרְכָה וְקָנָה וְנִבְעִיעָה כַּפְתֻּרִיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמִּנְחַת יְהוָה:**

פשט הכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** מציג חיוב עשית מנורה מרכב מאד (בהקשה) כפ'רש"י **בבלי ראש השנה כד,ב (שמ' תר' כה,לא)** **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו' אבל תבנית הטעמים של (**שמ' תר' כה,לא**) **מִקֶּשֶׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) **בבלי מנחות כח,א** באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו'; (ב) **בבלי מנחות כח,א** שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה

במדבר בהעלתך ת,ח,ב:

[ח] וְלָקַחְתָּ פָּר בֶּן-בְּקָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפַר-שְׁנֵי בֶן-בְּקָר תִּקַּח לַחֲטָאתַי: [יב] וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֲשֶׂה אֶת-הָאֲחֹדָה חֲטָאתָ וְאֶת-הָאֲחֹדָה עֹלָה ה' לְכַפֵּר עַל-הַלְוִיִּם: משנה פרה פ"א מ"ב

[ב] ר"י הגלילי אומר פרים בני שתיים שנאמר (**במ' בהע' ת,ח**) **וּפַר-שְׁנֵי בֶן-בְּקָר תִּקַּח לַחֲטָאתַי**: וחכמים אומרים אף בני שלש ר"מ אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים זקנים מפני הכבוד: **סיכום** דעות הרמב"ם רע"ב ותוסיו"ט, לכולי עלמא בפרים בני שתיים כשרים אבל גם גדולים מהם. ומחלוקת האם אפשר או אי אפשר ללמוד מהם למקומות אחרים במ נאמר פר או פרים בלי בן-בקר. כי פר בן-בקר משמעו בן שלוש שנים. (**במ' בהע' ת,ב**) **וְעֲשֶׂה** – תלישא-גדולה, כעין שיעור אלפניו ולאחריו, העשוי להיות מקור לדעת רבי יוסי שפרי הלויים בני שנתים דווקא, וחכמים אומרים שבני שנתים ויותר.

במדבר בהעלותך ת,יג: וְהֶעֱמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֶהֱרֹן וּלְפָנָי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵה לְה':

וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵה – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורה לנושא כאן הקדשת הלויים לְה':, אבל לא חלה בשוה על כולם, כי כאן חלה רק על בני גרשון. כמפורש ב- **תורה שלמה [פ]** תנופה זו נעשית לבני גרשון. לפי שהיה בכור, והבכור קדש. לכך נאמר לפני ה' (**מדרש אגדה**)

במדבר בהעלתך יא,כא: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה

שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף נִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בִקְרָבוֹ וְאַתָּה אֹמְרָתָ בְּשֵׁר אֶתָּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֵדֶשׁ יָמִים:

נִגְלֵי הָעָם - זקף-קטן זקף-גדול, גי' $358 = 115 + 243$, נח"ש, ש"ן, משי"ח; הפרש מתקע"ו $358 - 576 = 218 =$ רי"ח תפסו אומנות נח"ש והוציאו דיבת המן רעה, אף שאם רצו יכלו להרגיש רי"ח וטעם בשר.

שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף נִגְלֵי ס"ת =תשר", אפשר שכאשר נידונין ב- תשר"י מתבשרים על ביאת משי"ח **אוצר הזוהר**, הרב דניאל פריש זצ"ל, עריכה ותרגום ידידיה ברנסדורפר, **ח"ב ע' ת"ק ערב** משה,

• **סימן משיח** - משה משיח (זוהר ח"א כ"ז א') סיומא מלכא משיחא הוא - משה בסיומו יהיה מלך המשיח (זוהר ח"ג ר"ס ב') **ח"ב ע' תק"ד ערב** משה

• **ששים רבוא**. אשה אחת ילדה ששים רבוא, ומנו משה. (תקוני זוהר ת' ס"ט קיב א')

• **ששים רבוא**. לית דור פחות מס' רבוא, דא משה דאתמר ביה אנתתא חדא ילדה ס' רבוא בכרס אחת, קצ"ח? (זוהר ח"א כה א')

• **ששים רבוא**. נשמתא דמשה רבנו כלילא משתינ רבוא (תקוני זוהר ת' ע' קלח א')

אוצר הזהר ח"ג ע' תק"נ ערב נר"ן סימן נשמה ... ריח - הנשמות הם ריח העולם (זוהר ח"א קל"ד ב')

הפרש הגי' בין משי"ח לרי"ח עולה ק"ם ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר דבר עמו ה' פנים בפנים משה עמד וקיבל נבואה באספקלריה המאירה ושאר הנביאים קבלו הנבואה בנפילה והתפשטות החושים.

אפשר שהנלמד שהמשיח יהיה גדול בנבואה ממה, הכוונה שמה יעלה במדרגת נבואתו.

נאמר על המשיח **ישעיהו יא,ג: וְהָרִיחוּ בִּירְאָתָהּ הוּא וְלֹא-לְמִרְאָה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ:**

והריחו ביראת ה' .רש"י - ימלא ריח יראת ה', **ר' אליעזר מבלגנצ'י, ר' ישעיה מטרנר** לישון רוח, **ראב"ע** - רק הרגשת הריח לא תטעה, וגו' **ד"ק** - במעט הבנה ירגיש בבני אדם הטובים והרעים

ב-**ישעיה יא,א** מפרש **רש"י** שזה תנחומין לחזקיהו ועמו שלא יפלו ביד סנחריב ומה יהיה על הגולה (של שבטי מלכות ישראל הצפונית) אשר הגלה בחזקה וחבור, שמה אבד סברם? לא אבד! סוף שיבוא מלך המשיח ויגאלם. • **טט אפשר שרמז למתי המדבר בנסיבות שונות שגם הם יגאלו ע"י מלך המשיח .**

במדבר בהעלתך יב,ו: וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנָא דְבְרֵי

אִם-יְהִיֶה נִבְיֵאֲכֶם הוּא בְּמִרְאֵה אֱלֹהֵי אֲתוּדַע בְּחֻלּוֹם אֲדַבֵּר-בּוֹ:

נִבְיֵאֲכֶם מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, מתיחס לכל הנביאים פרט למשה.

ה' – רביע, בתפקיד ארבע אופני התגלות נבואה לכל הנביאים פרט למשה. ע"פ פירוש **רבי יוסף בכור שור**

- א. **במראה**, שרואה נבואה ואינו רואה את הממשות; וכאדם שמדבר אל שליח שאינו נאמן לו כל כך
- ב. **בחלום אדבר בו** - כאדם שרואה וצריך לפותרים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו- זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

- ג. משל שאינו רוצה להבינו את הסוד
 ד. חידה, כל אחד אומר: כך הוא הפתרון! וכשאותו הפתרון אינו בא, לפי שלא פתר יפה, אומר: אין דבריו אמת!

במדבר בהעלתך יב,ח:

[ח] פה אל-פה אדבר-בו ומראה וְלֹא כְחִידַת וּתְמִינַת ה' יָבִיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעִבְדֵי בְמִשְׁחָה:

פה אל-פה אדבר-בו - מונח גרשיים רביעי, כעין פעמיים גרשיים אפשר כאומר פעמיים יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. יצא מן הכלל אחד היא ע"פ המלבי"ם דרגת נבואת משה באספקלריה המאירה שאינה מאצילה על נביאים אחרים, יצא מן הכלל השני הוא ענין **פה אל-פה** כפרש"י ... אלא פא"פ אמרתי לו לפרוש ... מן האשה וגו' כי עליו להיות תמיד מוכן לקריאת ה' אליו בכל עת שה' ירצה, לא כן שאר הנביאים שצריכים הכנה.

אדבר-בו - רביעי, בתפקיד ארבע ענינים בשליחות ונבואת משה שאינם אצל כל הנביאים האחרים פרט לשמואל. ע"פ פירוש **רבי יוסף בכור שור** ועוד פרשנים

- א. כי אני מדבר עמו **פה אל פה** – תמיד מוכן לקריאת ה' אליו בכל עת שה' ירצה, לא כן שאר הנביאים שצריכים הכנה. הוא מקבל הנבואה בעמידה ונביאים אחרים אינם יכולים לקבל הנבואה בעמידה אלא הם נופלים ובחלום.
 ב. **במראה אני מראה לו הדבר, ממש כמו שהוא, ולא על ידי חידה ומשל.**
 ג. **בכל ביחיו:** בכל עמי כולם מחזיקים אותו כנאמן, ... נכולם מבינים מה שהוא אומר בשמי, והכל בא ממני, כי אני מגלה לו כל הסוד; כמו שאדם עושה שלוחו הנאמן לו, שמגלה לו כל סודו, ואומר: אמור לפלוני כך, כי כך וכך סוד בניי וביני. ואם אין השליח נאמן לו, אומר לו: אמור לפלוני שיעשה אותו דבר שדברנו אני והוא, ואין השליח יודע איזו שליחות הוא עושה;
 ד. **ותמונת ה' יביט** - שהוא רואה באיספקלריה המאירה יותר מכל הנביאים, דכתיב ביה "וראת את אחוריי" (שמ' לג,כג) - שראה מה שלא ראה נביא מעולם

במדבר בהעלתך יב,ד – טז: [יד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יִרְק יִרְק בְּפִנְיֶה הָלֵא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף:

[טו] וְתִסְגֵּר מִרְיָם מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעֵם לֹא נָסַע עַד-הָאֶסְף מִרְיָם: [טז] וְאַחַר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצָרוֹת וַיִּחַנּוּ בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: פ

בבלי בבא קמא כדב,כהא ע"פ הברייתא (**יב,ד**) **תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא דין דיו,

רבי טרפון אומר שדין דיו נאמר במקום דלא מיפריך ק"ו (שאי אפשר לפרוך - לדחות הק"ו), כי אין בו מידע על הלמד פרט לקרא הנדון, כאן בנושא נזיפת השכינה, לכן נקבל דין דיו כנאמר בקרא זה.

רבנן אומרים הקרא (**יב,ד**) **תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא המקור לדין שבעת ימים על נזיפת השכינה ומיפריך ק"ו כי אין בו צורך ובכל זאת אומרים דיו.

עונה רבי טרפון כי (**יב,ד**) **תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים** הוא לא המקור לדין שבעת ימים על נזיפת השכינה אלא הוא דין דיו בעצמו.

רבנן אומרים כי (**טז**) **וְתִסְגֵּר מִרְיָם מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים** הוא המקור לדין דיו. לרבנן אע"פ שמיפריך ק"ו יש דין דיו.

רבי טרפון אומר כי (**טז**) **וְתִסְגֵּר מִרְיָם מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים** בא ללמד על כל התורה כולה לענין דיו.

(**יב,ד**) **וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה** – קדמא ואולא רביעי, התוכן הוא נזיפת ה' והוא האמור להיות הלמד מנזיפת אביה האמור להיות המלמד.

אפשר כי היות ונזיפת אביה כתוב אח"כ באים הטעמים קדמא ואולא לציין כי לצורך הדרשה בק"ו תקדים את המלמד נזיפת אביה הכתוב אח"כ ואולא – ואחריו הולך הלמד הוא נזיפת השכינה הכתוב ראשון.

הקדים המלמד וְאַבְיָה יִרְק יִרְק בְּפִנְיֶה הָלֵא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים שאם אביה נוף בה תכלם שבעה ימים, ואמר דיו לבא מן הדין, היינו נזיפת ה' שהוא הלמד **תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף**: והוא יהיה כנידון שהבת מורחקת על נזיפת אביה **הָלֵא תִפְלֵם שִׁבְעַת יָמִים**.

תוספות מסבירים מדוע לכתחילה ההסגר אחרי נזיפת ה' אמור להיות שבועיים, והדיו משוהו.

תִּסְגֵּר שִׁבְעַת יָמִים – גרשיים מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין יצא מענינו (נזיפת האב) לידון בדבר אחר כענינו (נזיפת השכינה) יצא להקל ולא להחמיר. רבי טרפון אומר זה כלל "דיו לבא מן הדין להיות כנידון" בעצמו. רבנן אומרים זה המידע על שבעת ימי הסגר בנזיפת השכינה, אבל צריך מידע כי כך קרה בפועל ומידע זה הוא הדיו הלמד מ- (**טז**) **וְתִסְגֵּר מִרְיָם מְחִוֵּץ לְמַחְנֶה שִׁבְעַת יָמִים**

טט – אפשר כי התבנית קדמא ואולא רביעי ואחריה התבנית גרשיים מהפך פשטא מלמדת על קל וחומר ודיו המגביל את העונש. לכאורה

כך דרך הברייתא וכך דרך רבי טרפון כאשר אין מידע על הלמד.

דרך רבנן דורשת קל וחומר ודיו אף כי יש מידע על הלמד. גרשיים מהפך פשטא מצייין המידע המפריך את ק"ו ואליו מתיחס דיו הנלמד מקרא אחר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתגן, סליק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שמעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלסא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.2 במדבר בהעלתך ה,ד

במדבר בהעלותך ח,ג:
[ג] וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן אֶל-מוֹלַדְתּוֹ פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ הָעֶלְיָה נְרִיתָיִךָ
כְּאֲשֶׁר צִוִּיתָ וְיָ אֶת-מִשְׁחָה:

מלמד [ספרי במדבר פיסקא ס] ודומה לו פ' רש"י (ט,ט) **וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן**, להודיע שבחו של אהרן שכשם שאמר לו משה כן עשה: וכתב על כך ה-[דגל מחנה אפרים במדבר פרשת בהעלותך ד"ה בהעלתך] ... דהנה ידוע אהרן היה שושבינא דמטרוניא והוא היה רודף לקרב (כליות) נשמות ישראל (המכונים בת-שבע) אל השכינה כביכול ולכן היה רודף שלום כי היה בדרגא דאמת כי אהרן ומשה שקולים היו ולכן היה יכול להעלות נשמות של ישראל ולדבקם אל האמת, אך קשה האיך היה בדרגא דאמת הא היה צריך לשנות מפני דרכי שלום, אך דאיתא בספרים הקדושים של הרב מפולנאה ע"ה **מי שלא שינה מעולם כל ימיו אז מותר לשנות מפני דרכי שלום, וגו'**

נענין בתבנית הטעמים של הכתוב (ט,ט) **וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן** – מהפך פשטא זקא-קטן, לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער כי זקא-קטן כאן בתפקיד שתיים מרמז לשת יתבונות באהרן – (א) כפשט, שלא שינה מעולם כל ימיו ועשה מה שצטווה, (ב) ותבנית הטעמים מהפך פשטא מרמזת להוציא את הכתוב מהפשט וכפי' ה-[דגל מחנה אפרים] כמובא בספרים הקדושים של הרב מפולנאה ע"ה **מי שלא שינה מעולם כל ימיו אז מותר לשנות מפני דרכי שלום,**

במדבר בהעלתך ט,י: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיָּו:
במדבר נשא ו,ט: וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעָה פְתָאָם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוּ
וְנִלְחַ רֹאשׁוֹ בֵּינוֹם טְהַרְתּוּ בֵּינוֹם הַשְּׂבִיעִי וְנִלְחֲנוּ:

ב-[בבלי פסחים פא,א] (בתוך דיון על הקרבת התמיד נידון ענין טומאת התהום בפסח) בעי רב יוסף: כהן המרצה בתמיד, הותרה לו טומאת התהום או לא? ... וטומאת התהום גופא היכא כתיבא? אמר רבי אלעזר: אמר קרא (במ' נשא ו,ט) **וְכִי-יָמוּת מֵת עָלָיו בְּמַחֲוֹרַת עָלָיו**. אשכחן נזיר, עושה פסח מנלן? – אמר רבי יוחנן: אמר קרא (במ' בהע' ט,י) **בְּדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם** - במחוורת לָכֶם. רבי שמעון בן לקיש אמר: כדרך, מה דרך בגלוי - אף טומאה נמי בגלוי. מיתבי: אי זהו טומאת התהום - כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם, הכיר בה אחד בסוף העולם - אין זה טומאת התהום. לרבי אלעזר דאמר במחוורת (במ' נשא ו,ט) **עָלָיו** עד דידע הוא (אדם אחד יודע), לרבי יוחנן דאמר (במ' בהע' ט,י) **לָכֶם** במחוורת לָכֶם - עד דידעי בה תרין (שני אנשים יודעים), לרבי שמעון בן לקיש דאמר כדרך - עד דידעי כולי עלמא (כלל הציבור יודע). אלא: טומאת התהום הלכתא גמירי לה, וקרא אסמכתא בעלמא.

אפשר כי ענין וקרא אסמכתא בעלמא מרומז בטעמי המקרא של המקרא שהוא אסמכתא להלכה למשה מסיני (=הלכתא גמירי לה) לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער שהקביעה "קרא אסמכתא בעלמא" מרמז טעמי המקרא נסמכים (נישאים) על הכתוב והמלים טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ יש להן שתי קריאות. (א) בקריאה כאילו ללא טעם פסק המשמע היא טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ – האהיל על טומאת מת ידועה ונטמא; (ב) בקריאה עם טעם פסק מרמז על הפסק ידיעה ובלשון [פסחים פא,א] "כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם" – זהו טומאת התהום, אונקלוס ב-ויקרא אמר תרגם "חרוץ" פסקי. פי' רש"י מפוסק. בטומאת התהום מונח אדם מת בהריץ שאין איש בעולם שמכיר בו. לָנֶפֶשׁ – פזר ללמד על כל אחד הבא לעזרה וביניהם הנזיר (במדבר נשא ו,ט) שהוא כמו הבעלים המקריבים פסח שנעלם מהם טומאת התהום.

במדבר בהעלותך ט,י:
דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ אוֹ בְּדַרְדָּר רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַה':
אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ - מונח מונח פזר מרמז לכעין ארבעה פזר, כלומר יש לקחת רעיון מכאן לארבעה מקומות אחרים בתורה.

או – תרסא בתפקיד שיעור לדרך רחוקה, ונחלקו בו האם מאסקופת העזרה והחוצה, שזה מרחק קצר מאד, או ממודיעין והחוצה שזה כ- 15 מיל מירושלים ומרחק זה הוא סביב ירושלים במעגל, ואפשר כי טעם מלת לָכֶם – רביע, מרמז למעגל המקיף ירושלים מארבע רוחות. בְּדַרְדָּר רַחֲקָה – קדמא ואולא, אפשר שהרעיון של בְּדַרְדָּר רַחֲקָה מפוזר ע"י **אִישׁ אִישׁ כִּי-יִהְיֶה-טָמֵא וְלָנֶפֶשׁ - מונח מונח פזר להכללת הרבה מקרים של מנועי ודהויי פסח ראשון והעברתם לפסח שני כדי למנוע מהם עונש כרת והם מרומזים בסוף הפסוק או לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַה':**

טט – הלכה למשה מסיני נזיר שהתגלה ונתגלה אח"כ שנטמא בטומאת התהום, וכן המביא קרבן פסח והתברר אח"כ שנטמא בטומאת התהום הקרבנות כשרים. אבל טומאת שרץ אינו נכלל בטומאת התהום ופוסל.

במדבר בהעלתך ט,יא:
בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֻבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ
עַל-מִצּוֹת וּמִרְרִים יֵאָכְלוּ:
במדבר בהעלתך ט,יב:
לֹא-יִשְׂאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וַעֲצֹם לֹא יִשְׂבְּרוּ בוֹ כְּכֹל-חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
ירושלמי פסחים מ"ט ה"ג

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פוז – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

... אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומורים בלבד וכר' ישמעאל דר' ישמעאל אמר כלל ופרט הכל בכלל (פירוש הש"י – קדמא ואולא כעין כלל), יכול יהו כל הדברים מעכבין אותו ת"ל על-מצות ומורים יאכלהו אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומורים בלבד.

קה"ע – ה"ג דר' ישמעאל אמר פרט וכלל הכל בכלל. וה"פ (וכך פירושו) כאן כתיב תחילה (במ' בהע' ט"ב) לא-ישארו מונח – מהפך פשטא, (חלק מתבנית טעמים המאפיינת בד"כ פרט) * תחילה רוצה לומר לגבי המשך הכתובים שמסקנתם לכאן ואחר-כך כתיב ככל-חקת הפסח – מרכא טפחא, וסד"א דנעשה כלל מוסיף על הפרט ומרבינן הכל * ואולי תרצה לומר שיהיה פסח שני דומה לפסח ראשון בכל פרטי לכך כתיב על-מצות וגו' ללמדך שאין לך במצות שעל גופו אלא אלו (טט- מצות ומורים) דאם לא כן כל הני פרטי למה לי. טט - לפי תבנית הטעמים ככל-חקת הפסח - מרכא טפחא, זה יתור לרבות ואחריו יעשו אתו - מרכא סלוק – רבוי והגבלה. רבי ישמעאל לומד כל התורה בכללי ופרטי ויתכן שלכן לימודו כאן "פרט וכלל" כגרסת פירושו קה"ע ופני משה. לפיכך פרט בתבנית טעמי פרט ואחריו כלל לפי המלים בתבנית טעמי יתור לרבות. ולמסקנה - אין לך דבר חוץ מגופו מעכבו אלא מצות ומורים המאופיין ע"י יעשו אתו - מרכא סלוק – רבוי והגבלה. כלומר ריבה למעט מפסח שני כל מה שלא שייך לגופו של קרבן כי אין אלו מעכבים אכילת מצה ומורים. והם הפרטים המרומזים ב-(ט,א) עשר יום בין הערבים - מרכא תביר מרכא טפחא היא תבנית המרמזת על קבוצת פרטים שעושים בחדש הראשון בארבעה עשר ביום ובין הערבים - השבתת חמץ, הימנות על חבורה לפסח, טהרה, הגעה לעזרה או לירושלים לזמן השחיטה או אכילה לפי מחלוקות התנאים, דחיית שבת, שחיטת חגיגה בפסח הנעשה בטהרה ולא בשבת, שחיטת הפסח, הלל בשחיטת הפסח, צלי אש, הלל באכילה, שאר מצוות יום ארבעה עשר וליל הפסח. אכילת מצה שבעה או בעצם השבתת חמץ שבעה. יעשו אתו - מונח אתנה – כעין רבוי והגבלה, אפשר כי בא ללמד רבוי הגבלות בפסח שני טעון צלי ועובר בנותר ושבירת עצם, ואינו טעון השבתת חמץ, וטהרה, ושאר עניני ליל פסח

במדבר בהעלתך יב:

עשה לך שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אתם והני לך למקרא העדה ולמסע את-המחנות: יחזקאל א"ט:

ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים:

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קנד עמוד א

עשה לך שתי חצוצרות כסף וגו', רבי שמעון פתח (יחזקאל א"ט) ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים: ובלכת החיות בקופירא דלעילא הוו אזלי דאי תימא דהאי לעילא לעילא לאו לתתא, אלא כגוונא האי מקמי אנפין והאי לבתר אנפין

מתוק מדבש ובלכת החיות הם מלאכי היצירה, והליכתם היינו הנהגתם ופעולתם בחסד או בדין ילכו האופנים אצלם שהם מלאכי העשיה שאין להם כח לעצמם אלא יחד עם החיות ... אלא כגוונא האי מקמי אנפין הספירות מקבלות שפע פנימי הראוי להם מלפני פני המלך, והאי לבתר אנפין והמלאכים מקבלים שפעם מאחורי הפנים, דהיינו מצד אחוריים של הספירות, המשפיעות את השפע החיצוני להחיות קדש.

זיקא מארבע זיקין בד' מדורין ובד' סטרין ביוון דאתברון בקולמיטין דאנפין נהירין, בגין כך כעין (נאש"ר) כמראה החיות דאינון ארבע זויין דגלין פרישן ארי"ה נש"ר, שו"ר, אד"ם דכליל כלהו ד' מלאכין דשלטין וכלילין כלא:

עשה לך – מונח רביע, רמז לארבעה מלאכים עיקריים ולכל צבא מרום שתחת משלתם, ע"פ פירוש מתוק מדבש זיקא מארבע זיקין ניצוץ של אור הבא מארבעה ניצוצי אורות של הגת"מ דאצילות, בד' מדורין הוא יורד בארבעה מדורים של הארבע תמות מלאכים, מיכאל, גבריאל, אוריאל, רפאל, ובד' סטרין והם נמצאים בארבעה צדדים של כסא המלכות, ... דאינון ארבע זויין דגלין פרישן שהם בארבעה זוויות, כעין הארבעה דגלים של שבטי ישראל שהיו פרושים במדבר, כי עם כל מלאך יש עוד ב' מלאכים (רמ"ק ומק"מ ומפרשים). וארבע חיות הקדש הם ארי"ה נש"ר, שו"ר, שהם בחג"ת אד"ם דכליל כלהו ד' מלאכין אד"ם הוא במלכות, והוא כולל את כל ארבעה מלאכים, דשלטין וכלילין כלא שהם שולטים וכוללים את כל צבא מרום, כי תחת משלתם ממונים שאר המלאכים איש איש על עבודתו ועל משאו (רמ"ק ומפרשים)

זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בהעלותך דף קנה עמוד א

תא חזי וביגין כך (במ' בהעלתך ג) וביום שמחחחכם ובימועדיכם וגו' ותקעתם בחצוצרות סתם בין לעילא בין לתתא

מתוק מדבש ב' חצוצרות מבחינת רחמים שבמזרח ומבחינת החסד שבדרום, מזומנים לשבור הדינים ולהכניעם, על כן החצוצרות מכסף שהוא בחסד, ולכן כתוב וביום שמחחחכם ובימועדיכם וגו' ותקעתם בחצוצרות סתם – סתם (כלומר לא מפורש) כדי להורות בין לעילא שהיו תוקעים בין למעלה בנסיעות מחנות המלאכים בין לתתא בין למטה בנסיעות מחנות ישראל.

עשה לך שתי חצוצרות כסף – רביע ... זקא-קטן, כעין מידת כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש שהתקיעות והקריאה מכוונת לנסיעות מחנות המלאכים ולנסיעות מחנות ישראל. הסדרות מרומזות בתבניות הטעמים מונח דרגא או מונח מרכא ב-במדבר ב,ג (סדרות של מחנות), בהעלתך י"ד (סדרות של נסיעה)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפקא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תבר טפקא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפקא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפקא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקר-קטן - 2; זקר-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4 ... זקר-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

לְטוֹבוֹת הַבְּנוֹת הַנוֹשָׂא יוֹצְאוּ מִיַּד פְּעַם חֹלֵק מֵהִטְעָמִים שִׁבְתָּן יְיָ (חוֹץ מִסְפְּרֵי אֵיבוֹב, מְשָׁלֵי, תְהַלִּימִ), לְפִי תַּפְקִידֵיהֶם לְפִי הַהֲשֵׁרוֹת.

1.3 במדבר בהעלתך ה,ד

במדבר בהעלותך ח,ט,יא, יג, טו:

[ט] וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנַי אֶהְיֶה מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל;
[י] וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנַי ה' וְסִמְכוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְוִיִּם;
[יא] וְהִנִּיף אֶהְרֶן אֶת-הַלְוִיִּם הַנּוֹפֵף לְפָנַי ה' מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת ה'; - בני קהת
[יג] וְהִעֲמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנַי אֶהְרֶן וְלִפְנֵי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵף לְה': - בני גרשון, הבכור
[יד] וְהִקְדַּלְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם מֵהוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לִי הַלְוִיִּם;
[טו] וְאַחֲרֵי-כֵן יִבְאוּ הַלְוִיִּם לְעֵבֶד אֶת-אֶהְרֶן מוֹעֵד וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵף: - בני מררי
[טז] כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הָיָה לִי מֵהוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרְתָּ כָּל-דָּחַם בְּכֹד כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:
[יז] וְאַתְּנָה אֶת-הַלְוִיִּם נִתְּנִים לְאַהֲרֹן וְלִבְנָיו מֵהוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֶהְל מוֹעֵד וְלִכְפֹּר עַל-
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגִשַׁת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקֹּדֶשׁ:

זוהר - תוספת כרך ג (ויקרא, במדבר, דברים) דף שג עמוד א

סימן ט דף קנא ע"ב (במ' בהע' ח,יא) וְהִנִּיף אֶהְרֶן אֶת-הַלְוִיִּם הַנּוֹפֵף לְפָנַי ה', ר' יהודה שאיל לר' אבא למה היה הכהן מניף את הלויים אמר לו מלה"ד לתינוק כשהוא בוכה וכועס מה עושים כדי לפייסו א"ל רבי יהודה מניפין אותו ומנענעים אותו כדי לשתקו א"ל ר' אבא יהודה יהודה מלה זאת באה לידך ולא חקרת בה והלא ישמעו אזניך מה שפיך מדבר כך היא מדת הגבורה כועסת ורוגזת דכתיב (בר' ויחי מט,ה) שְׂמֵעוֹן וְלוֹן אֲחִים כְּלִי חֲמָס מִכְרַתֵּיהֶם: וכתיב (בר' ויחי מט,ט) אָרִירָה אֶפְסָל כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קָשָׁתָה אֲחַלְקֶם בְּעֵקֶב וְאַפְצִים בְּיִשְׂרָאֵל: לפי שהם מתגברים ומתקשים באפם ועברתם לצאת לעשות דין לכלות ולהכריח בני העולם אזי הכהן שהוא החסד העליון מניף אותו הצד של הלויים שהיא מדת הגבורה כדי לשכך ולשקט רוגזה וכעסה כדי שישתברו השערות מכל שוליהן ולא יתגברו ולא יתחזקו, כעין דוגמא זו הכהן שמוניף את הלויים תנופה כדי שישקוט הצד של גבורה שלהן כדי שלא יתעורר הדין בעולם, בא ר' יהודה ונשק את ידיו, וכשיתעוררו הדינים בעולם כל הדינים הנמצאים בכל יום ויום אברהם איבנו ע"ה הוא דוחה אותה לחוץ ואינם עומדים לפניו הדא הוא דכתיב (תה' ז,ב) אֱלֹהִים שׁוֹפֵט צְדִיק יֵאלֵז אֲעִם בְּכָל-יּוֹם:

מדרש אגדה (בבב) במדבר פרק ח

(במ' בהע' ח,ט) וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם. כשם שנאמר במצורע, (וי' מצורע יד,יא) וְהִעֲמִיד הַפֶּתַח הַמִּטְהָר, כך צוה משה שיקריבו אותם לפני אהל מועד: (במ' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לפי שהיו הלויים כפרה לישראל. שנאמר (במ' בהע' ח,ט) לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֶהְל מוֹעֵד וְלִכְפֹּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו', ומי שהיה מקריב קרבנו היה מביאו באהל מועד, לכך צוה שיקהלו את כל עדת בני ישראל באהל מועד, וכשם שנאמר בפר העלם דבר של ציבור, (ויק' ד,טו) וְסִמְכוּ זָקְנֵי הָעֵדָה וגו', כך צוה (במ' בהע' ח,י) וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנַי ה', וכשם שנאמר בקרבן מצורע (וי' מצורע יד,ב) וְהִנִּיף אֹתָם הַנּוֹפֵף לְפָנַי ה': כך צוה על הלויים (במ' בהע' ח,יא) וְהִנִּיף אֶהְרֶן אֶת-הַלְוִיִּם הַנּוֹפֵף לְפָנַי ה', תנופה זו על בני קהת שיהיו נושאים את הארון, שנאמר (במ' נשא ז,ט) כִּי-עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם בְּקִרְיַת יִשְׂאֵי, (במ' בהע' ח,יא) וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת ה', זה הארון:

[יג] וְהִעֲמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנַי אֶהְרֶן וְלִפְנֵי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם הַנּוֹפֵף לְה'. תנופה זו נעשית לבני גרשון, לפי שהיה בכור, והבכור קדש, לכך לא נאמר לפני ה':

[טו] וְשִׁהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם וגו'. תנופה זו נאמר לבני מררי, לפי שלא היה בכור, וגם עבודתו לא היה הארון, לכך לא נאמר בו לפני ה':

[יא] וְהִנִּיף אֶהְרֶן אֶת-הַלְוִיִּם הַנּוֹפֵף לְפָנַי ה' מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת ה':
ויקרא מצורע יד,יא: וְהִעֲמִיד הַפֶּתַח הַמִּטְהָר אֶת הָאִישׁ הַמִּטְהָר וְאַתָּם לְפָנַי ה' פֶּתַח אֶהְל מוֹעֵד:

מדרש אגדה (בבב) במדבר פרק ח (במ' בהע' ח,ט) וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם. כשם שנאמר במצורע, (וי' מצורע יד,יא) וְהִעֲמִיד הַפֶּתַח הַמִּטְהָר, כך צוה משה שיקריבו אותם לפני אהל מועד:

(וי' מצורע יד,יא) וְהִעֲמִיד הַפֶּתַח הַמִּטְהָר - גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו, כפרת המצורע (שצרעתו היא סיבה רוחנית) בפתח אוהל מועד מלמדת על מירוק השורש הרוחני בכל הכפרות, והן קורות בפתח אוהל מועד ורק אח"כ יבוא המכופר אל העזרה. וכן כפרת הלויים, מעבירה מהם (זוהר - תוספת כרך ג דף שג,א) רוגזה וכעסה כדי שישתברו השערות מכל שוליהן ולא יתגברו ולא יתחזקו,

(במ' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עַדְתְּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. לפי שהיו הלויים כפרה לישראל. וְהִקְהַלְתָּ - קדמא זקר-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם והוא מאוחר בענין.

בהסבר ל-(במ' בהע' ח,ט) לפי מדרש תנחומא קרח סי' יב לוי ניתן כמעשר לה' כבר מלידתו, ולפי דברים רבה כבר בלידתו קיבל כהונה ולויה. אבל ביציאת מצרים קידש הקב"ה את הבכורים בישראל בהצלתם ממכת בכורות. לפיכך, קדשו בכורי ישראל לה' והיו מיועדים לעבוד עבודת ה' ולכפר על בני ישראל, היינו לכל משפחה היה מי שיקפר עליה. אלא שהבכורים מישראל השתתפו במעשה העגל וזכות זאת אבדה מהם. ואילו שבט לוי נענה לקריאת משה מי לה' אלי וזכה להיות המכפר, עתה בשלב המאוחר כל עדת בני ישראל מעבירה את עבודת ה' ללויים, שנמנו בפר' נשא כנגד בכורי ישראל.

(במ' בהע' ח,ט) לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל - גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר, כי הלויים והכהנים מתמידים בהקפדה על טהרתם להיות מוכנים לעבודת ה' שהוא ענין מורכב ורוב שאר בני ישראל אינם יכולים לעמוד בכך בהתמדה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – לתגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא טגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

[יא] וְהִנֵּי אֶתְּרוּן – תרסא קדמא, תבנית טעמים של כעין פרט קדמאה (תרסא), כעין כלל הצריך לפרט (קדמא ללא אולא), והפרטים שהכלל צריך להם. פירש **מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק ח** כי פסוק זה מכווין לפרט מיוחד – בני קהת ועבודתם בכתף ישאו כלי המשכן וביניהם ארון העדות, אבל תבנית הטעמים המרמזת לכעין כלל הצריך לפרט מלמדת כנאמר בזוהר כי תכלית ההנפה היא לכל הלויים (גם בני גרשון ובני מררי) כמרומז ב-**(במ' בהע' ת,יא) וְהִנֵּי** – זקף-גדול, בתפקיד שלוש, אלו שלוש משפחות הלוי **[יא] וְהִנֵּי אֶתְּרוּן** – תרסא קדמא, קדמא בתפקיד פעולה מקדימה – פעולת מניעה, תרסא בתפקיד עקירת צד (כעין מחיצה, תכונה) ככתוב ב- **זוהר - תוספת כרך ג ד' שג ע' א, סימן ט דף קנא ע"ב** הכהן שהוא החסד העליון מניף אותו הצד של הלויים שהיא מדת הגבורה כדי לשכך ולשקט רוגזה וכעסה ... כדי שישקוט הצד של גבורה שלהן כדי שלא יתעורר הדין בעולם, **[יא] וְהִנֵּי** – זקף-גדול, ענין של שלוש משפחות הלוי **לְעֵבֶד** – טפחא, בתפקיד פותח טפח להיות מתואר ע"י **אֶת-עֲבֹדְתָהּ**. וטפחא ללא מרכא בתפקיד שמתפשט ענין **לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ** אל **וְהִנֵּי**. אפשר כי בא ללמד כי אמנם עבודות כל אחת משלוש משפחות הלוי במשכן שונות וקרובות יותר ורחוקות יותר מכלי המשכן, אבל כולן באותה השיבות של **לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ**. **אֶת-עֲבֹדְתָהּ** – מרכא מרבה הגבלות הבאות מטעם סלוק ב-**וְ** – סלוק מגביל, (א) לבני קהת בנשיאת כלי המשכן הפנימיים, (ב) כל משפחה מוגבלת לתפקידיה וכן לעתיד לבוא כגון הפרדה בין שוערים ובין משוררים (ג) לכל בני הלויים שהם בלבד יעסקו במשכן וכליו ולא בני ישראל האחרים לפי שהיו הלויים כפרה לישראל כי גבורתם הוכונה ע"י הכהן להיטיב לעולם ולא להזיקו.

נושא: התמדת לויים בקדושתם לעומת אי התמדת בכורים בקדושתם
במדבר ג,ט:

וְנִתְּתָה אֶת-הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל

1. במדבר בהעלתך ח,טז:

כִּי נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּסַלְתְּ כָּל-דָּחָם בְּכֹר פֶּלֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לְוֵי:

נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל

במדבר בהעלתך ח,יז:

כִּי לְוֵי כָּל-בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לְוֵי:

2. במדבר בהעלתך ח,יט:

וְאַתְּנָה אֶת-הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּנִשְׁתַּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַקֹּדֶשׁ:

לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – גרשיים מהפך פשטא

3. במדבר קרח יח,ו:

וְאֵנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת-אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֶם מִתְּנֶה נְתוּנִים לְוֵי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָהּ אֶהֱל מוֹעֵד:

לְכֶם מִתְּנֶה נְתוּנִים – גרשיים מהפך פשטא

(ח,טז) כִּי – תלישא-קטנה, בתפקיד עקירה ע"פ **בבלי בכורות ד,ב** בשלשה מקומות הוזוהרו על הבכורות ליקדש - ולא קדשו ... **רבי** יוחנן אמר קדשו ולא פסקו, וריש לקיש אמר קדשו **(בבלי בכ' ה,א)** ופסקו. .... אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה, אנן איפכא מתנינן לה: **רבי** יוחנן אמר לא קדשו בכורות במדבר, וריש לקיש אמר קדשו בכורות במדבר

(ח,טז) כִּי – תלישא-קטנה, בתפקיד בעל בחינה נעלה המרמז להנדרש מהמלים **הָמָּה לְוֵי** ע"פ **ספרי בהעלתך סי' צב** כל מקום שנאמר "לִי" הרי זה לעולם ולעולמי עולמים **בבלי בכורות ד,ב**

תא שמע: נמצאת אתה אומר, בשלשה מקומות קדשו בכורות לישראל, במצרים ובמדבר ובכניסתן לישראל לארץ; במצרים מהו אומר – **(שמות בא יג,ב) קדש-לִי כָּל-בְּכוֹר**, במדבר הוא אומר: **(במ' בהע' ת,יז) כִּי לְוֵי כָּל-בְּכוֹר בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל**, בכניסתם לארץ הוא אומר: **(שמות בא יג,א) וְהָיָה כִּי-יבִאֲךָ ה' (שמות בא יג,ב) וְהִעֲבַרְתָּ כָּל-פֶּסֶחַ רָחֵם!** אמר רב נחמן בר יצחק: בשלשה מקומות הוזוהרו על הבכורות ליקדש - ולא קדשו, ובמצרים נמי לא קדשו? הא קאמר' דקדוש! ה"ק: מהן קדשו ומהן לא קדשו; מתקיף לה רב פפא: ובמדבר לא קדשו? והכתיב: **(במדבר ג) פקוד כל בכור זכר לבני ישראל!** אלא, אי איתמר הכי איתמר: **רבי** יוחנן אמר קדשו ולא פסקו, וריש לקיש אמר קדשו **(בכ' ה,א)** ופסקו, בשלמא ריש לקיש - כדאמר טעם אלא לר' יוחנן - מאי טעמא? אמר ר' אלעזר: ר' יוחנן חזאי בחילמא, דמילתא מעליתא אמינא: אמר קרא **(במדבר יג,ב) לִי יִהְיֶה** - בהוייתן יהו. ורבי יוחנן והיה כי יביאך והעברת מאי עביד ליה? ההוא מיבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל: עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ. אמר ליה רב מרדכי לרב אשי: אתון הכי מתניתו לה, אנן איפכא מתנינן לה: **רבי** יוחנן אמר לא קדשו בכורות במדבר, וריש לקיש אמר קדשו בכורות במדבר

נקודות משיחות קודש האדמור"ר מ"מ שניאורסאהן – ליקוטי שיחות יג ע' 15, רש"י פ' (ח,טז) **נְתוּנִים נְתוּנִים** – נתונים למשא, נתונים לשיר. לא פרש כן בפרטות **במדבר (ג,ט) וְנִתְּתָה אֶת-הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי**. ויש לומר, דהנה שם נאמר **(ט,ג) לְוֵי**, והכונה לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם. אין לפרש איפוא, שהכפל קאי על משא ושיר, שהם חובת הלויים עצמם. אך כאן נאמר **(ט,ח) לְוֵי**, ולכן אפשר לפרש שהכונה גם לעבודת הלויים – משא ושיר.

(ג,ט) נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

(ט,ח) נְתוּנִים נְתוּנִים הָמָּה לְוֵי – קדמא מרכא פשטא זקף-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

לפי שאחרי כיבוש הארץ לא היה יותר ללויים תפקיד נשיאה, אפשר לומר כי **לכתחילה** תפקיד הלויים מצד עצמם הוא משא ושיר. המשא פסק אחרי הקמת משכן שילה ואח"כ בית המקדש.

בפועל נותר תפקיד השירה מצד עצמם של הלויים, ותפקיד הלויים שלא מצד עצמם הוא לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם (שלא בעזרת כהנים).

ב"ה טוב טעם ודעת ולמד (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשפעות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותקופים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט – מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מרחף; תביר – מחלק, מנעט, לא ממש; טפחא – טפחא = טוחא – שניו תאר רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכהא; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.4 במדבר בהעלתך חזד (התשע"ד)

1.4.1 במדבר בהעלתך ח,ה

במדבר בהעלתך ח,ה, יב: [ח] וְלָקַחְתָּ פֶּרֶ בֶן-בֶּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן וּפֶרֶ שְׁנֵי בֶן-בֶּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת:

[יב] וְהַלּוּיִם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֵאשֵׁי הַפָּרִים וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹהֶל חֲטָאת וְאֶת-הָאֹהֶל עֹלָה לְה' לְכַפֵּר עַל-הַלּוּיִם:

[רש"י] (במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶ בֶן-בֶּקָר - והוא עולה, כמו שכתוב: (במ' בהע' ח,ה) וְעִשָּׂה ... אֶת-הָאֹהֶל עֹלָה, והוא קרבן צבור

בעבודה זרה (ראה (במ' שלח טו,כד) וְהָיָה אִם מְעִינֵי הַעֲדָה וְעִשָּׂתָה לְשִׁגְגָה וְעִשְׂוֹ כַל-הַעֲדָה פֶּרֶ בֶן-בֶּקָר אֶחָד לְעֹלָה.) (וּפֶרֶ שְׁנֵי - מה תלמוד לומר: **שני?** לומר לך: מה עולה לא נאכלת, אף חטאת לא נאכלת. וזכו יש סמך לדבריו בתורת כהנים (ויקרא חובה פרשתא ב פרק ג,ד). ואומר אני שהוראת שעה היתה, ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודה זרה עם פר העולה. (טט - כמו שנאמר בסיפא (במ' שלח טו,כד) וּשְׂעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת)

(במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶ בֶן-בֶּקָר - פשטא מונח זקף-קטן, ב-**[רש"י כפשוטו]** הביאו דעת רבי משה הדרשן שהקרבנות הללו באו (א) לחינוך הלוים (ב) ולכפרה על חטא עבודה זרה.

(במ' בהע' ח,ה) וְלָקַחְתָּ פֶּרֶ בֶן-בֶּקָר וּמִנְחָתוֹ - פעמיים זקף בין שני קיסרים, מרמז על היקש כלשהו, שסיפור המעשה של פרי הלוים מכיל סוגיה של מקודש מחבירו (כאן העולה) קודם לחבירו (כאן החטאת). ומכאן היקש למצב של תדיר ומקודש שיש להקדימו לפחות תדיר או פחות מקודש.

(במ' בהע' ח,ה) וּמִנְחָתוֹ - קדמא זקף-קטן במלה אחת כעין מידה ל"א מל"ב מידות מוקדם שהוא מאוחר בענין, ומוצע לומר שיש כאן לימוד בשלבים. זה לא מלמד על המנחה אלא על העולה, היינו פר העולה הכתוב ראשון (המוקדם) הוא נשחט שני (היינו המאוחר) אבל איבריו מוקרבים קודם לאימורי החטאת. והביא ה-[**תורה תמימה**] ב-(ח,ה) מפסוק (ח,יב) דברי [זבחים פ"ט ב']... **וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹהֶל חֲטָאת וְאֶת-הָאֹהֶל עֹלָה,** אלא שיכול יהא חטאת קודמת לכל מעשה עולה, ת"ל **(במ' בהע' ח,ה) וּפֶרֶ שְׁנֵי בֶן-בֶּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת,** אי פר שני יכול תהא עולה קודמת לכל מעשיה (טט - של חטאת הכתובה מאוחר (שניה)) ת"ל **(במ' בהע' ח,יב) וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹהֶל חֲטָאת וְאֶת-הָאֹהֶל עֹלָה,** הא כיצד, דם חטאת (טט - הכתובה כאן מאוחר (שניה)) קודמת לדם עולה (טט - הכתובה כאן מוקדם (ראשונה)) מפני שמרצה, אברי עולה קודמין לאימורי חטאת מפני שהם כליל לאישים, מכאן שכל המקודש מחבירו (כאן עולה) קודם לחבירו" (כאן חטאת)

[תורה תמימה הערה ה]) מעיר על נושא "שכל המקודש מחבירו קודם לחבירו" דווקא מענין מנחות כעין **(במ' בהע' ח,ה) וּמִנְחָתוֹ** ובסוגיא כאן צ"א ב' חקרה הנמרא אם היו לפניו מנחת נדבה ומנחת סוטה איזה קודם ולא איפשטא ולכן פסק הרמב"ם בפ"ט ה"י מתמידין שיקדים איזה מהן שיצאה, ותמימה שהרי במנחות מ"ט ב' אמרו בפשיטות תדיר ומקודש עדיף, והלא בודאי מנחת נדבה תדירה ממנחת סוטה והיא גם מקודשה [וראו להעיר, כי בגמ' שם הלשון תדיר עדיף והוגה כן ע"י בעל ברכת הובח, והוא טעות]. ועיין בכ"מ שם הלכה ו' כתב בשם הר"י קורקוס דהא דאברי עולה קודמין לאימורי חטאת היינו רק אם נשחטו שניהם, החטאת והעולה, ואימורי שניהם לפנינו, אבל קודם שנשחטו שניהם מקריבין החטאת לגמרי הדם והאברים ואח"כ מקריבין העולה, עיין שם. וטעמו נראה ע"פ מ"ד בסוגיא דזבחים כאן דגוה"כ הוא (ו' ח,ה) **וְהִקְרִיב אֶת-אֲשֶׁר לַחֲטָאת ראשונה**, ומשמע הקרבה שלמה בכל הפרטים:

(במ' בהע' ח,יב) וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹהֶל חֲטָאת וְאֶת-הָאֹהֶל עֹלָה לְה' - פסוק יחיד בענין הקרבת חטאת ועולה שבו תבנית טעמים קדמא ואולא העשויה ללמד על כלל מלמד מסוג כלשהו. כמו-כן תלשא ... קדמא ואולא עשויה ללמד על כעין כלל מלמד מסוג בנין אב. אפשר כי פרי חינוך הלוים שהיו גם לכפרה הם כעין כלל מלמד מסוג בנין אב

(א) לשיעור זמן של פר כנאמר ב-[**משנה פרה פ"א מ"ב**] ר"י הגלילי אומר פרים בני שתיים שנאמר **(במ' בהע' ח,ה) וּפֶרֶ שְׁנֵי בֶן-בֶּקָר תִּקַּח לַחֲטָאת:** וחכמים אומרים אף בני שלש ר"מ אומר אף בני ארבע ובני חמש כשרים אלא שאין מביאים זקנים מפני הכבוד:

סיכום דעות הרמב"ם רע"ב ותוסיו"ט, לכולי עלמא בפרים בני שתיים כשרים אבל גם גדולים מהם. ומחלוקת האם אפשר או אי אפשר ללמוד מהם למקומות אחרים במ נאמר פר או פרים בלי בן-בקר. כי פר בן-בקר משמעו בן שלוש שנים.

(במ' בהע' ח,יב) וְעִשָּׂה - תלישא-גדולה, כעין שיעור אלפניו ולאחריו, העשויה להיות מקור לדעת רבי יוסי שפרי הלוים בני שנתים דווקא, וחכמים אומרים שבני שנתים ויותר.

(ב) כלל מלמד על סדר ההקרבה הרצוי קודם חטאת ואחריה עולה כך מתקים **וְעִשָּׂה אֶת-הָאֹהֶל חֲטָאת -** תלישא-גדולה קדמא ואולא, קודמת - עקירת העבירה וזאת הכפרה ע"י תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, ואולא והולכת אחריה העולה לרצוי ועונג לה' שאמרת ונעשה רצוני.

(ג) לימוד היקש, בנין אב ע"פ **[תורה תמימה הערה ה) (במ' בהע' ח,ה)]** יהיה כאן לימוד מ-"כל המקודש מחבירו קודם לחבירו" לענין של תדיר ומקודש קודם לחבירו השייך לקרבנות ולמנחות.

טט - אם החטאת והעולה נשחטו במקביל ומונחים לפנינו הסדר הרגיל יהיה דם חטאת, איברי עולה, אימורי חטאת. רק אם שחיטת החטאת קדמה לעולה יעשה החטאת בשלימותה (דם, אימורים) ואח"כ העולה.

1.4.2 שבועות - חג הביכורים: ירושלמי ביכורים פ"א,ה"א

מבוא: משנה (א) ומשנה (ב) מביאות חלק מפסוק ראשית בכורי אדמתך. יש שני פסוקים בתורה המכילים כתוב זה והם זהים בתוכנם בקדיהם וטעמיהם ואפשר שמשנה (א) דורשת אחד מהם ומשנה (ב) דורשת את הפסוק האחר.

שמות משפטים כג,יט: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אֶלְעִיָּהוּ לֹא-תִבְשֵׁל גִּדִּי בַחֲלֵב אִמּוֹ: פ

שמות תשא לד,כו: ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אֶלְעִיָּהוּ לֹא-תִבְשֵׁל גִּדִּי בַחֲלֵב אִמּוֹ: פ

במדבר קרח יח,ג: בכורי כֹּל-אֲשֶׁר בְּאֶרְצָם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לָהּ לֶחֶם יִהְיֶה כֹּל-שְׁהוֹר בְּבֵיתָה יִאֲכַלְנּוּ:

דברים תבוא כו,א - יב:

[א] וְהָיָה כִּי-תָבֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה וּירִשְׁתָּהּ וְשָׂבַתָּ בָּהּ: [ב] וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁיתוֹ כֹּל-פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְרֵא מֵאֶרְצָךְ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ וְשָׂמְתָּ בַטֶּנָּא וְהִלַּכְתָּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשָׂמוֹ שֵׁם: [ג] וּבָאתָ אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הַהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַיּוֹם הַזֶּה לָהּ אֱלֹהֶיךָ כִּי-בָאתִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתַי לָמֵת לְנֹכְחִי: [ד] וְלָקַחְתָּ מִטֶּנָּא מִכָּהֶן וְהִנִּיחֹו לְפָנַי מִזֶּבֶחַ ה' אֱלֹהֶיךָ: [ה] וְנָתַתָּ וְאָמַרְתָּ לְפָנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ אֲרָמִי אָבִד אֲבִי וַיִּרְדַּ מִצְרַיִמָה וַיַּגֵּר שָׁם בְּמִצְרַיִם לְגִיּוֹ גְדוֹל עֲצוּם וְרָב: [ו] וַיִּרְעַע אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲבֹדוּנוּ וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה: [ז] וַנִּצְעַק אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע ה' אֶת-קִלְלוֹנוֹ וַיִּגְרָא אֶת-עַנְיָנוּ וְאֶת-עֲמָלָנוּ וְאֶת-לַחֲצָנוּ: [ח] וַיִּצְאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרֵעַ נְטוּיָה וּבְמִרְאָה גְּדוֹל וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתָּיִם: [ט] וַיִּבְרָאנוּ אֶל-הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֵּן-לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲרֶץ זָבַת

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (טור) (כ"י במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשס"ג: **תמצית ההשקפה**: **אתנה**, **סלוק** – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשט** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש ששעוה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא קטן** – 2; **זקא-גדול**: 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

חלב דגנש: [י] **ועתה הנה הבאתי את-ראשית פרי האדמה אשר-נתתה לי ה' אלהיך ונתתה לי פני ה' אלהיך ונתתה לי פני ה' אלהיך**. [יא] **ושמחת בכל-הטוב אשר נתן-לך ה' אלהיך ובלביתך אתה והגלוי והסגר אשר בקרבך**: 8

הלכה (א) פותחת בשלושה מצבים בנושא ביכורים המרומזים בטעם זקף-גדול של (**שמ' מש' כגיט**) **תְּבִיא** בתפקיד שלוש. כאן השלושה מחולקים שניים באופן אחד (מביאין) ואחד באופן אחר (אינם מביאין).

הלכה (א) מונגי (טט - א) [יש] **מביאין בכורין וקורין**. (טט - ב) **מביאין ולא קורין**. (טט - ג) **יש שאינן מביאין**. דבר ראשון משנה (א) ואחריה משנה (ב) ממעטות מהמשך הלימוד את רוב המצבים שבהם אין הבאת ביכורים. דרך לימוד שמצינו כמותה למשל בפרשת נגעים שתיכף בתחילתה מגבילה על מי חל הנושא. משנה (ב) מלמדת מי הם אלו שלא מביאים מסיבה שאין זאת אדמתם בקנין תורני.

משנה (א) פותחת בחידוש שיש שלושה מצבים של עץ שהיו מביאים ממנו ומפני שהבריכו ממנו לאדמת אחרים ללא רשות, העץ יונק מאדמה ע"פ קנין תורני ומאדמה שלא ע"פ קנין תורני ולכן מפסיקים להביא ממנו. שלושה המצבים מרומזים בטעם זקף-גדול של (**שמ' תשא לד, כג**) **תְּבִיא**. בכל אחד משלושה אלו יש ארבעה עצים היונקים משתי חלקות אדמה וזה מרומז בטעם רביעי של (**שמ' מש' כגיט**) **ראשית** בתפקיד ארבע. המשנה מפרטת שלושה המצבים, כל מצב מרכב מארבע עצים.

מתני' ... (טט - א) הנוטע בתוך שלו (טט - אא) והבריכו בתוך של יחיד (טט - אב) או בתוך של רבים. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים. (טט - ב) **וכן המבריך** (טט - בא) **מתוך של יחיד** (טט - בב) או **מתוך הרבים לתוך שלו**. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים.

(טט - ג) הנוטע בתוך שלו והמבריך בתוך שלו (טט - גא) ודרך היחיד (טט - גב) ודרך הרבים באמצע הרי זה אינו מביא. בכל אחד משני המצבים יש שני עצים – העץ הזקן, העץ הצעיר, סה"כ ארבעה עצים לדון עליהם.

רבי יהודה אומר מביא. מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר (**שמ' מש' כגיט**) **ראשית פבורי אדמתך תְּבִיא** עד שיהו כל הגידולים מ-**אדמתך**:

גמ' יש מביאין כו'. (טט - הירושלמי מבאר את מה שהמשנה מבארת **יש שאינן מביאין**) (טט - א) הנוטע בתוך שלו והבריך בתוך של יחיד או לתוך של רבים אפילו מן הזקינה (שכבר הביא ממנו ביכורים) אינו מביא. (טט - ב) המבריך מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו אפילו מן הילדה אינו מביא. (וזה מפני שעץ הזקן והעץ הצעיר יונקים זה מזה ולכן אין זה אדמתך בלבד) הדין אמרה כשם שהילדה חיה מן הזקינה כך הזקינה חיה מן הילדה (וזה מפני שעץ הזקן והעץ הצעיר יונקים זה מזה ולכן אין זה אדמתך בלבד). אמר רבי יוחנן כולוהן משום תורת הגזולין ירדו להן. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן. מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר (**שמ' מש' כגיט**) **ראשית פבורי אדמתך**. תני אם הבריך ברשות מביא וקורא. רבי יוסי בשם רבי אימי והוא שנתן לו רשות לעולם הא (פ"י) שעה לא. רבי יונה בשם רבי אימי אפילו (פ"י) שעה. חייליה דרבי יונה (חיווק (תומך) לדעתו) מן הדין (משנה בבא בתרא פ"ב, מ"ב (בבלי ב"ב כו)) היה חופר בור שיה ומוערה קוצץ ויורד והעצים שלו (העץ בחלקתו אבל שרשיו חדרו לחלקת חבירו ויונקים משם, לר' יונה זה נקרא לפי שעה ומביא ביכורים, ולמי שייכים השרשים שנעקרו תלוי במרחקי העץ מן החפירה (רמב"ם פיה"מ)). ועצים לא (פ"י) שעה הן. מה עבר לה רבי יוסי שרשים שדרכן להחליף לעולם מכיון שדרכן להחליף (גדלים טוב) לעולם הן. אמר רבי מנא (בנו של ר' יונה) מילתא דרבי יוחנן מסייע לאבא דאמר רבי יוחנן כולוהן משום תורת הגזולין ירדו להן. וכאן מכיון שנתן לו רשות להבריך אפילו לשעה אין זה גזולין. רבי זריקן בעי קומי רבי זעירה מתני' דרבי דרבי אמר שרשין חיין זה מזה. אמר ליה דברי הכל היא. הכא תורה אמרה (**שמ' מש' כגיט**) **ראשית פבורי אדמתך** עד שיהו כל הגידולים מאדמתך. על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך היחיד באמצע. ר' אחא בשם ר' מיישא בשהבריכה בדלעת או בסילון (הבריך דרך כעין צינור). אי בשהבריכה בדלעת או בסילון יביא ויקרא אפילו כרבנין יביא ויקרא. אמר רבי יונה צריכה לרבי יודה המוכר שביל לחבירו מקום דריסה הוא מכר או עד התהום מכר. אין תימר (אם תאמר) מקום דריסה מכר מביא וקורא אין תימר (אם תאמר) עד התהום מכר לא יביא כל עיקר. מספק **מביא ואינו קורא**. רבנין פשיטא לון שמכר עד התהום ומה פליגינן במוכר שביל לחבירו אבל אם מכר לו שדה ושייר לו שביל כל עמא מודיי ששייר לו עד התהום. על דעתיה דרבי יודה מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך הרבים. מה בין הנוטע לתוך שלו והבריך לתוך שלו ודרך הרבים באמצע. אמר רבי אימי אתיא דרבי יודה כרבי ליעזר דתנינן תמן (משנה בבא בתרא פ"ג, מ"ח (בבלי ב"ב כז)) אין עושים חלל תחת (**אדמתך תְּבִיא** – זקף-קטן זקף-גדול בתפקיד חישוב ג' של הכתוב המוטעם. הגי' עולה ב"ח"ל" תח"ת) רשות הרבים בורות שיחין ומעורות רבי ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים. כמה דרבי ליעזר אמר תמן תחת רשות הרבים (החלל שעשה) שלו כך רבי יהודה אמר הכא תחת רשות הרבים (החלל שעשה) שלו (ואם הבריך דרכו יביא ביכורים). רבי שמואל בר רב יצחק בעי אין כרבי ליעזר יביא ויקרא. אמר רבי יוסי מייסבר סבר רבי שמואל בר רב יצחק שרבי ליעזר מתיר לעשות כן והן שלו לעולם. אלא רבי ליעזר מתיר לעשות כן (אבל זה הפקר) וכל הקודם בהן זכה:

1.4.3 **ירושלמי ביכורים פ"א ה"ב**
(**שמ' תשא לד, כג**) **ראשית פבורי אדמתך תְּבִיא**

בהלכה (א) לימוד, בין היתר, על קבוצת אלו שלא מביאים א"פ שהגידול מאדמתם, הלכה (ב) מלמדת על (**שמ' תשא לד, כג**) **ראשית** – רביעי, קבוצה של ארבעה שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני, וזה פתוח של חלק ממשנה א' **יש שאינן מביאין**.

מתני' האריסין והחכורות והסיקריקון והגזולין אין מביאין מאותו הטעם משום שנאמר (**שמ' תשא לד, כג**) **ראשית פבורי אדמתך**: **גמ'** עד כדון כשגול קרקע גזל זמורה ונטעה ולא דמים הוא חייב לו. אלא צריכה לרבנין. מצות כגבוה הן או אינן כגבוה. אין תימר כגבוה הן אינו מביא ואין תימר אינן כגבוה מביא. הכל מודין באשירה שביטלה שאינו מביא ממנה גיזרין למערכה. רבי שמעון בן לקיש בעי מהו שיביא ממנה לולב. מצות כגבוה הן או אינן כגבוה. אין תימר כגבוה הן אינו מביא אין תימר אינן כגבוה מביא. פשיטא שהוא מביא ממנה לולב שאין מצות כגבוה. מהו שיביא ביכורים. כר' יודה דו אמר הוקשו לקדשי הגבוה מביא. כרבין דאיתן מרין הוקשו לקדשי הגבוה אינו מביא. עד כדון בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממה אפי' בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה. סברין אמרין נישמעניה מן הדין אלו בתרומה ובמעשר מה שאין כן בביכורים. כלום צריכה לא בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה אבל בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה אפילו בתרומה לא עשה ולא כלום. כהדא דתני האונס והגבול והגזול בזמן שהבעלים מרדפין אחריהן אין תרומתן תרומה ולא מעשרותיהן מעשר ולא הקדשן הקדש. אם אין הבעלים מרדפין אחריהן תרומתן תרומה ומעשרותיהן מעשר והקדשן הקדש. רבי יוסי בשם רבי יוחנן לא זה תורם ולא זה תורם. רבי ימי בשם רבי יוחנן אפילו הבעלים שתרמו אין תרומתן תרומה. אמר רבי יוסי עד כדון אגן קיימין בגזילה שלא נתייאשו הבעלים ממנה וליידא מי לא אגן תנינן הרי אלו בתרומה ומעשר מה שאין כן בכורין. אפשר לפירות לצאת בלא בכורין אפשר לפירות לצאת בלא תרומה ומעשרות. אבל בגזילה שנתייאשו הבעלים ממנה עד כדון צריכה:

שני פסוקים (**שמ' מש' כגיט**) **ראשית פבורי אדמתך תְּבִיא** (**שמ' תשא לד, כג**) **ראשית פבורי אדמתך תְּבִיא**
שני **אדמתך** – (א) בעלות, (ב) יניקה
אדמתך – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה ריבה וריבה את הכל, היניקה צריכה להיות כולה אך ורק מאדמתך (**רמב"ם הל' ביכורים פ"ב, ה"י**) לא יביא מהברכה היונקת מאדמתו ומחוץ לאדמתו, וב-**ה"י** א' יונק מאדמת חבירו ברשות (הסכמת) חבירו מביא, גם אם זה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתגה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

שרשים היונקים מחלקת חבירור לפי שעה)

אָדְמָתָךְ – מונח זקף-קטן, כעין מידה ריבה וריבה את הכל, הבעלות צריכה להיות במלוואה של בעל הפירות או ברשות (הסכמת) חבירו. משנה ה"ב (א) האריסין והחכורות – שיש להם רשות לעבוד האדמה וליתול פירות, אבל זאת לא אדמתם.

(ב) הסיקריקון והגזלן – שהאדמה לא הגיעה אליהם בקנין תורני, אלא מגזלה, או קניה מגזלן)

בהלכה (א) (שמ' מש' כג,יט) **תְּבִיאָא** – זקף-גדול, (שמ' תשא לד,ו) **תְּבִיאָא** – זקף-גדול,

(שמ' מש' כג,יט) **תְּבִיאָא** – זקף-גדול, שלוש דרשות בהבאה, כאן שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר, שתי דרשות להביא, דרשה אחת אחת שלא להביא. וזה **משנה ה"א** (טט - א) מביאין בכורין וקורין. (טט - ב) מביאין ולא קורין. (טט - ג) ויש שאינן מביאין.

(שמ' תשא לד,ו) **תְּבִיאָא** – זקף-גדול, שלוש דרשות שבעל אדמה בקנין תורני, לא יביא כי היניקה של הגידולים היא מאדמתו ומאדמת אחרים שלא ברשות (שלא בהסכמה).

ויש בחלק זה שתי קבוצות אנשים שאינם מביאים.

בה"א ובה"ב לומדים שלהבאת הביכורים צריך שני תנאים:

(א) האדמה צריכה להיות שייכת לבעל הפירות (ה"ב); (ב) היניקה צריכה להיות כולה מאדמת המביא (ה"א).

מנין לחז"ל שיש שני ענינים? נראה לומר כי נאמר פעמיים **שמות משפטים כג,יט: שמות תשא לד,כו: ראשית פפנרל אדמתך תביא**

מנין לחז"ל לומר שיש שני ענינים. אפשר שהתורה חוזרת על דבריה כמו שמצינו בהרבה מצוות שהתורה חוזרת על דבריה כמצוות שבת. כפי שנראה שמת **אדמתך** נדרשת לשני ענינים אלו.

ענין היניקה הוא יותר חידוש מענין הבעלות, שהרי מצינו בשאר מצוות שהתורה הקפידה שלא יוציא בגזול, כגון "ולקחתם לכם" – משלכם, ואילו כאן נוספה הלכה חדשה שכל היניקה תהיה מאדמת הבעלים, וכיון שזה חידוש לכן נכתב במשנה כהלכה א.

(שמ' מש' כג,יט) **ראשית** – רביע, ארבעה עצים היונקים מאדמת הבעלים בקנין תורני ושלא מאדמתם בקנין תורני ובלי רשות הבעלים.

(שמ' תשא לד,ו) **ראשית** – רביע, קבוצה של ארבעה שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני,

(שמ' מש' כג,יט) **תְּבִיאָא** – זקף-גדול, 2 מביאים 1 קורא 1 לא קורא, 1 שלא מביא וזה מתפצל לשתי קבוצות. (א) יניקה שלא מאדמתם בלי רשות (הסכמה), מעבר מאדמתם לאדמתם דרך אדמת אחרים; השמש הלכה (א); (ב) שאינם מביאים כי מגדלים באדמה שאינה שלהם בקנין תורני הלכה (ב)

אבל אפשר להבירך דרך חלל תחת רשות הרבים או היחיד מרשותו לרשותו

ירושלמי ביכורים פ"א ה"א ... אמר רבי אימי אתיא דרבי יודה כרבי ליעזר דתנינן תמן אין עושים חלל תחת (**אדמתך תביא** – זקף-קטן

זקף-גדול בתפקיד חישוב ג' של הכתוב המוטעם. הגי' עולה ב'חל"ל ת"ת) רשות הרבים בורות שיחין ומערות רבי ליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים.

עוד הסבר לזקף-גדול **משנה מסכת ביכורים פ"א,יא** הקונה שלשה אילנות בתוך של חברו מביא וקורא ר' מאיר אומר אפילו שנים קנה אילן וקרקעו מביא וקורא רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות וחכורות מביאין וקורין: רמב"ם ואין הלכה כר' מאיר ולא כר' יהודה.

(ב) כה תבא קנה גם קרקע)

בית הבחירה למאירי מסכת חולין קל"א, פירות של שותפין חייבות בככורים לא נאמר בארצן (**דב' תבוא כ"ג**, **מארכא**) אלא להודיע שאין הבכורים נוהגים אלא בארץ ובפני הבית וכן כתוב (**שמ' מש' כג,יט**) **ראשית פפנרל אדמתך תביא בית ה' אלקיך** :

בבלי חולין קל"א, בכורים אף על גב דכתיב (**דב' תבוא כ"ג**, **ארצן**) (**דב' תבוא כ"ג**, **מארכא**) - דידך אין (של יחיד - יביא) דשותפות לא (טט - ?) , כתב רחמנא (**במ' קרח י"ג**) בכורי כל אשר בארצן (לשון הכתוב **פפנרל קל-אשר בארצם**) , אלא ארצן (**דב' תבוא כ"ג**, **מארכא**) למה לי? למעוטי חוצה לארץ,

רש"י חולין קל"א, ארצן - (**דב' תבוא כ"ג**, **אשר בארצן**) משמע מיעוטא (**במ' קרח י"ג**, **ארצם**) (**במ' קרח י"ג**, **בארצם**) לא

משמע מיעוטא כולי האי (כל כך) ולא ממעטא (כל כך) חוצה לארץ מינייה דמשמע כל מקום שיש להם ארץ אבל **ארצם** משמע

המיוחדת לך ולא לעובדי כוכבים.

תוספות חולין קל"א, אלא ארצן ל"ל למעוטי חו"ל - אף על גב דמצוה התלויה בארץ היא מכל מקום אצטריך למעוטי משום דאתקש לבשר בחלב בחד קרא, רשב"ם.

שנאמר בפסוק אחד **ראשית פפנרל אדמתך תביא בית ה' אלקיך לא-תבשל גדי בחלב אמו**: פ אז היה מקום לומר שביכורים ינהג בכל מקום כמו בשר בחלב, לכן צריך דרשה מיוחדת למעט את חוץ-לארץ.

(**דב' תבוא כ"ג**, **מארכא**) – אפשרות למיעוט ממלת **ארצן** בין ביכורי ארץ-ישראל שאותם מביאים ובין ביכורי חוץ לארץ שאותם לא מביאים. או מטעם תביר, מחלק, בין ביכורים הנוהג רק בארץ-ישראל ובין בשר בחלב הנוהג בכל מקום.

(**במ' קרח י"ג**, **בארצם**) – המלה מלמדת על שותפות בארץ-ישראל, שותפות של ישראלים חייבת בביכורים, טעם תביר של **בארצם**

יחלק וימעט מחיוב בכורים שותפות ישראלי ונכרי בארץ-ישראל. וזה ירמז למסקנתנו על פי הדיון ב-**בבלי חולין קל"א**, **קל"א**, המברר סוגיית ישראל ועובד כוכבים שלקחו שדה בשותפות לגבי חיוב תרומות, מעשרות, ראשית הגז, ערסות להפרשת חלה, בכור.

בדגן הנכרי לוקח חלקו ויש דיון האם הישראלי מפריש רק על חלקו או גם על חלק הנכרי, ובשאר הדברים מתברר כי שותפות הנכרי פטרה אותם מההפרשות השונות. לכן אפשר כי גם בענין ביכורים שותפות הנכרי תפטור את הפירות מהבאת ביכורים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – הלהים ק"ט, ש: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** = רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוי, מכל מקום; **דוגנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** – **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** – **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.5 במדבר בהעלותך ח"ד (התשע"ה)

במדבר בהעלותך ח"ד: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקִּשָׁה זֶהָב עַד-יָרֶכֶה עַד-פְּרָחָה מִקִּשָׁה הָוָא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה בְּן עֶשְׂה אֶת-הַמִּנְחָה: פ

ספרי במדבר פיסקא סא יוצא להקל ולא להחמיר בפוסוק אין במנורה נרות גביעים כפתורים ופרחים אלא בזמן שהיא מן הככר מין זהב מין קשה: ונראה כי מקור יוצא להקל ולא להחמיר נמצא בפסוק **שמות תרומה כה,לא: פ וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת זָהָב טָהוֹר** **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה יָרֶכֶה וְזָהָב גְּבִיעִיָּה פִּפְתִּיָּה וּפְרָחִיָּה מִמֶּנָּה יִהְיוּ:**

פשט הכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה מְצִיג חַיִּב עֲשִׂית מְנוּרָה מְרַכָּב מֵאֵד (בהקשה) כפ'רש"י בבלי ראש השנה כדב, שמ' תר' כה,לא**) **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידיבקים כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו' אבל תבנית הטעמים של (**שמ' תר' כה,לא**) **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) **בבלי מנחות כה,א** באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו' דבר זה מרומז בתבנית הטעמים מהפך פשטא מונח זקא-קטן של **מַעֲשֵׂה הַמִּנְחָה מִקִּשָׁה זָהָב** שהפשט מדבר על עשיית מנורת זהב בהקשה, אבל הדרשה מהפכת מן הפשט ומלמדת שבאין זהב אין חובת עשייה בהקשה; (ב) **בבלי מנחות כה,א** שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה – המעטה זאת מרומזת בתבנית הטעמים תביר מרכא טפחא של (**שמ' תר' כה,לא**) **גְּבִיעִיָּה פִּפְתִּיָּה וּפְרָחִיָּה** וכנראה שכאשר אינה נעשית מזהב גם אין חובה שהקנים והקישוטים **מִמֶּנָּה יִהְיוּ:** אלא יכולים להיעשות איברים איברים.

מקִּשָׁה – מונח מרבה **הוא** – אתנה מגביל שמנורה אינה נעשית ממין גרוטי בשום מצב כנדרש ב-**ספרי במדבר פיסקא סא** מה ת"ל **מקִּשָׁה הָוָא** לפי שמצינו בכלי בית עולמים שאם אין להם מין קשה עושים מין גרוטי שומע אני אף במנורה כן ת"ל **מקִּשָׁה הָוָא** שנה עליו הכתוב **לפסול**, (אבל אם אין זהב מרבה מתכות אחרות כמרומו בטעם מונח של **מקִּשָׁה**) מיכן אמרו אין של זהב עושים של כסף ושל ברזל ושל נחושת ושל בדיל ושל עופרת דברי רבי,

(במ' בה' ח"ד, כמְרָאָה – רביע בתפקיד ארבע, כנדרש ב-**ספרי זוטא ח"ד**, (בסוגריים ע"פ הפי' המובא ב-**תורה שלמה**) ... **(במ' בה' ח"ד, כמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יְיָ**, מלמד שהראה אותה לו **ארבעה פעמים** (טט – א) ראה אותה עם שאר כל הכלים (**שמ' תר' כה,ט**)) ושכחה (טט – ב) וחזר וראה אותה שנייה (**שמ' תר' כה,מ**)), (טט – ג) מיכאל (עשה מנורה של אש) עומד וממשיח בה (ג"א ממשיך בה – ופי' מוחה אותה) וראה אותה ונעשית (טט – ד) וחזר וראה אותה עשויה (**במ' בה' ח"ד, ד**)) לכך נאמר **כֵּן עֲשֶׂה אֶת-הַמִּנְחָה:** (ולא פי' מי עשה והיינו דהקב"ה עשה את המנורה)

אֲשֶׁר – קדמא, במשמע של מוקדם, מוקדם **הָרָאָה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה** – מהפך פשטא זקא-קטן – שתי דרשות שאחת מהן היא שבאופן יוצא מן הכלל הקב"ה הראה פעמים אחדות את המנורה למשה. דרשה שניה צ"ע **אֶת-מֹשֶׁה** – מקף כרב-מצב של משה, (א) משה איש בשר ודם (ב) משה איש הא-לקים – רוחני.

מאמר ה-**ספרי במדבר פיסקא סא** ... ת"ל **מקִּשָׁה הָוָא** שנה עליו הכתוב לפסול מיכן אמרו אין של זהב עושים של כסף ושל ברזל ושל נחושת ושל בדיל ושל עופרת דברי רבי, רבי יוסי בר' יהודה אומר אף של עץ ושל חרס, הוא מאמר תנאים. הגמרא ב-בבלי מנחות כה,ב ועוד מקומות אחדים מבררת את דרך דרישת הכתובים שמביאים למאמר הספרי.

בבלי מנחות כה,ב תני (שנה) רב פפא בריה דרב חנין קמיה דרב יוסף: מנורה היתה באה מן העשת מן הזהב (גוש אחד שלם של זהב שמכה בו בקורנס עד שנעשית מנורה), עשאה של כסף - כשרה, של בעץ (בדיל או תערובת בדיל ועופרת) ושל אבר (עופרת) ושל גיסטרון (רשב"ם: תערובת מתכות) - רבי פוסל, ור' יוסי בריה יהודה מכשיר, של עץ ושל עצם ושל זכוכית - דברי הכל פסולה. א"ל (רב יוסף לרב פפא): מאי דעתך (כיצד תבאר דעת ר' יוסי בר' יהודה המכשיר מנורה מכל מתכת ופוסל מנורה שאינה ממתכת)? א"ל: בין מר (רבי) ובין מר (רבי יוסי בר' יהודה) כללי ופרטי דרש' (בכתוב (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת זָהָב טָהוֹר וְזָהָב טָהוֹר** להכשיר גם מנורה שלא מזהב), מיהו מר (רבי יוסי בר' יוסי) סבר: (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ** כלל דמשמע **מִנְחַת** מכל דבר, **וְזָהָב טָהוֹר** פרט רק זהב, מה הפרט מפורש של מתכת (שבה אפשר לקיים **מקִּשָׁה** שע"י הקשה בגוש אחד שלם **תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה**), אף כל של מתכת (חזר וכלל מנורה מכל מתכת), ומר (רבי) סבר (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת** כלל, **וְזָהָב טָהוֹר** פרט, **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט): מה הפרט מפורש (**וְזָהָב** שהוא) דבר חשוב, אף כל דבר חשוב (כמו כסף אז המנורה כשרה, אבל ממתכת אחרת שאינה חשובה, פסולה. וכל שכן מנורה שאינה עשויה ממתכת - פסולה).

אמר ליה (רב יוסף לרב פפא): סמי דידך מקמי דידי (הסר משנתך מפני משנתי, שלפיה לכולי עלמא לא נחלקו שמנורה מכל מתכת כשרה, ונחלקו רק במנורה העשויה מעץ), דתניא: כלי שרת שעשאן של עץ - רבי פוסל, ורבי יוסי בריה יהודה מכשיר. במאי קא מיפלגי? רבי דריש (הפסוק (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת** וגו' ב) כללי ופרטי, ורבי יוסי בר' יהודה דריש (הפסוק (**שמ' תר' כה,לא**)) ריבוי ומיעוט. רבי דריש כללי ופרטי: (**שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת** - כלל, **וְזָהָב טָהוֹר** - פרט, **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** - חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש של מתכת, אף כל של מתכת. ר' יוסי בר' יהודה דריש ריבוי ומיעוט: **שמ' תר' כה,לא**) **וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת** - ריבה, **וְזָהָב טָהוֹר** - מיעט, **מקִּשָׁה תַעֲשֶׂה הַמִּנְחָה** - חזר וריבה, ריבה ומיעט וריבה - ריבה הכל, ומאי רבי? רבי כל מילי (מנורה העשויה מכל דבר גם שלא ממתכת), ומאי מיעט? מיעט (מנורה) של חרס. (**רש"י:** של חרס - שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם.)

(אמר רב פפא לרב יוסף) אדרבה, סמי דידך מקמי דידי (הסר משנתך מפני משנתי, לא נחלקו שמנורה של עץ פסולה, אלא נחלקו במנורה העשויה משאר מיני מתכות)! (רב יוסף לרב פפא) לא ס"ד, (לא תעלה על דעתך שרבי יוסי בר' יהודה עץ פסולה, כי כ'דתניא: אין לו זהב מביא אף של כסף, של נחשת, של ברזל, ושל בדיל, ושל עופרת; רבי יוסי בריה יהודה מכשיר **אף בשל עץ**. (ובכרייתא נוספת נאמר) ותניא אידך: לא יעשה אדם בית תבנית היכל, אכסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמנה, ושל שבעה לא יעשה ואפילו משאר מיני מתכות (**רש"י:** שאינו זהב משום דדומה לשל מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות). ר' יוסי בר רבי יהודה אומר: **אף של עץ לא יעשה**, כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי (משמע שמנורה של עץ כשרה);

שמות תרומה כה,לא: פ וְעֲשִׂיתָ מִנְחַת זָהָב טָהוֹר

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

מקשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה וְיִקְנֶיהָ גְבִיעֵיהָ כַּפְתּוּרֶיהָ וְיִפְרֹתֶיהָ מִמְנוּחַת יְהוּדֵיהָ:
במדבר בהעלותך חג, וַיַּעַשׂ כֵּן אֶהְרֹן אֶל-מוֹלַל פְּנֵי הַמְנוּרָה הַעֲלָה גְרִתֶיהָ פֶּאֶשֶׁר צִנְהָ יְיָ אֶת-מִשְׁחָה:
במדבר בהעלתך חג, וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד-יָרְקָה עַד-פְּרָחָה מִקְשָׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְיָ אֶת-מִשְׁחָה כֵּן עָשָׂה אֶת-הַמְנוּרָה: פ

פשט הכתוב (שמ' תר' כהלא) מקשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה מציג חיוב עשית מנורה מרכב מאד (בהקשה) כפ' רש"י בבלי ראש השנה כדב, (שמ' תר' כהלא) מקשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה - שלא יעשנה חליות, ולא יעשה את קניה ואת נרותיה אברים אברים, ואחר כך ידביקם כדרך הצורפים שקורין 'שולדיר' (בלעז), אלא כולה באה מחתיכה אחת, וגו'
אבל תבנית הטעמים של (שמ' תר' כהלא) מקשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה – גרשיים מהפך פשטא, היא כעין יצא להקל, (א) בבלי מנחות כתא, באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה וגו'; (ב) בבלי מנחות כתא, שאם אינה זהב אינה באה ככר, אינה באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה מקשה

עיון בדרשת כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט ורבוי ב-בבלי מנחות כתא,

בבלי מנחות כתא, מביא דעת רבי של לימוד בכלל ופרט וכלל ואת דעת רבי יוסי בר ר' יהודה של לימוד ברבוי מיעוט ורבוי רבי דריש כללי ופרטי (בפסוק (שמ' תר' כהלא)) וְעֵשִׂית מְנַחַת כֻּלָּל, וְזָהָב טְהוֹר פֶּרֶט, מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה חֹזֵר וְכֻלָּל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת וגו'
רבי יוסי בר ר' יהודה דריש רבוי ומיעוטי וְעֵשִׂית מְנַחַת רִיבָה, וְזָהָב טְהוֹר – מיעוט, מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה – חזר וריבה. (דרך הלימוד במידה) ריבה מיעט וריבה – ריבה הכל. מאי רבי – רבי כל מילי, מאי מיעט – מיעט של חרס (רש"י: של חרס – שהוא פחות מכל הכלים ואינו ראוי אפילו למלך בשר ודם).

דרישה במידת כלל ופרט וכלל או רבוי מיעוט רבוי במקומות שונים בתורה שבע"פ מלווה בתבנית טעמים קדמא ואולא או קדמא לבד או אזלא לבד בכתוב שהוא הכלל הפותח או בסמוך אליו (הכוונה לפניו).
תבנית הטעמים בפסוק בפר' תרומה, היא ללא הטעמים קדמא ו/או אזלא בקרבת הכתוב הנדרש ככלל פותח למידת כלל ופרט וכלל. בבלי מנחות כתא, דורש את הכתוב (שמ' תר' כהלא) וְעֵשִׂית מְנַחַת כֻּלָּל פּוֹתַח (דמשמע וְעֵשִׂית מְנַחַת מכל דבר) והכתוב אחריו יכול היה להיות פרטים (טט – א) וְזָהָב טְהוֹר (טט – ב) מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה אלא שלכך היה יכול לכתוב מקשה תעשנה. אפשר כי יתור מלת הַמְנוּרָה מביא למסקנה כי מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה הוא כלל סוגר.

כאשר ספרי וספרי זוטא מביאים את מלות (במ' בהע' חג), וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מִקְשָׁה זָהָב הם לא מבארים אותן אלא משלבים ביניהן את מלות (שמ' תר' כהלא) וְעֵשִׂית מְנַחַת זָהָב טְהוֹר ומבארים אותן. זאת אומרת ששני הפסוקים ענין אחד הם. לכן אפשר שכאשר נקביל את התכנים ותבניות הטעמים נקבל דרך דרישה משותפת משניהם.

(במ' בהע' חג) וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה – קדמא מהפך פשטא, לפי שנראה שפסוק זה לא מלמד על הקודם לו וגם הקודם לו אינו מלמד עליו, לכן התבנית קדמא מהפך פשטא אינה בתפקיד כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו או שהוא מלמד על הכתוב לפניו. לכן אפשר כי כתוב זה הוא כעין כלל הצריך לפרט.
(במ' בהע' חג) וַזֶּה – קדמא, תנאי מקדים, לימוד בסדר הקובע מי הכלל הפותח, מי הפרט שהכלל צריך, הכלל הפותח מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה מקביל ל-(שמ' תר' כהלא) וְעֵשִׂית מְנַחַת כֻּלָּל, והפרט שהכלל צריך הוא (במ' בהע' חג) זָהָב – זקף-קטן, כמו הפרט (שמ' תר' כהלא) וְזָהָב טְהוֹר ע"פ רבי ב-בבלי מנחות כתא, . והכלל הסוגר הוא (במ' בהע' חג) מִקְשָׁה הַמְנוּרָה המקביל ל-(שמ' תר' כהלא) מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה למעשה התקבל ב-(במ' בהע' חג) כלל, כלל ופרט זה מוכר כ-כלל ופרט וכלל, ויש לו קשר לטעם קדמא.

וַזֶּה (מַעֲשֵׂה הַמְנוּרָה = וְעֵשִׂית מְנַחַת) כלל, (זָהָב = וְזָהָב טְהוֹר) פרט (מִקְשָׁה = מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה הַמְנוּרָה) כלל סוגר

(במ' בהע' חג) אֶת-הַמְנוּרָה – מלת "את" מרבה על מנורת הזהב מנורות שאינן ככר זהב או ממתכות אחרות ולר' יוסי בר' יהודה אף מנורת עץ. אֶת-הַמְנוּרָה – מקף כרב-מצב מלמד שלפי מצב האומה יעשו המנורה אף של עץ ... כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי אֶת-הַמְנוּרָה – סלוק מגביל שמנורת שבעה קנים ממתכת כלשהיא וגם מעץ לא יעשו לשימוש מחוץ למקדש.

חיבתה של מנורה

שמ' תר' כהלו: וְעֵשִׂית אֶת-גְּרִתֶיהָ שְׂבָעָה וְהַעֲלָה אֶת-גְּרִמֶיהָ וְהָאִיר עֲלֵיכֶם פְּנִיָה:
במדבר בהעלותך חב, דַּבַּר אֱלֹהֵיךָ וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנְּרֹת אֶל-מוֹלַל פְּנֵי הַמְנוּרָה יֵאָרוּ שְׂבַעַת הַנְּרוֹת:
רמזים לשבעה נרות במנורה בפסוקים (שמ' תר' כהלא) מְנַחַת זָהָב – שבע אותיות, הַמְנוּרָה – שש אותיות ועוד יָרְקָה וְקִנְיָה (זה הנר האמצעי) – שבעה נרות, (במ' בהע' חג) אֶת-הַמְנוּרָה – שבע אותיות
זכריה דב, וַיֹּאמֶר אֵלַי מֶה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רְאִיתִיו וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב פְּלֶה וְגִלְגָּה עֲלֵיהָ וְשְׂבָעָה גְרִתֶיהָ עֲלֶיהָ שְׂבָעָה וְשְׂבָעָה מוֹצְאוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן רֹאֶה:
ויאמר וַיֹּאמֶר רְאִיתִיו וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב פְּלֶה וְגִלְגָּה עֲלֵיהָ וְשְׂבָעָה גְרִתֶיהָ עֲלֵיהָ שְׂבָעָה וְשְׂבָעָה מוֹצְאוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן רֹאֶה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.6 במדבר בהעלתך ה,ד (התשע"ו)

במדבר בהעלותך ט,א: וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר:

וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי – מונח מונח מונח תלשא, כעין לפחות ארבע תלשא. כל תלשא עשויה ללמד אלפניה ולאחריה. סה"כ שמונה תפקידי תלשא.

המשנה הבאה מלמדת על ארבע תחילות שנה בנושאים שונים. אפשר כי כל תלשא תפקידה לרמוז על מחיצה של תחילת שנה בנושא אחד. **ירושלמי (וילנא) ראש השנה פ"א,ה"א מתנ"י** ארבעה ראשי שנים הן באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים באחד באולול ראש השנה למעשר בהמה ר' לעזר ור' שמעון אומר באחד בתשרי:

(טט) **שמו' בא יב,ב** הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

גמ' כתיב (שמו' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם הוא ראש ואינו ראש לא לשנים ולא לשמיטים ולא ליובלות ולא לנטיעות ולא לירקות ואומר **לָכֶם** הוא ראש ואינו ראש לא למלכים ולא לרגלים (בקטע הירושלמי הבא ר' שמעון בר כרסנא מוכיח שניסן ראש השנה למלכים ורגלים).

... ר"ש בר כרסנא בשם רבי אחא שמע לה מן הדא **(שמו' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם** מיעט, ראשון הוא לָכֶם מיעט מיעוט אחר מיעוט לרבות למלכים ורגלים.

... תני שמואל ופליג **(שמו' יתרו יט,ט) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** (טט – א) מיכן שמונין חדשים ליציאת מצרים. (טט – ב) אין לי אלא חדשים שנים מנין **(במ' בה' ט,ט) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה**; (טט – ג) אין לי אלא לאותו הזמן לאחר הזמן הזה מנין **(במ' מס' לג,לח) בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** (טט – ד) אין לי אלא לשעה לדורות מנין **(מלכים א' י,י) וַיְהִי בְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מְאוֹת שָׁנָה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** וגו' (טט – ה) משנבנה הבית התחילו מונין לבנינו. **(מלא' ט,י) וַיְהִי מִקְצֵה עֶשְׂרִים שָׁנָה אֲשֶׁר-בָּנְהוּ שְׁלֹמֹה אֶת-יְשֻׁבֵי הַבַּיִת וְאֶת-יְשֻׁבֵי הַמִּקְדָּשׁ**: (טט – ו) לא זכו למנות לבנינו התחילו מונין לחרבנו. **(חזקאל מ,א) בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתִנוּ בְּרֵאשִׁית שָׁנָה בְּעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ** וגו' (טט – ז) לא זכו למנות לעצמן התחילו מונין למלכיות וגו'

ע"פ פ' פני משה ר"ח ניסן משמש כראש שנה כלהלן: **[פני משה ירושלמי ראש השנה פ"א] גמ' כתיב (שמו' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת** וכו'. כך הוא נדרש במכילתא (טט – א) **רֵאשׁוּת רֵאשׁוֹן** מגיד שניסן ראש לחדשים (טט – ב) ומנין אף למלכים ת"ל הוא החדש השני למלוך שלמה על ישראל (טט – ג) ומנין אף לרגלים תלמוד לומר **(דב' ראה טז,טז) בַּתֵּג הַמִּצּוֹת וּבַתֵּג הַשְּׂבִיעוֹת וּבַתֵּג הַסִּקּוֹת** (טט – ד) ר' נתן ור' יצחק אומרים אף לשכירות בתים ולא לשנים ולא לשמיטין ויובלות ולא לנטיעה ולא לירקות (טט – ט) שעשוים להילמד מהפסוק **(מלכים א' ו,א) וַיְהִי בְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מְאוֹת שָׁנָה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**. ומדייק הש"ס ומאי חזית דמרבית להני וממעט להני ואימא לכם הוא ראש ולא שאמרנו ולא למלכים ולא לרגלים (חולק על המסקנה ללעיל):

ר"ח ניסן משמש כראש שנה (א) ע"פ הפסוק "לכם" לקידוש החדש הראשון שבמנין חדשי השנה לישראל. (ב) ראש השנה לשנים למלכי ישראל ואח"כ גם למלכי אומות העולם (ע"פ פני משה) וזה שייך למנין שטרות של קנין והלוואות. (ג) ר' נתן ור' יצחק אומרים אף לשכירות בתים (ד) ראש השנה לרגלים למנין כל תאחר של קרבנות

משך חכמה במדבר ט

(א - ב) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר: (ב) **וַיַּעֲשֵׂוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ**: בפרק קמא דפסחים יליף רבן שמעון בן גמליאל דשואלין ודורשיין שתי שבתות קודם הפסח מכאן, דבריש ירחא קאמר, דיליף גזירה שוה "במדבר - במדבר" דריש ספרא (טט – א יפה?). דאמר בראשון לחודש. ולרבנן, למה לן הך גזירה שוה? ונראה לדעת, דבסנהדרין פרק קמא (יב, א) פליגי אם מעברין השנה מפני הטומאה. והנה אם נאמר דאין הפסח דוחה שבת, אז ודאי דמעברין החודש, כדי שיחול פסח - היינו יום י"ד - באחד בשבת. ובשנה השנית באחד בניסן הוקם המשכן **(שמו' פק' מ,יז) וַיְהִי בַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַהוּם הַמִּשְׁכָּן**: ודרשו ז"ל ראשון למעשה בראשית, ואם כן היה י"ד בשבת. ולפי מה דהוי סלקא דעתך דאין פסח דוחה שבת, אם כן היו מעברין חודש אדר, וקבעו ריש ירחא בשלושים ואחד, כדי שיהיה ארבעה עשר באחד בשבת. לכן אמר לו שחם ביום שלוששים, שהיום יקבעו ריש ירחא, ולא יאיימו על העדים לעבור, כדאמר ר' יהושע בן לוי בראש השנה פרק קמא דף כ' דמאיימין בניסן ותשרי לעבור, ולשיטת רבינו משה (בן מימון) סוף פרק ג מקידוש החודש, אפשר דהוה אמינא דמעברין את השנה, לכן אמר הכתוב **(במ' בהע' ט,ט) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר** .: שהיום **בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְאָמֹר**. (טט – במשמע של לאו אמור ולכן) ולא יעברו לא את השנה ולא את החודש, רק שיקבעו היום (טט – להיות הראשון) לחודש ניסן, שיעשו בני ישראל את הפסח במועדו, שדוחה שבת עשיית פסח, והותרה אצלו שבת, וכדאמר (במסכת) יומא סוף (פרק) טרף בקלפי, והוא כל שכן בטומאה, למאן דאמר טומאה הותרה בצבור, דאין מעברין, כדאמר בסנהדרין שם.

(במ' בהע' ט,ט) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי – מונח מונח מונח תלשא, כעין ארבע תלשא, ע"פ **[משך חכמה במדבר ט]** אחד מהם לקביעת עבור שנה, אחד לקביעת עבור חדש, אחד תומך בדרשה ממת מועדו לדחות (כעין עוקר) שבת מפני פסח בזמנו, אחד תומך בדרשה שהותרה טומאה בצבור, טומאת מת ברוב הצבור דוחה קדושת מקדש (כעין עוקרת) ולכן אין מעברין מפני טומאת ציבור.

צ"ע (א) חישוב עיבורי שנה וחדשים קשור לחישוב תקופות, וימי התקופות שהם ע"פ השמש ואליהם משווים את השנה העברית המבוססת על מולדות הירח. (ב) לתקופות יש רמז ב-(**בר' נח כבב**) **עַד פְּלִיגְמֵי הָאָרֶץ וְרַע וְקָצִיר וְקָר וְאִם וְקִיץ וְחָרָף וְגֹשֶׁם וְלִגְלָה לֹא יִשְׁבְּחוּ**: וכן **(שמו' בא יב,ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁוּת רֵאשׁוֹן** וכו', וכן **(דב' ראה טז,טז) דְּבָרִים רַאֵה טו,א: שְׁמוֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאֵבִיב וְעֵשִׂיתָ פֶּסַח לְה' אֱלֹהֶיךָ** וגו' (דומה לו שמו' מש' כג,טו: שמו' תשא לד,יח); **(שמו' תשא לד,כב) וַתֵּג שִׁבְעַת מַעֲשֵׂה לָךְ בַּפּוֹרֵי קִצִּיר חֲטָיִם וְחַג הָאֵסִיף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה**:

סיכום: (במ' בהע' ט,ט) וַיִּדְבֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבַר-סִינַי – מונח מונח מונח תלשא, כעין לפחות ארבע תלשא. כל תלשא עשויה ללמד אלפניה ולאחריה. סה"כ שמונה תפקידי תלשא. ע"פ **[ירושלמי ראש השנה פ"א]** ופ' **[פני משה]** ר"ח ניסן משמש כראש שנה לארבעה דברים, וכל תלשא תהיה בתפקיד מחיצה של תחילת שנה לנושא מסוים. ע"פ **[משך חכמה במדבר ט (א - ב)]** ארבעה תפקידי תלשא הם לעבור שנה, חדש (תפקיד שיעור ומחיצה), עקירת (תלישת) שבת מפני פסח, עקירת טומאת מת מפני עשיית פסח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוטר"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, מצבת ההשקפה: **תנ"ך**, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פסא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מפתח; מרכא טפחא – קב"שעויה לגלוי, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שבחלק, השלם וחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

עיון בתבניות טעמים אחרות ב-(במ' בהע' ט,א) ... **בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר:**

(במ' א,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהֱל מוֹעֵד בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:

ספרי זוטא (במ' בהע' ט,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי, נאמר כאן במדבר סיני ונאמר בראשו (במ' א,א) ... בְּמִדְבַר סִינַי, מה מדבר

סיני האמור בראשו **(במ' א,א) בְּאֶהֱל מוֹעֵד** אף **בְּמִדְבַר־סִינַי** האמור כאן באהל מועד. מאהל מועד נאמרו כל המצות מאהל מועד נאמר

לו למשוח את המשכן מאהל מועד נאמר לו לשרוף את הפרה מאהל מועד נאמר לו להעמיד את האהל מאהל מועד נאמר לו כל

הטמאות והטהרות (טט: הענין אחרון נוגע ישירות לעשיית פסח בטהרה, או דחיית טומאת מקדש בפסח מפני טומאת הציבור):

בשנה השנית – קדמא ואולא כעין כלל מלמד, שאפשר כי מרומז בתבנית הטעמים של **מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַרְאִשׁוֹן** – דרגא תביר

מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה או אותו ענין בקשר לנושא.

אפשר כי כאן קבוצת הפרטים היא כמאמר ה-**ספרי זוטא** מאהל מועד נאמרו כל המצות. היינו שמאז השלמת בנין אהל מועד נאמרו כל

המצוות מאהל מועד. ואל תתמה שכתבתי "השלמת" ולא הנוכת המשכן, כי **ספרי זוטא** מלמד על צוויים שקדמו לחנוכת המשכן (א) מאהל

מועד נאמר לו להעמיד את האהל (ב) מאהל מועד נאמר לו למשוח את המשכן ורמז לכך בטעם קדמא של **לְצֵאתָם** שקדם צווי זה

באהל מועד קודם לחנוכת המשכן.

בענין מאמר **ספרי זוטא (במ' בהע' ט,א)** "מאהל מועד נאמר לו לשרוף את הפרה". **[ירושלמי (וילנא) מגילה ג,ה]** רבי לוי בשם רבי חמא בר

חנינה ... שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני נשרפה הפרה. וכן רש"י **(במ' נשא ז,א)** ו-1 שפת"ח.

[אוצר מדרשים (אייזנשטיין) פנחס בן יאיר (המתחיל בעמוד 475)] בשני בניסן בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים נעשה הפרה האדומה, לכך

כתיב **(במ' נשא ז,א) הקרב את־קרבנו** בנשיא יששכר. ולמה הוסיף **הקרב** [בד' אותיות] חסר יו"ד? אלא כנגד פרה שיש בה ד' דברים:

אדומה, תמימה, מום, עול. לפי **[מדרש הביאור – רב סעדיה בן דוד, (ע' 361 אוצר החכמה)]** פרה אדומה של משה נעשתה **(וי צו חלד) פֶּאֶשֶׁר**

עֵשֶׂה בַיּוֹם הַזֶּה צִוְּהָ ה' לַעֲשׂוֹת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: זה מעשה פרה אדומה. ונעשתה "וכן אתה מוצא שנשחטה פרה ראשונה בשני בניסן,

שמשבעה עשר בתמוז (מעשה העגל) עד שני בניסן מאתים וחמש ושמונים יום, מנין פרה, כדי שיתכפר על אותו מעשה (מעשה עגל

הזהב) (אם שנה א' הייתה מעוברת וגם מלאה, עדיין חסרים ימים אחרים ל-285).

(במ' בהע' ט,א) לֵאמֹר – אפשר כנוטריקון לאו אמור, וטעם סלוק מגביל לגבי הנאמר בפסוק הבא **(במ' בהע' ט,ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל**

אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: הגבלות כנדרש בפסוקים הבאים.

תבנית הטעמים "תלישא קדמא ואולא" עשויה לפעול בכעין בנין אב ללמד לכל התורה כולה. הפסוק **במדבר בהעלותך ט,א: וַיִּדְבֹר ה'**

אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַרְאִשׁוֹן לֵאמֹר: מלמד בכעין בנין אב ש- **ומכאן למדנו**

שאין מוקדם ומאוחר בתורה בשני ענינים ומכאן שבענין אחד יש מוקדם ומאוחר שאחרת לא נוכל ללמוד במידת כלל ופרט וכלל.

נענין ב-**[מדרש אנדה (בובר) במדבר פרשת במדבר פרק א]** ד"א מה ראה משה והקדים פרשה זו **(במ' א,א)** לפרשת הפסח **(במ' בהע' ט,א)**, שפרשה

זו **(במ' א,א)** היתה באחד לחדש השני (טט: בשנה שניה), והוא אייר, ופרשת פסח **(במ' בהע' ט,א)** היה בחדש הראשון (טט: בשנה שניה),

שנאמר **(במ' א,א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהֱל מוֹעֵד בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:**, וכתיב **(במ'**

בהע' ט,א) בַּחֹדֶשׁ הַרְאִשׁוֹן לֵאמֹר (במ' בהע' ט,ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: והלא פרשת הפסח היה בניסן, והיה לו

להקדים בפרשה זו קודם לאייר, ולמה עשה כן, לפי שבאותה פרשה נאמר **(במ' בהע' ט,ב) וַיְהִי אֲנֹשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לַפֶּסַח אֹדֹם**

וגו', ואותה שעה נאמר להם מצות פסח שני לטמאים, לכך לא רצה להתחיל הספר בפרשת טמאים, **ומכאן למדנו שאין מוקדם**

ומאוחר בתורה, הני מילי **בשני ענינים,** כגון אלו ב' המעשים, אבל בחד ענינא אותו שהוא מוקדם הוא מוקדם, ואותו שנכתב מאוחר

הוא מאוחר, שאם לא נאמר כן, אם כן כלל ופרט שאנו אומרים אין בכלל אלא מה שבפרט, והיינו יכולין לומר פרט וכלל הוא, ונאמר

שנעשה כל מוסיף על הפרט, וכן פרט וכלל מה שאנו אומרים נעשה כלל מוסיף על הפרט, ונאמר שכלל ופרט הוא ואין בכלל, [אלא]

מה שבפרט, אלא מכאן אתה למד מאחר שאנו דורשין את התורה בכלל ופרט, ובפרט ובכלל, שבענין אחד יש מוקדם ומאוחר:

במדבר בהעלותך ט,ב: וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:

משך חכמה (במ' בהע' ט,ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וכו' בְּמוֹעֲדוֹ. מלא (טט: אות ו"ו ראשונה), וכן בתמיד (טט: מלת במועדו בתמיד של שבת

תירה ומופנית לג"ש). לכן יליף גזירה שוה לדחות שבת (פסחים טו, א). גם מרמז **בְּמוֹעֲדוֹ** מלא, שעד י"ד לא יעשו מאומה, כי אין פסח

דורות מקחו בעשור (פסחים צו, א). רק בארבעה עשר - מועד מלא:

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל – מקף כרב-מצב עשיית פסח בטהרה (א) יש העושה פסח (ב) יש שאינו עושה פסח כטמא מת, או היה בדרך רחוקה

אֶת־הַפֶּסַח – מקף כרב-מצב, ע"פ **משך חכמה** הכנת קרבן הפסח (א) בפסח מצרים הכנה ויעוד מעשור לחדש ניסן, (ב) בפסח דורות

היעוד צריך להיעשות רק בארבעה עשר בניסן.

ספרי זוטא (במ' בהע' ט,ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: מה ת"ל בראשון **(במ' בהע' ט,א) הַרְאִשׁוֹן** מלמד שלא קדמו

אחר. **בְּמוֹעֲדוֹ** דוחה את השבת **בְּמוֹעֲדוֹ** דוחה את הטומאה יכול שאין לי שאינו דוחה את הטומאה אלא בחול ומנין אף בשבת ת"ל

בְּמוֹעֲדוֹ - יכול אף השלמים הבאים עמו יהו דוחין את השבת ואת הטומאה ת"ל תעשו אותו דוחה את השבת ואת הטומאה אין

השלמים הבאים עמו דוחין לא את השבת ולא את הטומאה אימתי מביאת עמו חגיגה בזמן שהוא בא בחול ובמועט. חגיגה היתה באה

מן הבקר ומן הצאן: ויעשו בני ישראל, יכול אין לי שהוא דוחה את השבת אלא בשחיטתו אמרת ויעשו ויעשו ריבה קבול דמו וזריקתו

ומיחוי קרביו והקטר חלביו. ... ר' אליעזר מוסיף ארבעה דברים חתיכת יבלתו ונותן משכון ולוקח הרכיבו מירושלם להר הבית

והבאתו מחוץ לתחום אמר ר' עקיבא כל מלאכה שאפשר לה ליעשות מערב שבת אינה דוחה את השבת ושאי אפשר לה ליעשות

מערב שבת דוחה את השבת:

וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד חלה אותה הלכה בקשר לנושא

שכאן הוא מלת **בְּמוֹעֲדוֹ**, כנדרש ב-**ספרי זוטא** דוחב שבת, דוחה טומאה כאשר רוב הציבור טמאים, ולא רק שחיטת הפסח דוחה שבת

אלא גם קבול דמו וזריקתו ומיחוי קרביו והקטר חלביו.

בְּמוֹעֲדוֹ – סלוק, מגביל דחיה שבת רק לפסח אבל אין שלמים דוחים שבת, ואין שלמים דוחים טומאה. וכן כל דבר שאפשר לעשותו

מערב שבת אינו דוחה שבת כדעת ר' עקיבא נגד דעת ר' אליעזר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: עמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קבץ ששעויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעוטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.7 במדבר בהעלתך ה,ד (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלותך ח,יט: ואתנה את הלויים נתניום לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בכני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש:

שאלה: מה הקשר של עבודת הלויים במשכן ובמקדש וחמש אזכרות של "בני ישראל" בפסוק?

[בבלי ערכין יא,א] ... תנו רבנן: השיר מעכב את הקרבן, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: אינו מעכב. מאי טעמא דר' מאיר? דאמר קרא: (במ' בהע' ח,יט) ואתנה את הלויים נתניום לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל... ולכפר על בני ישראל, מה כפרה מעכבת, אף שירה מעכבת. ורבנן? ההוא (הפסוק (במ' בהע' ח,יט)) לאידך (לדרשה אחרת כ) דר' אלעזר, דאמר ר"א: מה כפרה ביום, אף שירה ביום. אמר רב יהודה אמר שמואל: מניין לעיקר (מצוות) שירה מן התורה? שנאמר: (דב' שפ' יח,ז) ושרת בשם ה' אלהיך. איזהו שירות שבשם? הוי אומר: זה שירה. אבל משום מה דרך הדרשה המקובלת היא כפי' רש"י (דחי' ב ט,נה) כי כיד-ה' המצוה ביד-נביאיך – לשורר הלויים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיהא קרבן טעון שירה ושם בערכין מובאים פסוקים אחרים לכלי שיר ושיר בפה.

העורך טט מצא רמז לשיר על קרבן תמיד וקרבן מוסף עם שלוש הפסקות ותקיעות באורך של י"ח טרומטים נמצא ב-(במד' פ"י כהב) את-קרבני חמלי לאשי רים גיהיחי תשמרו והסבר קצר (כאשר) מילא (יין) שני (הפסק תקיעה של) ים (טרומטין).

[פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא ב - כי תשא] ... א' ר' יודן בוא וראה כמה חיבב הקדוש ברוך הוא את ישראל שהוא מזכירן חמשה פעמים בפסוק אחד, הדה היא דכת' (במ' בהע' ח,יט) ואתנה את הלויים נתניום לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על בני ישראל ולא יהיה בכני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש:

תני ר' שמעון בן יוחי (משל) למלך שמסר את בנו לפידיגו וזהו מצוה ואומר לו, אכל ברי שתה ברי אול ברי לבי סיפרא אתא ברי מבי סיפרא. כך הקדוש ברוך הוא מתאוה להזכיר את ישראל בכל שעה. א"ר יודה בר' סימון (משל) לאחד שהיה יושב ועושה עטרה למלך. עבר אחד וראה אותו. אמר לו מה את יושב ועושה, אמר לו עטרה למלך. אמר לו כל מה שאת יכול לקבוע איזמרגדין קבע, אבני טובות ומרגליות קבע, שהיא עתידה להנתן בראשו של מלך. כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה, משה כל מה שאת יכול לקבוע איזמרגדין קבע, אבני לפני שבת, לפארן פאר, שאני עתיד להתפאר בס, (ישעיהו מט,ג) ונאמר לי עבדי אמתה ישראל אש-רבן אטפאר:

[בבלי ערכין יא,א] מלמד לפי ר' מאיר שללא שיר אין הקרבת קרבן המכפר על ישראל. ולפי חכמים שירת הלויים ביום כמו קרבנות ביום אבל השירה לא מעכבת את הכפרה ועל תפקידה אפשר ללמוד למשל מ-[פסיקתא דרב כהנא]** מלמדת על השגחה מתמדת של הקב"ה על ישראל ומלמדת שמבקש לשבחן בהתמדה לפניו.**

לפי חכמים אין קשר בין שירת הלויים ובין הכפרה אז מה מלמד הכתוב (במ' בהע' ח,יט) ולכפר על בני ישראל? **[ספורנו]** מפרש שהלויים מכפרים בעצם עבודתם על חטא העגל של ישראל שגורם לקב"ה למוסר בעבודת בכורי בני ישראל. פסוקים אחדים מלמדים על נתינת הלויים במקום בכורי ישראל לעבודה בשירות המשכן והכהנים. אפשר שכל אחד מלמד ענין אחר בתפקידי הלויים. לפי המקורות המוצגים, מהפסוק כאן לומדים על תפקיד הלויים כמשוררים שירה בפה לשתי מטרות: (א) לשבח ולפאר את ישראל לפני ה' היינו להוסיף מענינים עליהם וזה מתאים מאד לאחד מתפקידי תבנית הטעמים זרקא סגול המטעמת את מתוך בני ישראל להוסיף מעין הדבר על הדבר; (ב) ולכפר על בני ישראל בשירה על הקרבן הציבורי והפרטי (ועל כך נברר חילוקי הדעות בהמשך).

(במ' בהע' ח,יט) לאהרן ולבניו – מונח רביעי, אפשר מלמד ללפחות ארבעה תפקידי שירת לויים ולא דווקא על כפרה. (א) להביא לעבודת השם בשמחה (ב) לשבח ולפאר את ישראל לפני הקב"ה (ג) לכפר על כל ישראל לפי ר' מאיר שהשירה מעכבת את הקרבן ולכן מעכבת את הכפרה, לפי חכמים בעצם שירותם במקום בכורי ישראל (ד) לכפר על יחיד מישראל כנראה רק על קרבן תודה (ראה הרחבה בהמשך) (ה) האם הכפרה היא ע"י הקרבנות (טט: א) **[רמב"ם כלי המקדש פ"ג, ה"ב]** על כל עולות הציבור החובה (טט: ב) ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין, (ו) **[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"ז]** כניסת מביאי ביכורים לעזרה (ז) **[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"א]** כל המביא בכורים טעון קרבן ושיר (ז) הלל של ערב פסח (ח) קידוש עזרות והרחבת העיר

[בבלי ערכין יא,א] רב מתנה אמר, מהכא: (דב' תבוא כח,ז) אטת אשך לא-עלכת אתה' אלקיך בשמחה ובקטוב לבב, איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב? הוי אומר: זה שירה. ואימא: דברי תורה, דכתיב: פקודי ה' ישרים משמחי לב; משמחי לב איקרי טוב לא איקרי. ואימא: בכורים, דכתיב: טובחת בכל הטוב! טוב איקרי, טוב לבב לא איקרי. א"ר מתנה: מנין לביכורים שטעונין שירה? אתיא טוב טוב מהכא.

[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"א] כל המביא בכורים טעון קרבן ושיר ותנופה ולינה אבל הוידוי אינו שוה בכל, לפי שיש שחיבין להביא בכורים ואינן קורין עליהם. **[רמב"ם ביכורים פ"ד, ה"ז]** ... הגיעו להר הבית נוטל כל אחד ואחד סלו על כתיפו ואומרין הללויה הללו אל בקדשו וכו', עד כל הנשמה תהלל יה הללויה והם מהלכים בהר הבית וקוראין עד שמגיעין לעזרה, הגיעו לעזרה דברו הלויים בשיר (תה' ל, ב) ארומקן ה' כי דליתני ולא-שמחת איבי לי: ... בלוטי א"ר יוחנן, מהכא: (במ' ד,מז) לעבד עבדת עבדה, איזהו עבודה שצריכה עבודה? הוי אומר: זו שירה.

[רמב"ם כלי המקדש פ"ג, ה"ב] עבודה שלהן היא שיהיו שומרין את המקדש, ויהיו מהן שוערין לפתוח שערי המקדש ולהגיף דלתותיו, ויהיו מהן משוררין לשורר על הקרבן בכל יום, שנאמר (דב' שפ' יח,ז) ושרת בשם ה' אלקיך ככל-אחיך הלויים, אי זהו שירות שהוא בשם י"י הוי אומר זו שירה, ומתי אומר שירה (טט: א) על כל עולות הציבור החובה (טט: ב) ועל שלמי עצרת בעת ניסוך היין, אבל עולות נדבה שמקריבין הציבור לקיין למזבח, וכן הנסכין הבאין בפני עצמן אין אומרין עליהן שירה.

עיון בסוגיה לכפר על יחיד מישראל ועל איזה קרבנות ציבור אמרו שיר **[רש"י מסכת זבחים נה,א]** ועל זבחי שלמיכם וגו' - על כרחך בשלמי צבור כתיב שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמר בערכין (דף י:). **[דף על הדף זבחים נה,א]** וברש"י: ע"כ בשלמי ציבור כתיב, שאין קרבן יחיד טעון כלי שיר שאין אומרים שיר על קרבן יחיד כדאמרין בערכין (י ב) ע"כ. לכאורה מבואר כאן לימוד דבכל הקרבנות ציבור היה שירה, וגם בתמידים של שחר ובין הערביים, וכן

ב' ה טוב טעם דעת למדין (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי רבוי ואו מתפשט; מרכא טפשא – קב' שעשועו לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

מבואר בספרי (פ"ב בעלותן) ע"פ: ובימים שמזחזחכם ובמזעזעכם אליו שבתות, ונתן אומר אל תמימים ע"כ. ומבואר דהיי שירה בעת הקרבת ב' התמידים כל יום.

[דף על הדף זבחים נה,א] והנה בטור (או"ח סי' קל"ג) כותב דשיר לא היה מצוותו אלא בתמיד הבוקר ולא בתמיד של בין הערביים ולכן גם שיר של יום רק בשחרית ע"ש.

[דף על הדף זבחים נה,א] נמצא שאין חיוב חצוצרות רק בצפרא (בבוקר). וכבר ביארנו (באות א) דשיר דלויים למדין מחצוצרות. ואין שיר הלויים מן התורה רק בשחר ומדרכבן תקנו גם בתמיד של בין הערבים. אבל אי אפשר שיעכב כיון דמן התורה לא בעי שיר כלל. עכ"ד ורפח"ח.

[חידיושים וביאורים בתלמוד הרב יעקב חיים סופר] מהרב מרדכי יפה – ספר הלבוש (סו"ס תרד) אין אומרים מזמור לתודה בערב יוה"כ מפני שבזמן בית המקדש לא יכלו להקריב תודה בערב יוה"כ ... ולכך אין לומר גם מזמור לתודה בערב יוה"כ .... משמע שבימים אחר היו אומרים.

ובספר (משלי כה,ג) מַעֲדָה בְּגָדוֹ בַיּוֹם גָּרָה תָמֵץ עַל־גֵּתָר וְשָׂרָם בְּשָׂרֵים עַל לִבְרָע: פ וכתב רבינו יהודה החסיד זל בספר חסידים (סימן תתרי"ד) וְשָׂרָם בְּשָׂרֵים עַל לִבְרָע, כגון לויים המשוררים על תודה דיחיד, וכמו שנתבאר. ועיין בספר הזהר הקדוש ח"ג (ד"ה סע"א) שגם שם מתבאר לכאורה דיש שיר בקרבן יחיד, ועמד ותמה בזה בספר אור החמה שם, וכן יש ללמוד עוד מדברי הזהר שם (דל"ב רע"ב) רצ"ע, ועיין שו"ת חתם סופר או"ח (סימן נ"א) ובארוכה בספר ליקוטי הערות לשם.

ורבותנו בעלי התוספות ז"ל מסכת פסחים (סד א ד"ה קראו) כתבו: "קשה לר"י דאמרינן (ערכין יא,א) אין אומרים שירה אלא על היין, והכא חזינן דאיכא שירה בלא נסכים. וכן היו מקדשין העזרות בשתי תודות ובשיר, ואומר ר"י דהכי פירושו אין אומרים שירה בשעת הקרבת קרבן אלא על היין דמשמח אלהים ואנשים דיש ליה ועיקר שתיה ושמחה היינו בשעת אכילה ודומיא דהכי נמי לגבוה בשעת הקרבת קרבן קאמר דאין אומר שירה אלא על היין אבל שלא בשעת הקרבה היו אומרים שירה שלא על היין בכמה דוכתי עכ"ל.

האם יש עוד שיר של הלויים? הלל בפסח, בערכין (דף יא ב) דשיר של נדבה אומרים שלא על הקרבן, ג"כ עבודה היא והוי דוקא בלויים. אפשר שביניהם נכללו 55 פרקי תהלים המתחילים במלה "למנצח" ופרקים המזכירים השם אסף או בני קרח.

[בית אהרן – ביאורי הרמב"ם על פי המאירי: צוקרמן דוב בעריש, אוצר החכמה עמ' 371 – 372] משה רבנו נצטוו כלוי לשורר פ' האזינו בסדר הזי"ו ל"ך בשש שבתות במוסף, וחוזר חלילה, מזה לימוד לויים בבית המקדש, ולבני ישראל בבתי כנסת, ושירת הים ומי כמוך במנחה של שבת. ט"ו שירי המעלות בשמחת בית השואבה שנאמרו בעזרת נשים,

מוצע לומר כי הפסוק מלמד פעמיים קל וחומר מכהן ללוי מלוי לישראל לענין (במ' גולח) וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת מיתה בידי שמים. רש"י (במ' בהע' ח"ט) וְלֹא יִהְיֶה בְכִנְיֵי יִשְׂרָאֵל לְנָף – שלא יצטרכו לגשת אליה הקדש, שאם יגשו יהיה נגף:

[שפת"ח ג] ועוד יש לומר דקשה לרש"י (ט: הפשט של הכתוב) אטו עכשיו שלקח הלויים לא ינגפו (ט: בני ישראל) בגשתם אל הקדש והא כתיב (במ' גולח) וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת: ולכך פירש וְלֹא יִהְיֶה בהם לְנָף שלא יצטרכו לגשת אל הקדש דזולת זה יש לחוש שיהא בהם נגף בגשת אל הקדש:

(במ' ח"ט) בְּכִנְיֵי יִשְׂרָאֵל לְנָף – מהפך פשטא זקף-קטן, מהפך פשטא מלמד על שתי דרשות, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחת מן הדרשות יוצאת מפשט הכתוב, ממשט הכתוב משמע שהיות ויש כהנים ולויים בני ישראל כבר יכולים לגשת אל הקדש בלי שיהיה בהם נגף. ורש"י בכירושו מוציא הכתוב מפשט זה ומלמד שכוונת הפסוק שלא יצטרכו לגשת אליה הקדש, שאם יגשו יהיה נגף

נצא מהפסוק שהביא **[שפת"ח ג]** (במ' גולח) וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת ונראה מה משמעו. הפסוק המלא הוא (במ' גולח) וְהַחֲנִיּוֹת לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְמָה לִפְנֵי אֱהֱל־מוֹעֵדוֹ מִזְרְחָהּ וּמִמְּשֶׁחַת וְהָעָרָה וְכִנְיֵי שְׂמָרִים מְשַׁמְרֵת הַמִּקְדָּשׁ לְמַשְׁמַרְתָּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת:

[תורה תמימה הערה סו] ... לשון (ויקרא א,א) בְּנֵי אֱהֲרֹן הַכֹּהֵן מִיִּתְרָא כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל שיהיה אז בכלי שרת דהיינו בבגדי כהונה וכמו שדרשו ב-**[זבחים יח,ב]** הפס' דפר' תצוה דכתיב בבגדי כהונה (שמ' תצ' ט,ט) וְהִתְהַלַּחְתָּ לָהֶם פְּתִיחַ עֹלָם, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם וגו'.

כתב על (במ' גולח) וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת – **[רמב"ם כלי המקדש פ"י, ה"ד]** מצות עשה לעשות בגדים אלו ולהיות הכהן עובד בהן שנאמר (שמ' תצ' כב,ג) וְעִשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ, (שמ' תצ' ט,ח) וְאַתְּ־בָנָיו תִּקְרְבוּ וְהִלְבַּשְׁתָּם בְּגָדֵיהֶם: וכהן גדול ששימש בפחות משמנה בגדים אלו, או כהן הדיוט

ששימש בפחות מארבעה בגדים אלו הוא הנקרא מחוסר בגדים ועבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים כזר ששימש שנאמר (שמ' תצ' ט,ט) וְהָעָרָה אֲתָם אֲבָנָט ... וְהִתְהַלַּחְתָּ לָהֶם פְּתִיחַ, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתן עליהן, אין בגדיהן עליהן אין כהונתם עליהן אלא הרי הם כזרים ונאמר (במ' גולח) וְהָעָרָה הַקֶּרֶב יִמָּת:

ויש עוד זרות בעבודה כנאמר ב-**[ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קטז]** (במ' קרח יח,ג) וְשֹׂמְרֵי מִשְׁמַרְתְּךָ וּמַשְׁמַרְתְּךָ פִּלְתָּהָּ אֵל ... אֵל אֶל־פְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ אֹהֲרָה, וְלֹא־יָמִיתוּ עוֹנֵשׁ. אין לי אלא לויים שעושים ומוזוהרים על עבודת כהנים. כהנים על עבודת לויים מנין ת"ל גַּם־הֵם גַּם־אַתֶּם. מעבודה לחברתה מנין ת"ל גַּם־אַתֶּם. ובהמשך גם מלמד שלוי אסור להחליף מעבודתו.

וְאֵתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם – קדמא ואולא, ואחריו **לְעֵבֶד אֶת־עֲבַדְתְּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, כעין דרישה בקל וחומר עד עתה (אייר התשע"ז סיון) הצעתי לדרוש תבנית טעמים כמו כאן **וְאֵתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם** – קדמא ואולא, כעין כלל מקיף ועוד **וְלֹא יִהְיֶה** – קדמא ואולא – כעין כלל מפורט, ועתה מוצע ללמוד בפסוק זה שני פעמים מידת קל וחומר.

קל וחומר ראשון **וְאֵתְנָה אֶת־הַלְוִיִּם** – קדמא ואולא, ואחריו **לְעֵבֶד אֶת־עֲבַדְתְּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, כעין דרישה בקל וחומר שני **לְעֵבֶד אֶת־עֲבַדְתְּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מהפך פשטא, **וְלֹא יִהְיֶה** – קדמא ואולא כעין דרישה בקל וחומר אבל לאחור.

נלמד בקל וחומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון, הנדון הראשון הם הכהנים, הבא מן הדין הראשון הם הלויים, מה כהן הכשר מכל הבחינות, כאשר אינו לבוש בגדי כהונה זר הוא אצל העבודה ויומת בידי שמים, ולוי שלא שייך בכלל בעבודת כהנים ונגש לעשות, היינו אומרים שהלוי הזה עונשו יהיה חמור מעונש הכהן שנגש לעבוד שלא בבגדי כהונה, בא הלימוד בקל וחומר המרומו בתבנית הטעמים ומלמד כי דיו ללוי שאין הקדש עבודתו להיות כנידון (הכהנים) ויומת בידי שמים. ושוב נלמד בקל וחומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון, הנדון השני הם הלויים, הבא מן הדין הם בני ישראל, מה לוי הכשר מכל הבחינות, כאשר מחליף מעבודתו כלוי לעבודתו של לוי ולא כל שכן אם מחליף מעבודתו כלוי לעבודת כהן או כהן מחליף מעבודת כהן לעבודת לוי שבעקבות החילוף הם זרים אצל העבודה שאליה החליפו ובעקבות כך יומתו בידי שמים, היינו אומרים שהישראלי הזה עונשו יהיה חמור מעונש הכהן שנגש לעבוד שלא בבגדי כהונה והלוי והכהן שהחליפו עבודתו, בא הלימוד בקל וחומר המרומו בתבנית הטעמים ומלמד כי ישראלי אף-על-פי שהוא זר הוא אצל כל עבודה של כהן ושל לוי אינו נענש יותר חמור מהלוי והכהן שהחליפו עבודה או הכהן לא היה בבגדיו, וגם הישראלי יומת בידי שמים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרעא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **זרעא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; **זרעא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.8 במדבר בהעלותך ח,א (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

עיון במופע ה-49 מתוך 70 שבתורה של התוכן **במדבר בהעלותך ח,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר:** בגלל פתיחת הפסוק בתבנית טעמים המלמדת על כעין מידת לימוד "סמוכים" או מידה כ"א מל"ב מידות של כתוב שחברו (כאן שלפניו) מלמד עליו, מוצע הסבר לתוכן הפסוק בזכות מיקומו אחרי הפסוק האחרון בפר' נשא, המוסבר להלן.

נעניין בפסוק (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֱהֱרָא מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַכְּפֹרֶת אֲשֶׁר עַל-אֶרֶץ הַעֲזָרָה מִבְּיַן שְׁנֵי הַכְּרָבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: פ** אל פסוק (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר:**

[רש"י] (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה** - שני כתובים המכחישים זה את זה, שלישי בא והכריע ביניהם. כתוב אחד אומר: "וידבר ה' אלי מאהל מועד" (וי' א,א), והוא חוץ לפרכת; וכתוב אחד אומר: "ודברתי אתך מעל הכפרת" (שמ' כה,כב); זה בא והכריע ביניהם: **מֹשֶׁה** בא **אל-אֱהֱרָא מוֹעֵד**, ושם שומע **את-הַקּוֹל הַבָּא מֵעַל הַכְּפֹרֶת** ... **מִבְּיַן שְׁנֵי הַכְּרָבִים**; **הַקּוֹל** יוצא מן השמים לבין **שְׁנֵי הַכְּרָבִים**, ומשם יצא לאהל **מוֹעֵד**. **וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל** - יכול קול נמוך? תלמוד לומר: **את-הַקּוֹל** - הוא הקול שנדבר בו בסיני (ראה ספ"ב נח); וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל. **מִדְבַר** - כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו. **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - למעט את הארון מן הדברות (ראה שם).

[ראב"ע] - **וַיִּשְׁמַע** - שהוא היה לבדו שומע הקול, ולא ישמענו מי שהיה באהל מועד מחוץ לפרוכת. גם זה נכון, כי השם הוסיף בהרגשת אונני, כאשר הוסיף באור עיני נער אלישע (ראה מ"ב ו,יז) (ט: בפסוק סמוך כאשר אלישע גורע מראיית הארמים – תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד גריעה מהענין, ואחרי זה מחזיר את ראייתם – תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד הוספה על הענין); וכן (**במ' בלק כבלא**) **וַיִּגַּל ה' אֶת-עֵינָיו בְּלִעָם**. (תבנית הטעמים זרקא סגול בתפקיד הוספה מעין הענין על הענין) (**במ' נשא ז,ט**) **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - כן היה משפט הדבור תמיד.

לימוד במידת "סמוכים" מפסוק (**במ' נשא ז,ט**) **וּבָבֹא מֹשֶׁה ... אל (במ' בה' ח,א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר:** תוך שילוב פירושים על (**במ' נשא ז,ט**) בהסבר הפסוק (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה'** – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד סמוכים, שמהכתוב לפניו לומדים אליו, כאן שמשמעות (**במ' בה' ח,א**) **וַיְדַבֵּר ה'** הינה כפ' **[רש"י]** (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְבַר** – מתדבר בינו ובין עצמו, ומשה שומע מאליו. אפשר שמכאן יש ללמוד לכל התורה כולה כפי שמפרש **[ספורנו]**. (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְבַר** ... **אופן כל דבור האמור בתורה באמרו וַיְדַבֵּר ה' ו- [ראב"ע]** (**במ' נשא ז,ט**) **וַיְדַבֵּר אֵלָיו** - כן היה משפט הדבור תמיד.

(במ' נשא ז,ט) מִדְבַר אֵלָיו – מונח רביע, אפשר כעין לפחות ארבעה דברים הנכללים בדבור זה. אפשר כי בפ' **[ספורנו]** הבא מופעים שלושה מהם כמשולב:

מִדְבַר - בינו לבין עצמו, (ט: א) כי כל פעל ה' למענהו ובהשכילו את עצמו (ט: ב) ובזה ידע ויטיב לזולתו בנדיבות השפעה שאין בה כיליות (ט: ג) ויראה פעולה במתפעל כפי הכנתו ובזה פירש **אופן כל דבור האמור בתורה באמרו וַיְדַבֵּר ה'** (ט: כגון **(במ' בה' ח,א)** ואפשר שדברים נוספים הם השפעת רוח קודש והשפעת הכח הדברי האלקי המיוחד אל העולם שהוא המחודש כפ' **[ליקוטי אונשי שם]** – כי בהשלמת הבנין כולו על מכונו כעין גוף אחד נתפשט השפע הא-לקי ותבא בו רוח הקודש, אשר בו שמע קול הדר נאה ומשובח ונמשך בו הכח הדברי האלקי המיוחד אל העולם שהוא המחודש ע"י זאת האומה הנבחרת כאשר אמרנו והכל נגלה ומבואר. במקורות אחרים כגון תניא לאדמו"ר הזקן, זה כעין **(תה' קט,ט) לְעֹלָם ה' דְבַרְךָ נִצָּב בְּשָׁמַיִם**: שדבר ה' המתמיד מחדש את הבריאה בכל רגע.

[אור החיים] (**במ' נשא ז,ט**) - דיבור היוצא מה' היה נוצר ממנו מלאך והוא המדבר לנביא, ועל פי זה ישתב' כל תיבת לאמר האמור **דיבורי ה'**,

(במ' בה' ח,א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר: ר"ת הפסוק מצטרפים למלת מאליו" – מרמז שמה היה תמיד מזומן לנבואה ולא היה צריך הכנה להשגת הנבואה, ה' מידבר והנבואה מגיעה מאלוה. כפ' **[רש"י]** ... **(במ' נשא ז,ט) מִדְבַר** - כמו 'מתדבר'; כבודו של מעלה לומר כן: מדבר בינו לבין עצמו, ומשה שומע מאליו.

ס"ת הפסוק (**במ' בה' ח,א**) מצטרפים למלת להרה"ר – אפשר כי שמיעת קול ה' לגבי משה הייתה כעין הרהור, כ- **[ראב"ע]** (**במ' בה' ח,א**) כי השם הוסיף **בהרגשת אונני**. ועל ס"ת הציע אליהו שגב להרה"ר – כל המרהר אחרי רבו כמהרהר אחרי השכינה.

בכל ה-70 מופעי "וידבר" וה-5 מופעי "ויאמר" (וההמשך ה' אל-משה לאמר: דגש באות "למד" במלת **(במ' בה' ח,א) לְאָמֵר** (שאלת ר' יהודה מרקס הי"ו מה משמעות הנקודה הנראית כמו דגש?). אפשר כי צורת האות למ"ד מתארת בקו העליון הקול יוצא מן השמים ... ובא **מֵעַל הַכְּפֹרֶת** לבין **שְׁנֵי הַכְּרָבִים**. גג האות למ"ד מתאר כרוב אחד, רגל האות למ"ד מתאר כרוב שני והנקודה (הדגש) מרמזת (א) לנקודה מבין שני הכרובים שמשם יוצא קול הדיבור מה' לאהל **מוֹעֵד**, ו-(ב) ע"פ פירוש **[אור החמה – ג, הרב אזולאי אברהם, ע' יח (אוצר החכמה)]** על **[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג פ' ויקרא דף כ ע"א]** הנקודה מסמלת יציאה בלשון מאוחדת של ההלכה דאורייתא (ע' פנים לתורה) וע' פנים לתורה שבעל-פה. **[זוהר - רעיא מהימנא כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף כ עמוד א]** באורייתא **שבעים פנים לתורה בלשון חד** (ט: אפשר הכוונה לנוסח אחיד של הכתוב **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֵר**: וכל פעם מתגלה תוכן אחר ממנו) ודא יסוד (ט: ע"פ הגר"א ועוד מפרשים, מלת יסוד משמעה הלכה ומורכבת מ' ויסוד', והאריז"ל בפרע"ח (פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ד כתב הלכ"ה אותיות הכל"ה שהיא המלכות)

מוצע לומר על חמישה הפסוקים בתורה "ויאמר ה' אל-משה לאמר" ושבעים הפסוקים "וידבר ה' אל-משה לאמר" שהם באותם טעמים (פרט לאחד) כי תבנית הטעמים של שני אופני הפתיחה **וַיִּאמֶר ה'** – מרכא טפחא, ... **וַיְדַבֵּר ה'** – מרכא טפחא, פועלת בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעשויה להתרחב. הדבר מרמז לפי **[ספורנו]**. (**במ' נשא ז,ט**) **מִדְבַר** ... כי כל פעל ה' למענהו ובהשכילו את עצמו. מוצע לומר שתבנית הטעמים מרמזת שהקב"ה אמר למשה את הכתוב שאחרי פסוק זה, והוסיף עליו את הפרד"ס עליו ועל הכתובים שאחרי עד למופע הבא של פסוק כזה, וזהו היסוד של התורה שבעל-פה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התחסי"א – התחסי"ג: **תמצית ההשקפה**: **תנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מנח** – רבוי; **מחפץ** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **דרכא** – דרכא; **מחלק**, **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרףא – שנוי /או רבוי /או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש עשויה לגדול; **יתר** לרבות, **מכל מקום**: **דרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא חביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **חביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוט** – פשוט; **זקא-קטן** – זקא-גדול; **3**: רביע – **4**: מנחן רביע – לפחות **4** ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, **צבנת נושא** ו**לימוד פרטי** בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), **תלישא-קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פוד** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

(במ' בה' ח,א) אַל-מְשָׁה – מקף כרב-מצב (א) משה החמרי (ב) משה שגשמו נתהפך לרוחני. המשך ההסבר ע"פ (ב) **[אור שמח הלכות תשובה פרק ה]** ... כי לזהרת חומרויותיו ובהירת גשמו אשר נתהפך לרוחני, ונעלה יותר מכל הנבראים, והיה רואה תמונת כבוד ד' פנים אל פנים, והיה נעדר מן הבחירה, ולא היה שייך בו צווי להאמין, שהכל ראה עין בעין, והיה רואה פעולת כל מצוה ומצוה, לכן נהיה שפל בערכו מול הפחות שבישראל, שהוא בתומתו צריך להאמין, והיה בחירי, והאמין מהשגחת השם ובשלמותו ובמצוותיו, וזה מאמר הכתוב ומשה היה עניו מאד מכל האדם, ובמה היה עניו, שהמה על פני האדמה, ולא ראו מאומה, והיה להם המצוה המיוחדת היא האמונה, ובכל מפעלם היו בחירים, לא כן האיש משה איש אלדים ועלה למרום שמים, ודפח"ח (ודברי פי חכם חן).

(במ' בה' ח,א) אַל-מְשָׁה – מקף כרב-מצב (א) משה כאדם המנהיג של בני ישראל (ב) **(דב' ז"ה לג,א) מְשָׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים** בקבלו הנבואה מה' **(במ' בה' יב) [ז] לא-כן עבדי מְשָׁה כָּל-בֵּיתִי נֶאֱמָרוּ הוּא:** [ח] **פָּה אֶל-לֹהֵי אֲדָבָר-וּמוֹרָאָה וְלֹא בְחִירָת וְתַמְנַת ה'** יָבִיט וּמְדַעֵ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר עִבְדֵי בְמִשְׁה:
אַל-מְשָׁה – מרכא מרבה את מספר ההגבלות הנלמדות מטעם סלוק של מלת **לְאָמַר** (א) הקול החזק שנדבר בו בסניי (ראה ספ"ב נח); וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (רש"י **(במ' נשא ז,טט)**). (ב) שרק משה שומע הקול (ע"פ רש"י וראב"ע).

במדבר בהעלותך תב: דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶמְרָתָ אֵלָיו בְּהֵעֲלִתָּ אֶת-הַנְּהֹרֹת אֶל-מוֹלַת פְּנֵי הַמְּנוֹרָה וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּהוֹת:
(במ' בה' ח,ב) אֶת-הַנְּהוֹת – מקף כרב-מצב של הנרות (א) הנרות היו קבועים במנורה **(רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ז)** שבעת קני המנורה מעכבין זה את זה, ושבעת נרותיה מעכבין זה את זה בין שהיתה של זהב בין שהיתה של שאר מיני מתכות, וכל הנרות קבועים בקנים. (ב) הנרות לא היו חלק מהמנורה כגון פ"י **[חזקוני (במ' בה' ח,ב)]** ... ד"א בהעלתך את הנרת כמשמעו לשון עליה כשתעלה את הנרות הן הלוצי"ש בלע"ז על הקנים למקומם ואין לומר עליהן קבועות היו שהרי כתיב בפ' ויקהל ויעש את המנורה וגו' ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה וגו'.

(במ' בה' ח,ב) בְּהֵעֲלִתָּ אֶת-הַנְּהוֹת – פשוט זקף-קטן, שני לימודים בפשט הכתוב כפי' **[רש"י (במ' בה' ח,ב) בְּהֵעֲלִתָּ]** * (לימוד א) הדלקת הנרות על שם שהלהב עולה, כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. (לימוד ב) ועוד דרשו רבותינו, מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב:

[שפת"ח ב] (ט): הסבר איך שתי הדרשות נלמדות מהכתוב ... יש לומר דעיקר דרשא היא מקרא דפרשת תצוה מלהעלות נר תמיד והכא אגב גררא נקטיה ועוד יש לומר דאי לשלהבת עולה מאליה לחוד הוא דאתא היה לו לכתוב בהעלותך ואלו לכתוב בהעלתך ואי למעלה אחת לחוד הוא דאתא היה לו לכתוב **במעלותך** אלא להכי כתיב **בהעלותך** למדרש תרווייהו
[שפת"ח ג] (ט): הסבר מדוע צריך מעלה לפני המנורה אע"פ שהכהן גבוה מן המנורה, הסבר ה-**[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** ואם תאמר והרי קומתו של אדם ד' אמות והיינו כ"ד טפחים וקומתה של מנורה לא היה כי אם י"ח טפחים כדפירש"י בפרשת תרומה ואם כן למה צריך למעלה. ויש לומר לפי שהטפחים של בית המקדש היו שוחקות (ע"פ **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]**) כדי שלא יבואו האומנין למעילה, מזמינים מהם באהל של 5 טפחים ומשלמים לפי אמה של ששה טפחים, או כאן נראה לפי טפחים שוחקים) ואם כן י"ח טפחים של מנורה היו כמו כ"ד טפחים של חול דהיינו כנגד קומתו של אדם ואם בא להטיב צריך שיראה בנרות כדי שייטיב אותם לכך צריך מעלה: (ט): ההסבר הזה מוסיף לכל טפה שלישי טפח מאד (4/3) * 3 * 6 = 24 טפח)

[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ח] ששת הנרות הקבועים בששת הקנים היוצאים מן המנורה כולן פניהם לנר האמצעי שעל קני המנורה וזה הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים והוא הנקרא נר מערבי.
[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"א] ואכן היתה לפני המנורה ובה שלש מעלות שעליה כהן עומד ומטיב את הנרות ומניח עליה כלי שמנה ומלקחיה ומחנותיה בשעת הטבה. **[כסף משנה רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** והיא משנה בספ"ג דתמיד (דף כ"ט).
[מעשה רחוק רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א] ובה שלש מעלות וכו'. פירש הרע"ב ז"ל משום דג' מעלות כתיבי בקרא וכו' וגבי מזבח נאסרו מעלות כמ"ש רבינו ספ"א וצ"ל דגזירת הכתוב היא ואין להקשות דלמה לי אלו ג' מעלות. והרי ק"ל דקומת האדם ג' אמות בלא הראש כמ"ש התוס' בפסחים דף ק"ט ... ומבואר שם דבאמת ב' טפחים קאמר כמ"ש רש"י ז"ל שם הרי דגופו של אדם מגיע בשוה ל"ח טפחים של מנורה וכיון שכן אבן זו למאי מהניא ואי כדי להניח עליה כלי שמנה וכו' כמ"ש רבינו מעלות למה לי? ואדרבה בעלייתו זו היה צריך להשפיל ידיו כדי להדליק ולא זו הדרך ואין זה קשה דהאבן במעלותיה היתה צריכה להיות הכהן גבוה מגוף המנורה כדי לדשן הפיות בטיב ולהריק בהן השמן ודייקי דברי רבינו שכתב שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות.

[רש"י (במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹלַת פְּנֵי הַמְּנוֹרָה - אל מול נר אמצעי שאינו בקנים, אלא בגוף של מנורה:
(במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹלַת פְּנֵי הַמְּנוֹרָה – פשוט זקף-קטן, שני לימודים בפשט הכתוב "פני המנורה". **[ספרי בהעלותך פיסקא נט]**
אַל-מוֹלַת פְּנֵי הַמְּנוֹרָה, עשה לה מול ופנים: אפשר שההסבר הוא (א) ששה נרות שבקנים פונים לכיוון הנר שבאמצע המנורה. (ב)

אפשר כהסבר הבא: **[הר המוריה רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"ח]** ובמגילה כ"א ב' מייתי ברייתא זו בזה"ל אל מול פני המנורה יאירו מלמד שמצד פניהם כלפי נר מערבי ונר מערבי כלפי שכניה וא"ר נתן מכאן שהאמצעי משוכח
נברר מה מלמד טעם מקף בתוכן **(במ' בה' ח,ב) אַל-מוֹלַת** – מקף כרב-מצב של כיוון עמידת המנורה, הסבר ע"פ **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** (א) צפון דרום ונר מערבי הוא הנר האמצעי שבגוף המנורה פונה לכיוון השכינה בקדש הקדשים, במצב זה מתחיל להיטיב את המנורה מהנר הצפוני כי הכהן הולך בין שולחן בצפון ובין מנורה דרומית לו, והוא הנר הראשון שמגיע אליו ואין עוברים על המצוות. והמעלה הייתה מערבית למנורה, ז"א שהכהן פונה עם גבו לקה"ק (צ"ע). (ב) מזרח מערב ונר מערבי הוא הנר השני ממזרח ולפי [רש"י] להלן גם הוא פונה לנר שבאמצע המנורה, ונר אמצעי פונה מול השולחן שעמד בצפון המשכן ואח"כ בצפון ההיכל במקדש. והמעלה הייתה צפונית למנורה. לדעת **[מעשי למלך רמב"ם בה"ב פ"ג,ה"א]** מצב (ב) הוא כדעת הרמב"ם. ואז צריך הסבר על ה-**[רמב"ם בית הבחירה פ"ג,ה"ח]** הנר האמצעי פניו כנגד קדש הקדשים (האם בצידוד לצפון מערב?)

(במ' בה' ח,ב) בְּהֵעֲלִתָּ אֶת-הַנְּהוֹת אֶל-מוֹלַת פְּנֵי הַמְּנוֹרָה – זקף-קטן ... זקף-קטן – תבנית טעמים המלמדת על הקש. אפשר שמלמד על הקשר בין עבודות במנורה ובין עבודות במזבח הפנימי כפסקי רמב"ם הבאים
[רמב"ם תמיד ומספין פ"ו] (ה"א) ... ובשעת פתיחת השער שוחטין את התמיד ואחר כך נכנסין להיכל שני כהנים, האחד שזכה בדישון המזבח הפנימי והשני שזכה בדישון המנורה. **[הלכה ב]** והמדשן את המזבח מדשנו בשעה שהשוחט שוחט את התמיד, ואחר כך זורק הדם זה שקבלו. **[הלכה ג]** ואחר שזורקין את הדם מטיב זה שבהיכל חמש נרות ויוצאין שניהן (מטיב המנורה והמדשן מזבח הפנימי) מן ההיכל, וגו' **[הלכה ד]** ... ואחר כך מפיסין פייס שלישי ורביעי וזוכה בקטורת מי שזכה ונכנס ומקטיר ואחר כך נכנס זה שזכה בדישון המנורה ומטיב שתי הנרות ויוצא זה שהקטיר עם מדשן המנורה, ועומד על מעלות האולם הוא ואחיו הכהנים.

[רש"י (במ' בה' ח,ב) וְאִירוּ שְׂבַעַת הַנְּהוֹת - ששה שעל ששת הקנים, שלשה המזרחיים פונים למול האמצעי, הפתילות שבהן, וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי. ולמה, כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך:
הַנְּהוֹת – סלוק כמגביל את כיוון הפתילות אל גוף המנורה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך:

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טו"ט) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשס"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא משמ; טפחא = טרחה – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.9 במדבר בהעלותך ח"א, (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלותך ט"ו: דְּבַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְאַמֵּר

אִישׁ אִישׁ כִּי־יִהְיֶה־טָמֵא וְלִנְפֶשׁ אִוְ בְּדַרְדָּר רָחֵקָה לָכֶם אִו לְדַרְתֵיכֶם וְעִשָׂה פֶסַח לָהּ:

ע"פ [מתיבתא פסחים ע"ב], דרשו ב-[פסחים ט"ו, ב] ממילת (במ' בהע' ט"ו), אִישׁ כי יחיד טמא נדחה ואילו אם רוב הצבור טמא אין נדחים, הפסח קרב בטומאה ונאכל בטומאה וזה נלמד מ-(במ' בהע' ט"ו, א – ד). ואילו שאר קרבנות שקבוע להם זמן דוחים את הטומאה ואינם נאכלים בטומאה.

[בבלי פסחים ע"ב, משנה:] חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה: העומר, ושתי הלחם, ולחם הפנים, וזבחי שלמי צבור (שני כבשי שלמים הקרבים בשבועות ומתירים את שתי הלחם הבאים עמם לאכילת כהנים), ושעירי ראשי חדשים. הפסח שבא בטומאה - נאכל בטומאה, שלא בא מתחילתו אלא לאכילה. (קרבן צבור, במועד קבוע, ונאמר עליו (שמ' בא יבד), **אִישׁ לְפִי אִכְלוּ תִכְסֹּו עַל־יְהוָה**):

גמרא. (היות ונאמר במשנה) חמשה (וגם נמנו חמשה קרבנות צבור בשמותיהם, מזה לומדים שיש קרבנות אשר) למעוטי מאי? - למעוטי חגיגת חמשה עשר. דסלקא דעתך אמינא: כיון דקרבן ציבור הוא, וקביעא ליה מועד - תדחי טומאה. קא משמע לן: כיון דאית ליה תשלומין כל שבעה - לא דחיא שבת. ומדשבת לא דחיא - לא דחיא טומאה. וניתני נמי שעירי הרגלים (הקרבים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה)! - הא תנא ליה זבחי שלמי צבור (שהם קרבנות שנוקד דמם על המזבח, מהם לומדים לשאר קרבנות של בעלי חיים הדומים להם). - אי הכי, שעירי ראשי חדשים נמי לא ניתני דהא תנא זבחי שלמי צבור! (שלא ישנה אותם כי גם הם דומים לקרבן שלמי צבור), - אמרי:

[פסחים ע"א, ע"ב] שעירי ראשי חדשים איצטריכא ליה. סלקא דעתך אמינא: הא לא כתיב בהו מועד (או לא יכלו בין הבאים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה) - קא משמע לן דראש חדש איקרי מועד, כדאביי. דאמר אביי: (יחזקאל ח"ד) תִּמְוּ דהאי שתא (בשנת 2 לציצית מצרים שבו נשלחו המרגלים חודש תמוז היה) מלויי מליוה (מלא בן 30 יום), דכתיב (איכה א, טו) **קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשָׁפָר בַּחוּגֵי** (בגלל עיבור תמוז ל-30 יום המרגלים חזרו ב-ח' אב וליל תשעה באב נעשה בכיה לדורות. לפי-כך, ראש חודש שהוא יום העבור נקרא בכתוב **מוֹעֵד**)

(איכה א, טו) **קָרָא עָלַי מוֹעֵד** - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מועד והשונים בהלכותיהם ביחס לנושא. יש קרבנות שקבוע להם מועד, הקרבים בטומאה ואינם נאכלים בטומאה, יש הבאים בטומאה ונאכלים בטומאה (פסח)

למימרא דכולהו ממועד אתו, מנהני מילי? דתנו רבנן: (וי' אמר כג, מד) **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מִעֲדֵי ה' (רש"י: בתורת כהנים הוא גבי עומר ושתי הלחם),** מה תלמוד לומר? לפי שלא למדנו אלא לתמיד ופסח שנאמר בהו במועדו, במועדו - ואפילו בשבת, במועדו - ואפילו בטומאה. שאר קרבנות ציבור מניין - שנאמר (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם** (הכוונה לכל קרבנות הצבור שנאמרו בפר' פינחס כולל מוספי שבועות).

(במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם**, (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה** - תביר **תַעֲשׂוּ לָהּ** - מרכא טפחא, **בְּמוֹעֲדֵיכֶם** - אתנה (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ** - תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא קרבנות צבור, העשויה להתרחב, ועל חלקם של הפרטים לא חלה הלכה מסוימת. **תַעֲשׂוּ לָהּ** - מרכא טפחא, לרבות על תמיד ופסח שנאמר בהו במועדו, במועדו - ואפילו בשבת, **במועדו** - ואפילו בטומאה. שגם שאר קרבנות ציבור (שאינן להם תשלומים) שיבאו בשבת ובטומאה. האותיות הקטנות מוסברות להלן. הקבוצה המורחבת של קרבנות ציבור הבאים בשבת ובטומאה ממועטת בשני מיעוטים. אחד הנלמד מ-(במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה** - תביר בתפקיד מחלק וממעט, ואחד הנלמד מ-(במ' פ"י כט, לט) **בְּמוֹעֲדֵיכֶם** - אתנה, כמגביל על מי ההלכה זאת חלה.

אפשר כי מיעוט אחד נלמד מטעם מלת (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה** - תביר הממעט מהכתוב על קרבנות שבפר' פינחס (במ' פ"י כט, לט) את הקרבנות הבאים עם העומר (אמר כג, יב) ושתי הלחם (אמר כג, יח, ט) שהם מתרבים לדחיית שבת וטומאה מ-(וי' אמר כג, מד). אפשר כי המיעוט או ההגבלה השניה נלמד מטעם מלת **בְּמוֹעֲדֵיכֶם** - אתנה, מגביל רק לקרבנות צבור שאין להן תשלומין. אבל אפשר שטעם מלת **אֲלֶּה** - תביר, מחלק בין קרבנות צבור ממועדים קבוע ואין להם תשלומים שידחו שבת וטומאה להקרבה, וממעט קרבנות צבור שיש להן תשלומין מלדחות שבת וטומאה. ואילו הגבלת הלימוד רק לקרבנות שבפר' פינחס הוא מטעם מלת **בְּמוֹעֲדֵיכֶם** - אתנה, ועומר ושתי הלחם מתרבים לדחיית שבת וטומאה מכתוב בפר' אמר.

אפשר כי [ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק א] לומד מהכתוב (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם** - אתנה כמגביל זמן הבאת קרבנות נדרים ונדבות למנוע "לא תאחר" כנלמד להלן. הבבלי לומד זאת מהכתוב "לא תאחר".

[ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק א] אשר תתנו לה' אלו עופות ומנחות לרבות את כולם שיהו קריבין ברגל יכול רשות תלמוד לומר (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם**. אלה קבען חובה שיהו כולן קריבין ברגל. יכול באיזה רגל שירצה ת"ל [דברים יב, ה, ו] ובאת שמה והבאתם שמה אם להתיר כבר התיר אם לקבוע כבר קבע אם כן למה נאמר ובאת שמה והבאתם שמה אלא זה רגל הראשון שפגעת בו. יכול אם עובר אחד מהן. ולא הביא עובר עליו משום כל תאחר תלמוד לומר (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם**. אינו עובר עליו משום כל תאחר עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה. רבי שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן כיצד נדר לפני הפסח עד שיעברו עליו פסח ועצרת וחג נדר לפני העצרת עד שיעברו עליו עצרת וחג ופסח ועצרת וחג נדר לפני החג עד שיעברו עליו החג ופסח ועצרת וחג.

הגמרא לומדת על הקרבנות של עומר ושתי לחם שהתמעטו מהלימוד בפר' פינחס. המשך **[פסחים ע"א, ע"ב]** מניין לרבות עומר והקרב עמו, שתי הלחם והקרב עמו - תלמוד לומר (וי' אמר כג, מד) **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מִעֲדֵי ה'** **אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:** (פסוק המסכם את פרשת המועדים בפר' אמר) הכתוב קבעו מועד אחד לכולן. וכל הני למה לי? - צריכי; דאי כתב רחמנא תמיד, הוה אמינא: תמיד - שכן תדיר וכליל (קרבן עולה הנשרף כולו), אבל פסח - לא, קא משמע לן. ואי כתב רחמנא פסח - פסח שהוא ענוש כרת (מפני חומרתו בא בטומאה ונאכל בטומאה), אבל תמיד דאין ענוש כרת - אימא לא, קא משמע לן (תמיד בא בטומאה). ואי כתב רחמנא הני תרתי - הוה אמינא: הני הוא יש בהן צד חמור: תמיד תדיר וכליל, פסח שהוא ענוש כרת, אבל שאר קרבנות ציבור - אימא לא, כתב רחמנא (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם (רש"י: גבי מוספים).** ואי כתב רחמנא (במ' פ"י כט, לט) **אֲלֶּה תַעֲשׂוּ לָהּ בְּמוֹעֲדֵיכֶם**, הוה אמינא: שאר קרבנות ציבור ושתי הלחם (רש"י: והכבשים הקריבין עמהן האמור בתורת כהנים ואינם צבורים בפר' פינחס) דאין לכפר, אלא להתיר (רש"י: את החדש זה במדינה וזה במקדש) בעלמא נינהו - לא, קא משמע לן (כל קרבנות צבור במועד קבוע דוחים שבת ובאים בטומאה). ואי כתב רחמנא עומר ושתי הלחם לחודייהו הוה אמינא: אדרבה, עומר ושתי הלחם דאלימי, דבאין להתיר, אבל הנך - לא, קא משמע לן (כל קרבנות צבור דוחים שבת ובאים בטומאה אע"פ שלא באים להתיר).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א: תמצית ההשקפה; תנ"ך – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ [מלבי"ם ויקרא אמר רח] קרבנות צבור של שבועות וסוכות נלמדים מ-(במ' פי' כט,לט), ובכולם יש ענין של כפרה הנלמד משערי הרגלים. ומתמעט מכאן העומר ושתי הלחם והקרבנים עמם כי הם באים להכשיר ולא לכפר.

[מלבי"ם ויקרא אמר רח] וקרבנות יתר רגלים למד מן (במ' פי' כט,לט) אֶלֶה תַעֲשׂוּ לְה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם. ועדיין לא ידענו שעומר והקרבנות הקרבנים עמו וכן שתי הלחם והקרבנים עמם דחי שבת. כי עומר ושתי הלחם לא נז' כפ' פנחס ולא נאמר עליהם (במ' פי' כט,לט) אֶלֶה תַעֲשׂוּ לְה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם ואי אפשר ללמדם מיתר קרבנות הרגלים ששעירי הרגלים מכפרים והם באו רק להכשיר (העומר מכשיר אכילה מתבואה חדשה בגבולין, ושתי הלחם מכשיר מנחות מתבואה חדשה במקדש). ולכן סיים גם בסוף אמור (וי' אמר כג,מד) וַיִּדְבֹר מִשָּׁה אֶת־מַעֲדֵי ה' שגם עליה נאמרו ושיבואו במועדם לדחות שבת.

(וי' אמר כג,מד) וַיִּדְבֹר מִשָּׁה אֶת־מַעֲדֵי ה'. מִשָּׁה – זקף-קטן מלמד על שתי קבוצות הקרבנות, אלו הבאים עם העומר (אמר כג,יב) ושתי הלחם (אמר כג,יח,יט), אֶת־מַעֲדֵי – מלת "את" מרבה אותם להלכה לדחות שבת וטומאה.
(וי' אמר כג,מד) אֶת־מַעֲדֵי – מקף בורר הבדל בין העומר ובין שתי הלחם שמתברר בהסבר על טעם טפחא.
(וי' אמר כג,מד) אֶת־מַעֲדֵי – טפחא כשנוי רק בשתי הלחם שהכנתו אינה דוחה שבת וכנראה גם טומאה ואילו הקרבנות הבאים עם שתי הלחם שונים בכך משתי הלחם עצמם ודוחים שבת וטומאה. [רמב"ם תמידין ומוספין פ"ח,ה"ח] ואין עשייתן (של שתי הלחם) דוחה יום טוב ואין צריך לומר שבת אלא אופין אותן מערב יום טוב שנאמר הוא לבדו יעשה לכם ולא לגבוה.
אבל העומר דוחה שבת וטומאה וגם הקרבנות הבאים עם העומר דוחים שבת וטומאה

במדבר בהעלתך טו: וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים לִגְפָשׁ אֲדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂת־הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא: וַיִּקְרְבוּ לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:

(במ' בהע' טו,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים – מונח רביע בתפקיד חמש [בבלי פסחים עוב, משנה]. חמשה דברים באין בטומאה ואינן נאכלין בטומאה [רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד] היו מקצת בית אב (של כהנים שעובדים ביום שחל בו פסח ראשון) טמאים ומקצתם טהורים אף על פי שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים (הטהורים מקריבים, הטמאים אוכלים), אם היו רוב הכהנים הנכנסין שם בירושלים בזמן הקבוע טמאין יעשו בטומאה.

[הלכה טו] ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר, מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורה עומדת ודחוייה היא עתה מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה.
[הלכה טז] ומנין שטומאת מת דחוייה בציבור שנאמר (במ' בהע' טו,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים לִגְפָשׁ אֲדָם, כך למדו מפי השמועה שאנשים יחידים הם שידחו לפסח שני אם היו טמאים, אבל ציבור שהיו טמאי מת אינן נדחין אלא הטומאה תדחה ויעשו פסח בטומאה, והוא הדין לכל קרבן שקבוע לו זמן כפסח שהוא דוחה את הטומאה.

(במ' בהע' טו,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר – קדמא, קדם הפסח לסיום טומאת מת של יחידים, [רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה טז] למדו מפי השמועה (טט: כעין מן הטעמים שרובן נשמעין) שאנשים יחידים הם שידחו לפסח שני אם היו טמאים,
(במ' בהע' טו,ו) וַיִּקְרְבוּ לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – גרשיים ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר, להקל להקרבה בטומאה של קרבנות צבור שמועדם קבוע ואין להם תשלומין ולהחמיר כנרמז בכתוב הבא ותבנית הטעמים שלו לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן .
לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – בכתוב זה יש שתי תבניות טעמים המלמדות על שני מצבים וכתוצאה שתי הלכות.
(מצב א) לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים (הלכה א) ביניהם בקשר לנושא.
(מצב ב) מִשָּׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל חלקם לא חלה (הלכה ב) בקשר לנושא (מצב א) לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים ב-(הלכה א) ביניהם בקשר לנושא. נשלב הבדלי הלכה בלשון הרמב"ם.

[רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד] (הבדל א) היו מקצת בית אב (של כהנים שעובדים ביום שחל בו פסח ראשון) טמאים ומקצתם טהורים אף על פי שרובן טמאי מת לא יקריבו אלא הטהורים (הטהורים מקריבים, הטמאים אוכלים), { המצב הבא שייך לתכונה ב. היה כל בית האב טמאי מת יביאו בית אב אחר, היתה כל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת, } (הבדל ב) אם היו רוב הכהנים הנכנסין שם בירושלים בזמן הקבוע טמאין יעשו בטומאה.

(מצב ב) מִשָּׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ועל חלקם לא חלה (הלכה ב) בקשר לנושא רק בטומאת מת כנאמר (במ' בהע' טו,ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמָאִים לִגְפָשׁ אֲדָם, ההקרבה מותרת ולא בטומאות אחרות.
ע"פ [רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה טז] כל קרבן שקבוע לו זמן כפסח שהוא דוחה את הטומאה. קרבן צבור שיש לו תשלומים לא יקרב בטומאה. [רמב"ם ביאת המקדש פ"ד] [הלכה יד] ... היה כל בית האב טמאי מת יביאו בית אב אחר, היתה כל המשמרה טמאי מת מחזירין על משמרה אחרת, ... [הלכה טו] ומפני מה מחזירין על הטהור מבית אב אחר, מפני שהטומאה לא הותרה בציבור אלא באיסורה עומדת ודחוייה היא עתה מפני הדחק, ואין דוחין כל דבר הנדחה אלא במקום שאי אפשר ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה.

דרך הסבר בהלכות דרך ארץ. [ספרי כ] ... אפשר משה לא היה יודע אהרן היה יודע, אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה (ד"א ר' אבא) [אבא חנן] אומר משום ר' אליעזר בבית המדרש באו ועמדו לפניהם: [רש"י] כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא היה יודע, אהרן מנין לו: [התורה והמצוה (מלבי"ם)] ... כמו שכתוב בספרי (טט - מט) ממות בבנות צלופחד) (ובבלי) בבא בתרא קיט, מפרש שרבי יאשיה סבר אין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב, ורבי אליעזר סבר חולקים. היות ואות או מלת היחס לַפְּנֵי באה לפני משה ולפני אהרן לכן נראה שהנושאים שוים במעלה ולכן סבר רבי אליעזר שהיו יושבים בבית המדרש וחלקו כבוד לשניהם. לרבי יאשיה שסבירא ליה שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב היה לו לכתוב לפני משה ואהרן אחרי שאהרן טפל למשה, אך כיון שכתוב לַפְּנֵי ... וּלְפָנֵי וע"כ סבירא ליה, שבאו תחילה אל אהרן ואח"כ אל משה.
וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שמרבה את בית המדרש או הסנהדרין על אהרן, לַפְּנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושונים בהלכותיהם או עניניהם לגבי הנושא או לא מצטרפים. כאן נסביר לפי התפקיד שלא מצטרפים וזה לפי דעת ר' יאשיה שאין חולקים כבוד לתלמיד במקום הרב (הכיבוד לא מצטרף). קודם שאלו בבית הדין ללא אהרן, אח"כ שאלו את אהרן, אח"כ שאלו את משה.
ואין לי הסבר לתבנית מִשָּׁה וּלְפָנֵי אֶהֱרֹן – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלק מהם לא חלה ההלכה או הענין בנושא.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שניו ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבוב, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 במדבר בהעלתך חא, (התש"פ)

במדבר בהעלתך י, לד: וענין ה' עליהם יומם פנסם מן-המחנה: ס

(במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם – דרגא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או חלה אותה הלכה.

ב-[ספרי פיסקא פג] יש לימודים אחדים לכתוב זה המתאימים לתפקיד תבנית הטעמים.

(לימוד א) (במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם יומם מיכן אמרו שבעה עננים הם (במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם יומם (במ' שלח יד, יד) וענין

עמד עליהם (במ' שלח יד, יד) ובעמד ענו אתה ה' לפניך יומם (במ' בהע' ט, יט) ובהאריך הענן (שמ' פק' מ, לו) ובהעלות הענן (שמ' פק' מ, לו)

ואם-לא יעלה הענן (שמ' פק' מ, לו) כי ענו ה' עליהם שפן הרי שבעה עננים היו, ארבעה מארבע רוחותם ואחד מלמעלה ואחד מלמטה ואחד מלפניהם הגבוה ממניכו והנמוך מגביהו ומכה את הנחשים ואת העקרבים ומכבד ומרביץ לפניו ור' יהודה אומר שלשה עשר היו שנים מכל רוח ורוח ושנים מלמעלה ושנים מלמטה ואחד מלפניהם ר' יאשיה אומר ארבעה רבי אומר שנים.

מוצע לומר שעל כל ענן חל אותו ענין (במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם יומם (במ' שלח יד, יד) וענין עמד עליהם זה מתיחס לכל ענן,

(במ' בהע' ט, יט) ובהאריך הענן (שמ' פק' מ, לו) ואם-לא יעלה הענן כל העננים מאריכים ולא עולים.

(שמ' פק' מ, לו) ובהעלות הענן כל העננים עולים. אפשר שהכתוב (שמ' פק' מ, לו) כי ענו ה' עליהם שפן מלמד על הענן המרכזי טעם מלת פ' בתפקיד בעל בחינה נעלה וטעם מלת ענו קדמא בתפקיד מקדים שעל-פי התנהגותו מתנהגים העננים האחרים.

אפשר שבכתוב (במ' שלח יד, יד) ובעמד ענו – מונח רביע בתפקיד של לפחות ארבע, נמצא רמז נוסף לרבויו העננים, וטעם קדמא במלת (במ' שלח יד, יד) אתה מרמז לענן המקדים לפניו והוא בנוסף לענן שבאותה רוח.

(לימוד ב) (במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם – דרגא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או חלה אותה הלכה.

המשך [ספרי פיסקא פג] (במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם יומם על החיגרים ועל הסומים ועל הזבים ועל המצורעים:

(במ' בהע' י, כט, לד) וענין ה' עליהם יומם מנין אתה אומר שאם היה אחד מישראל נמשך מתחת כנפי הענן [עמוד הענן היה] נמשך עמו לאחוריו עד שעה שחזור ת"ל (כט, לד) וענין ה' עליהם קבוצת הפרטים הם בעלי מומים המעכבים את הלוחם ומצורעים המשולחים ממחנה ישראל והענן המאסף מגן עליהם. [תורה שלמה פירוש ספרי מלוקט מפרש"י על הברייתות מהספרי בגמרא, רבנו הלל, זית רענן על הילקו"ש ועוד] לומד הגנת החגרים וגו' ממלת עליהם על כולם במשמע.

(במ' בהע' י, לד) וענין ה' עליהם יומם – אתנה מגביל את ההגנה, ע"פ המשך [ספרי פיסקא פג] (לימוד א) מגביל ההגנה לישראל בלבד (לימוד ב) מגביל הגנה לישראל לזמן יום. אפשר שהכוונה שבליה ההגנה היא ע"י עמוד האש אף שהדבר לא נאמר ב-[ספרי פג].

(שמ' פק' מ, לו) כי ענו ה' עליהם שפן יומם ואש תהנה לילה בו לעיני כל-בית-ישראל בכל-מסעייהם:

(שמ' פק' מ, לו) לעיני כל-בית-ישראל – (אתנה) מרכא טפחא בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ב מ"ב מידות מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, סוף [ספרי פיסקא פג] ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין אתה אומר כל אותם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נצרכו לנר אלא אפילו נכנס אדם חדר לפניו מן החדר כמו פנס נכנס עמו עד שעה שחזור ת"ל (שמ' פק' מ, לו) לעיני כל-בית-ישראל בכל-מסעייהם: הא אפילו אדם נכנס חדר לפניו מן החדר עמוד האש מאיר לפניו (סליק פיסקא). (וזה הכתוב לפניו (שמ' פק' מ, לו) ואש תהנה לילה בו. תהנה לילה – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, היינו מרבה על הלילה מקום אפל ביום, ולפי [אור החיים] (שמ' בשלח יג, כא) היה ענן אור קדוש גם ביום ולא השתמשו באור השמש. אפשר שלוש דברים אלו מרומזים בטעם מלת (שמ' פק' מ, לו) ואש – זקא-גדול בתפקיד שלוש.

במדבר בהעלתך י, לה: ס [ויהי בנסע הארון נאמר משה קומה ו ה' ונפצו איביה ונסו משנאיה מפניך :

[ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון נקוד עליו מלמעלה ומלמטה מפני שלא היה זה מקומו רבי אומר מפני שהוא ספר

בעצמו מיכן אמרו ספר שנמחק ונשתתיר בו שמונים וחמש אותיות כפרשת (במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון מטמא את הידים [תורה שלמה פירוש ספרי] שגזרו ב"ה על הספר שמתמא את הידים לפסול את התרומה, שבתחילה היו מצניעים אוכלים דתרומה אצל ס"ת אמרו האי קודש והאי קודש ככיון דקא חזו דקאתי לידי פסידיא (דעכברין מצוין אצל אוכלים ומפסידים את הספר)

[ידיד נפש ירושלמי מגילה פ"א, ה"ט] תני, ספר שיש בו טעויות ושלש טעויות בכל דף [דף, מתקנו וקורא בו]. ארבע טעויות אינו קורא בו.

ואל והתני ספר שיש בו טעויות וקמל טעויות כפרשת (במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון מתקנו וקורא בו א"ל יותר מפ"ה טעויות לא מתקן, ואם א"ל עמוד א"ל טעויות, אתה מגיע למספר ג' והם מפ"ה! ועונה אמר רבי שמי, כאן בספר גדול ספר אחד א"ל חמ"ה חומ"ם, א"ל טעויות כל עמוד מתקן. נקאן בספר קטן לא יותר מפ"ה טעויות.

(במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון – ת"יר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים על חלק מהם לא חלה הלכה או ענין מסוים.

ספר נותרו ממנו פחות ממ' מונים וחמ"ה אותיות אינו מטמא את הידים לתרומה ספר חומ"ם אחד ו יותר מפ"ה טעויות לא מתקנים

[ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון נאמר משה קומה ו ה' ונפצו איביה ונסו משנאיה מפניך: כיצד יתקיימו

שני כתובים הללו? ... ד"א למה הדבר דומה למלך בשר ודם שהיה מהלך בדרך ונהג אוהבו עמו כשהוא נוסע אומר איני נוסע עד שיבא אוהבי וכשהוא חונה אומר איני חונה עד שיבא אוהבי נמצאת מקיים על פי משה יחנו ונמצאת מקיים עליה ה' יתנו ועל פי משה יסעו ועל פי ה' יסעו.

[ספרי זוטא] (במ' בהע' י, לה) ... בזמן שהיו נוסעים היה עמוד הענן נעקר ממקומו על פי המקום ולא היה לו רשות להלך עד שיאמר לו משה נמצאת מקיים על פי י"י ועל פי משה

(במ' בהע' י, לה) ויהי בנסע הארון – מונח מת"ה, אתנה מג"ל, סה"כ כעין ת"וי הג' לות. הק"ה כ"י יכול מג"ל עצמו להוראות מ"ה.

אפ"ר כאן נמצא אחד מה"ר ים הק"ה מסר י"ד חכמים הנהגת י"ר ראל ע"פ ה' נתמ"ה תורה.

כגון: [בבלי מכות כג, ב] אמר ליה אביי, אלא הא דאמר רבי יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, מאן סליק לעילא ואתא ואמר: אלא קראי קא דרשינן, ה"נ קראי קא דרשינן. גופא, אי"י יהושע בן לוי: שלשה דברים עשו ב"ד של מטה והסכימו ב"ד של מעלה על ידם, [אלו הן]: מקרא מגילה, ושאלת שלום [בשם], והבאת מעשר. מקרא מגילה, דכתיב: (אסתר ט, כז) קמו וק"ל וקבלו הנהיגים. קיימו למעלה מה שקבלו למטה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: עמי המרוא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"פ.

[בבלי בנא מציעא נטב] חזר ואמר להם (ר' אליעזר): אם הלכה כמותי – מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: (דב' נצ' לוי) לא בשמים הוא. – מאי לא בשמים הוא? – אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבית קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה (שמ"מ נב, כג) אַתְּרֵי רַבִּים לְהִשְׁתֵּי: – אשכחיה רבי נתן לאלהו, אמר ליה: מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא? – אמר ליה: קא חייך ואמר נצחוני בני, נצחוני בני.

(במ' בהע' ילה) קומה ו ה' – מונח פסק רביע, נראה כי כאן בא להודיע על פעמיים ארבע קשורים אבל אינם באותה דרגה, המרכבה בעלת ארבע "אופנים" (וכנראה ארבע) החיות הקודש שאינן באותו דרגה כמו המרכבה **הסבר תחבירי:** (במ' בהע' ילה) **קומה ו ה' –** פסק בין מלה המסתימת באות ה"א מאותיות אהו"י ובין מלה הפותחת באות יו"ד מאותיות אהו"י. אבל זה כלל שלא מקוים תמיד. בנוסף מלת **קומה** מוטעמת בטעם מונח שהוא טעם מחבר לכן אפשר שצריך איזה הפסקה. **הסבר רעיוני:** (במ' בהע' ילה) **קומה ו ה' –** נקדים בהסבר הבא:

[בעל הטורים] (במ' בהע' ילה) קומה ו ה' , בנסע הארון , כשנוסע הארון ; מסייע עמו המרכבה וחיות הקדש, **בנסע** (בהחלפת אותיות) אטב"ח (אותיות אלף וטית מתחלפות ביניהן, אותיות בית וחית וכן הלאה, מתקבל) חשמל, **בנסע** (בהחלפת אותיות) א"ת ב"ש (מתקבל) שטח"ז שהוא בגימטריא ככבוד המרכבה, **בנסע** בגימטריא יעקב שדמות יעקב אשר הוא חקוק בכסא הכבוד (המרכבה) נוסע עמהם, (במ' בהע' ילה) **וּבְנִיחָהּ**, כתיב בה"א כנגד ד' דגלים ומחנה לוי, בפסוק **וַיְהִי בְנִיחָהּ** י"ב תיבות כמו שיש בפסוק **(דב' ו' ח"ב לוי) וּלְכֹל הַיָּד הַתְּנִיחָהּ וּלְכֹל הַמִּזְבֵּחַ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עֲשָׂה מִשָּׁה לְעִינֵי פְלִיִּשְׁרָאֵל**: שהוא סוף התורה, ובפסוק **(במ' בהע' ילה) וּבְנִיחָהּ** יש בו ז' תיבות כמו שיש בפסוק "בראשית" שהוא תחלת התורה; לומר שהוא חשוב ספר תורה בפני עצמו, ומתחיל בו"ו ומסיים בלמ"ד על שם **(חבקוק ג) הַלִּיכֹת עֹלְמָן לָו**:

הסבר רעיוני: (במ' בהע' ילה) **קומה ו ה' –** פסק בתפקיד של לימוד מצד שמאל של הפסק על צד ימין של הפסק, שני דברים דומים אבל לא באותה דרגה. כאן ע"פ **[בעה"ט] (במ' בהע' ילה) בנסע הארון –** מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן כ- **[בעה"ט]** כשנוסע הארון; מסייע עמו המרכבה וחיות הקדש **הסבר רעיוני:** (במ' בהע' ילה) **קומה ו ה' –** מונח פסק רביע, קריאה עם פסק המרכבה בעלת "אופנים" חיות הקודש שאינן באותו דרגה כמו המרכבה קריאה ללא פסק – מונח רביע בתפקיד שתי רביעיות, ע"פ **[בעה"ט]** המרכבה בעלת ארבע צדדים ארבעה "אופנים", וארבע חיות הקודש הנושאות או נשאות עם המרכבה.

קומה ו ה' וּפְצֹלוּ אִיבְיָךְ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיךְ מִפְּנֵיךְ **[ספרי זוטא] (במ' בהע' ילה) ... קומה ו ה' וּפְצֹלוּ אִיבְיָךְ**, מלמד שכולן בשעה שהן מתכנסין למלחמה וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיךְ מִפְּנֵיךְ בשעה שפניך עמנו הם נסים וכן הוא אומר **(שמ' תשא לג,טו) אִם-אֵין פְּנֵיךְ הַלְלִים אֶל-מַעַלְנוּ מִנְּהָ: וּפְצֹלוּ אִיבְיָךְ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיךְ**, וכי מה הם כל גויי הארץ וכל ממלכות האדמה שהם קרואים אויבים ושונאים למקום אלא כל שהוא אויב ושונא לישראל כאלו הוא אויב ושונא למקום וכן הוא אויב המקום שנא' **(שמ' מש' כג,כב) וְאִיבְתֵּל אֶת-אִיבְיָךְ וְצַרְתִּי אֶת-צַרְרֵיךְ**:

(במ' בהע' ילה) וּפְצֹלוּ אִיבְיָךְ – פשטא זקא-קטן, שני לימודים בפשט כפי שמתברר מהמשך ה-**[ספרי זוטא]** אלא שסדר הלימוד הוא (לימוד ב) אויבי ה' הם אויבי ישראל (לימוד א) והפצת אויבי ה' קורה בשעה שמתכנסים למלחמה על ישראל המסמלת מלחמה בה'. **(במ' בהע' ילה) וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאִיךְ –** מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כדרשת **[ספרי זוטא]** המרבה על שנאת הגויים למקום שנאתם לישראל כל שהוא אויב ושונא לישראל כאלו הוא אויב ושונא למקום. **(במ' בהע' ילה) מִפְּנֵיךְ –** סלוק מגביל כדרשת **[ספרי זוטא]** בשעה שפניך עמנו הם נסים. פני ה' מסמל מידת דין. בשעה שישאר מקיימים את התורה אין דין על ישראל ויש דין לגויים. **ראה מונח רביע, פסק**

במדבר בהעלת ילו: וּבְנִיחָהּ יֹאמֵר שׂוֹכֵה הוּ רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: [**ספרי פיסקא פד] (במ' בהע' ילה) ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, מגיד הכתוב כשהיו ישראל נוסעים אלפים וחוננים רבבות כביכול אמר משה לפני המקום אינני מניח את השכינה [לשרות] עד שתעשה לישראל אלפים ורבבות שמתשובה שאמר אתה יודע מה אמר להם (דב' א,יא) ה' אֵלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסֶּף עֲלֵיכֶם כְּכֹס אֶלֶף פְּעֻמִּים וַיִּבְרָךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דָּבַר לְכֶם: אמרו לו משה רבינו הרי אנו מובטחים בברכות הרבה [שכך הבטיחנו ככוכבי השמים וכחול הים וכצמחי אדמה] ואתה נותן קצבה לברכותינו אמר להם אני בשר ודם יש קצבה לברכותי זו משלי אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם כחול ימים וכצמחי אדמה וכדגי הים וככוכבי השמים לרוב: **וּבְנִיחָהּ יֹאמֵר**, מגיד הכתוב שאין שכינה שורה למעלה אלא באלפים ורבבות שנא' **(תה' סח,יח) רַבְּבָ אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁמַן אֲיָנֵי יָם סִינַי בְּקָלָשׁ: וכשם שאין שכינה שורה למעלה אלא באלפים וברבבות כך אין שכינה שורה למטה אלא באלפים ורבבות [לכך נאמר וּבְנִיחָהּ יֹאמֵר שׂוֹכֵה הוּ רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל:] (סלוק פיסקא).****

וּבְנִיחָהּ יֹאמֵר – (סלוק) טפחא אתנה תבנית טעמי) שמע ישראל, **(תה' סח,יח) רַבְּבָ אֱלֹהִים –** מהפך רביע, מוציא מפשט ומלמך משל לארבע חיות הנושאות המרכבה. **שמות כי תשא לב,כג: וַיֹּאמְרוּ לֵי עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ כִּי-זָהוּ מִשָּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵעֲלֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה-הָיָה לָו: (רמב"ן) ורבתינו למדו אותנו הענין הזה והם שגלו סודו, אמרו (שמ"ר ג,ב): (שמ' ג,ג) רָאָה רְאִיתִי אֶת-עַנְי עַמִּי – אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, אתה רואה ראייה אחת ואני רואה שתי ראיות; אתה רואה אותן באין לסיני ומקבלין תורתך, ואני רואה היאך מתבוננים בי שאני יוצא בקרובין (ג"א קרונין) שלי, שאתן להם את התורה, שנאמר **(תה' סח,יח) רַבְּבָ אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שְׁמַן**, ושומטין אחד מן טטרא מוליך שלי, שכתוב **(יח א,ג) וּפְנֵי-שׁוֹר מִהַשְּׂמָאוֹל**, ומכעיסין אותי בו. 'טטרא מוליך' - ארבע פרדות; 'טטרא' בלשון יון 'ארבע', כמו שאמרו **(נזיר ח,ב):** טטראגון - ארבע; 'מוליך' - פרדות, כמו 'מולאות של בית רבי' (ראה שבת נב,א); משל לארבע חיות הנושאות המרכבה.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דוגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 במדבר בהעלותך ח,א (התשפ"א)

במדבר בהעלתך ח,ה: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאָמֹר: מופע 50 בתורה, לקיחת הלויים לשררה ולעבודה לפני ה', זוכה לאחד משבעים

המופעים של הפסוק הזה בתורה, שהוא אחד משבעים הענפים שעליהם נסמכים שאר מצוות התורה **[זוהר לסעודה שלישית]**

(ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם:

(ז) וְכִה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְשִׁתְרָתָם תִּזְהַר עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִשְׁתַּהֲרוּ:

(ח) וְלָקַחוּ פָר בְּרִבְעָר וּמִנְחָתוֹ סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרִישֵׁי בֹרֶךְר תַּקַּח לְחֹטָאת:

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת בהעלותך סימן ח] (ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים זה שאמר הכתוב **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְתְּנוּ וְרָשַׁע וְאֵהָב חֶמְס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ:** אין הקדוש ברוך הוא מעלה את האדם לשררה עד שבוחן ובודק אותו וחלה וכיון שהוא עומד בניסונו הוא מעלה אותו לשררה, וכן את מוצא באברהם אבינו נסהו הקדוש ברוך הוא בעשר נסיונות ועמד בהן ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' ח"ש כד,א) וַיְבָרַךְ אֱתֵּאֲבָרְהָם כָּל-יָמָיו** וכן יצחק נסהו בימי אבימלך ועמד בניסונו ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' תול' כו,יג) וַיִּזְרַע יִצְחָק בְּעָרְצָן הַהוּא וַיִּמְצָא בְּשָׂנְהָ הַהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה':** וכן יעקב אבינו נסהו בכל אותן הצרות בעשו ברחל בדינה ביוסף בשמעון בבנימין והיאך יצא מבית אביו שנאמר **(בר' וישלח לב,יא) כִּי בָמִקְלִי עֲבַרְתִּי וְגו'** ואח"כ ברכו שנאמר **(בר' וישלח ח,ט) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאָו מִפְּנֵן אֲרָם וַיְבָרַךְ אֹתוֹ:** וכן יוסף נסהו בכל אותן הצרות באשת פוטיפר והיה חבוש שתיים עשרה שנה ואח"כ יצא ונעשה מלך על שעמד בניסונו, **הוי' (תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְתְּנוּ,** ואף שבטו של לוי נתנו נפשם על קדוש שמו של הקדוש ברוך הוא שלא תבטל התורה שבשעה שהיו ישראל

במצרים מאסו בתורה ובמילה והיו כלם עובדי ע"ג שכן יחזקאל מוכיחו שנאמר **(יחזקאל כ,ה) וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי ה' בְּיוֹם בְּחָרְתִּי בְּיִשְׂרָאֵל וְאָשָׂא יָדִי לַיְרֵעַ בֵּית יַעֲקֹב מֵה כְּתִיב בְּסוֹף (יחזקאל כ,ח) וַיִּמְרֹדֵי וְלֹא אָבֹל לִשְׁמֵעַ אֵלֵי אִישׁ אֶת-שְׂקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְגו',** מה עשה הקדוש ברוך הוא הביא חשך על המצרים שלשת ימים והרג בהם כל רשעי ישראל שכן הוא אומר **(יחזקאל כ,לח) וְכָרוּתִי מִפֶּם הַמְּרָדִים וְהַפְּשָׁעִים בִּי,** וכן הוא אומר **(שה"ש ב,יג) הִתְאַנְּה כְּנִטְנָה פְּלִיָּה וְגו',** התאנה חנטה פגיה אלו הרשעים שבישראל, **(שה"ש ב,יג) וְהִגְפַּנְיִסוּ סִמְרָן וְנָתְנוּ רִיס אֵלּו הַנְּשָׂאִרִים שְׁעָשׂו תְּשׁוּבָה וְנִתְקַבְּלוּ, (שה"ש ב,י) קוּמִי לָךְ רַעֲיָתִי יָפְתִי וְלִכְיִילָךְ:** שהרי הגיע הקץ מן הגאולה,

אבל שבטו של לוי כלם צדיקים היו והיו עושין את התורה שנאמר **(דב' וזה"ב לג,ט) כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרָתְךָ זו תורה וְבָרִיתְךָ יִצְרָרו** זו המילה ולא עוד אלא משעשו את העגל לא נשתתפו שם שבטו של לוי שנאמר **(שמ' תשא לב,כו) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה מִשְׁעַר הַמִּטְנֶה וַיֹּאמֶר מִי לָה' אֵלֵי וַיִּאָּסְפוּ אֲלָיו כָּל-בְּנֵי לֵוִי:** כיון שאמר להם משה **(שמ' תשא לב,כו) שִׁימוּ אִישׁ-סַרְפָּו עַל-יָרְכוֹ עֲבְרוּ וְשׁוּבוּ מִשְׁעַר לְשַׁעַר בְּמִטְנֶה וְהִרְגוּ אִישׁ-אֶת-אָחִיו וְאִישׁ אֶת-רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת-קָרְבּוֹ:** מיד עשו כן ולא נשאו פנים, וכן משה מברכן **(דב' וזה"ב לג,ט) הָאֵמֶר לְאֲבֹי וְלֵאמֹר לֹא רָאִיתִי וְאֶת-אָחִיו לֹא הִפִּיר וְאֶת-בְּנוֹ בְּנֵיו לֹא יָדַע,** וכיון שראה הקדוש ברוך הוא שהיו כולם צדיקים ונסה אותם ועמדו בניסונם שנאמר **(דב' וזה"ב לג,ח) אֲשֶׁר נִסִּיתוּ בְּמִטְנֶה תְּרִיבָהוּ עַל-מִי מְרִיבָה,** מיד אמר הקדוש ברוך הוא **(במ' בהע' ח,יד) וְגִידוּ לִי הַלְוִיִּים:** לקיים מה שנאמר **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְתְּנוּ,** אבל הרשעים כתיב בהם **וְרָשַׁע וְאֵהָב חֶמְס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ:** אמר דוד **(תה' קכח,א) שִׁיר הַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר בַּלְיָא ה' הַהִלֵּךְ בְּדַרְכָיו:** **דברים וזה"ב לג,ט: הָאֵמֶר לְאֲבֹי וְלֵאמֹר לֹא רָאִיתִי וְאֶת-אָחִיו לֹא הִפִּיר וְאֶת-בְּנוֹ בְּנֵיו לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרָתְךָ וְבָרִיתְךָ יִצְרָרו:**

(במ' בהע' ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים – יתיב מקף זקף-קטן, זקף-קטן רמז לשני לימודים, יתיב – במלה של הברה אחת או מלעלית בת שתי הברות טעם יתיב בא במקום טעם פשטא, יש לטעם יתיב שני תפקידים (א) של פשטא (ב) ויש לו בתפקיד דווקא כך, מתפקיד יתיב כפשטא שני הלימודים המרומזים בטעם זקף-קטן הם בפשט. הלויים נבחנו עד עתה פעמיים, מקף כבורר, במצרים הלויים שמרו על אמונת ה' כאשר ע"פ **(יחזקאל כ,ה,ח) בני ישראל מאסו בתורה ובמילה והיו כלם עובדי ע"ג,** במעשה העגל הלויים שמרו על אמונת ה', ובקריאת משה אחר מעשה העגל "מי לה' אלי" הלויים התיצבו לקריאת משה והרגו בעובדי העגל ללא התיחסות האם הנהרגים הם קרוביהם. יתיב – בתפקיד דווקא כך, מפני שנבחנו פעמיים בנאמנות לאמונת ה' לכן חביבים לפני ה', ראויים לשררה, ראויים לשמש לפני ה' בשירה וניגון ונשיאת כלי המשכן.

[בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לב ג] כתיב (תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְתְּנוּ וְרָשַׁע וְאֵהָב חֶמְס שְׂנֵאָה נַפְשׁוֹ: אמר רבי יונתן היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים, שאינו מספיק לקוש עליהם אחת עד שהוא שוברם, ומי הוא בודק בקנקנים יפים אפילו מקיש עליהם כמה פעמים אינם נשברים, כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים שנאמר **(תה' יא,ה) ה' צִוְּיָךְ יִבְתְּנוּ (ח,ח) קַח אֶת-הַלְוִיִּים –** יתיב מקף זקף-קטן, זקף-קטן רמז לשני לימודים, ע"פ דרשת **[תנחומא בהע' ח] על (תה' יא,ה) ה' בחן את הלויים שאין בהם רשעים וְגו' שאותם ה' מרחיק ומוזה נלמד שכאשר ה' מצא את הלויים צדיקים קרבים אליו.**

[מדרש אגדה (בובר) במדבר בהעלותך פ"ח ס' ו]

(במ' בהע' ח,ו) קַח אֶת-הַלְוִיִּים. שיקח אותם בדברים אמור להם אשריכם שמשמשים לפני המקום: **(ח,ו) וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם:** ולמה היו צריכים טהרה, והלא אהרן שהיה מקריב לא היה צריך טהרה לא הוא ולא בניו, שהיו נכנסים לפני ולפנים מן ההיכל, ולויים לא היו משמשים אלא לישא את המשכן ואומרים שירה, והיו צריכים טהרה בנו, ולמה כן, לפי שהקב"ה לקחם בחלקו הלויים, שנאמר **(במ' בהע' ח,ט) פִּתַח פִּטְרֹת כְּפֹרֹת כְּבֹד כָּל-מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:** ואותם בכורות לא נפסלו, אלא על שעבדו ע"ז, וע"ז נמשלה במת, שנאמר **(תה' קו,כח) וַיִּצְמְדוּ לְכַעַל פְּעֹר וַיֵּאָכְלוּ זִבְחֵי מַתִּים:** מצורע נמשל במת, שנאמר **(במ' בהע' יב,ג) אֶל-גֵּא תְהִי פִמַת,** ואומר **(ישעיה ו' א) בְּשַׁנְת־מוֹת הִמְלֵךְ עֲזָהוּ (ט: מות הכוונה שנצטרע),** לפיכך הצריכים הזייה, של מי חטאת, כשם שעושים לטומאת מת, ולפי שנכנסו במקום הבכורים שהיו כאלו טמאי מתים, ולפי שהיו בכורות כמצורעים, לכך נאמר **(ח,ח) וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל-כָּל-בְּשָׂרָם,** ככתוב בטהרת המצורע **(וי' תז' יד,ט) וְהָיָה בְיוֹם הַשְּׁבִיעִי יִגְלַח אֶת-כָּל-שִׁעָרוֹ אֶת-רֹאשׁוֹ וְאֶת-קַנְוֹ וְאֶת-גִּבְתֵּי עֵינָיו וְאֶת-כָּל-שִׁעָרוֹ יִגְלַח וְכַסָּם אֶת-בְּגָדָיו וְרָתַץ אֶת-בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְשָׁהַר:** וכשם שנאמר במצורע **וְכַסָּם אֶת-בְּגָדָיו,** נאמר בלויים **(ח,ח) וְכַבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם,** שצריכים טבילה: אבל **[שפת' ח ע (במ' בהע' ח,ח)] ע"פ [מנחה בלולה] פירש שזה היה רק לעובדי העגל וזה לשונו ואף על גב דבשאר עובדי עבודת אלילים לא הצריכם תגלחת אלו שאני שעובדי העגל נלקו בצרעת כמו שדרשו על פסוק **(שמ' תשא לב,כה) כִּי פָרַע הוּא כִּי-פָרַעַה אֲהָרֹן** שלמדו גזירה שוה ממה שנאמר גבי מצורע **(וי' תז' יג,מה) וְרָאשׁוֹ יִהְיֶה פְּרוּעַ:****

(ח,ח) וְשִׁתַּרְתָּ אֹתָם – טפחא בתפקיד שנוי להעבירם מטומאה לטהרה, כנדרש ב-**[מדרש אגדה]** לפי שהקב"ה לקחם בחלקו ... במקום בכורות ישראל שנפסלו על שעבדו ע"ז ומי שלא עבד לא מזה בהם כיאות, וכולם נחשבו כמצורעים, ומצורע נמשל במת, וצריך הזייה של מי חטאת, כשם שעושים לטומאת מת, וטבילה וכיבוס (=טבילת) בגדים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיש** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פוזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

(ח,ה) וְהִתְחַלְתֶּם אֹתָם – סלוק בתפקיד הגבלה, **[רשימות שיעורים (ר"ד סולובייצ'יק) מסכת סוכה דף נה עמוד ב] ... מדין קדושה יש לכהן קדושת לוי לעבודת הלוים, ולכן כהן שעובד עבודת לוי אינו כזר ואינו חייב מיתה בידי שמים. אולם לוי העובד עבודת כהן חייב מיתה בידי שמים כזר דאין ללוי קדושת כהונה והריהו כזר לגבי כהן. ולהלכה כהן אסור בעבודת לוי, לוי אסור בעבודת כהן. הערה בנושא פדיון בן. [מנורת המאור פרק ו - המצוות עמוד 488] פדיון הבכור תלוי במי שהוא פטר רחם. לפיכך מי שהיו לו כמה נשים, ולכולן בנים בכורים, חייב לפדות את כולן. כהנים ולויים פטורים מפדיון בכוריהם, ואפי' כהנת או [לויה] הנשואות לישראל אין בכורן צריך פדיון. היו מעוברות מן גוי, בן לויה פטור מפדיון, ובן הכהנת חייב, מפני שנעשית אמו חללה כביאת הגוי. [תשובות והנהגות כרך א סימן שעג] והנה בנידון דידן מפורש בש"ע יו"ד (ש"ה סעיף י"ח) שאם נתעברה מעכו"ם חייב הבן בפדיון לכשיגדיל אף שאמו כהנת מפני שנתחללה כביאת הגוי, ורק בן לויה פטור. אך שואל עדיין שיש לו עוד חברים שלא נפדו ורוצה לצרפם ולפדותם יחד, ויעשו בפומבי סעודה גדולה לפרסם הדבר.**

(במדבר רבה (וילנא) פרשת בהעלותך פרשה טו סימן יא (ח,ה) קח את הלויים, הלכה כמה נימין היו בכנור שהיו הלוים מנגנים בו א"ר יהודה ז' נימין היו בכנור שנא' **(תה' טזיא) שְׁבַע שְׁמֹחוֹת אֶת-פְּגַדָּה וְנִמְוֹת בְּיַמִּינָהּ נֶצְחָה**: אל תהי קורא **שְׁבַע** אלא **שְׁבַע** שמחות וכן דוד אומר **(תה' קיט,סד) שְׁבַע בַּיּוֹם הַלְלִיתִי עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה**: ולימות המשיח נעשית שמונה שכן דוד אומר בניגון **(תה' ויא) לִמְנַצֵּחַ בְּגִינֹת עַל-הַשְּׂמִינִית** ולעיתיד לבא נעשית עשר שנא' **(תה' קמד, ט) אֲלֵהִים שִׁיר חֲדָשׁ אֲשִׁירָה לַיהוָה בְּנִגְלוֹ עֲשׂוֹר** ומי התקין להם שמואל ודוד שנא' **(ד"ה א, ט,כב) הֲמָה יָסַד דָּוִד וְשִׁמְשֹׁאֵל הָרְאָה בְּאֲמוּנָתָם**: והם העמידו חלוקי השיר והיו הלוים עומדים על הדוכן והמזמרים לפני מי שאמר והיה העולם ראה חיבה שחיבב הקדוש ברוך הוא את הלוים כך אמר הקדוש ברוך הוא למשה הרבה הלוים חביבין לפני קח אותם לשמי לשררה מנין ממה שקרינו בענין **(ח,ה) קח את הלויים**.

[חכמת התורה – לו (בהעלתך): הרב שלמה קלוגר, ע' לא (37) אוצ"ח] ... ולכן אמר דתחלה הסמיכות אתי שפיר (במ' בהע' ח,ב) בְּהַעֲלֶתְךָ אֶת-הַנְּחֹת אֶל-מִוֵּל פְּנֵי הַמְּנוּחָה וְאִירֹ שְׁבַעַת הַנְּחֹת: וכיון דהוי לפנים מוכח שהם עדות על ישראל ובע"כ שאהרן הוי שלוחא דרחמנא לכך בזה **(ח,ה) קח את הלויים** שידעו ששררות אני נתון להם, טט: הלוים הם עבדי אהרן ולכן גם הם שלוחא דרחמנא, הם צנור טהור שבנגנם בכניור של שבעה נימין הם ממשכים בנגינה את האור העליון השורה ב-אור שבעת הנרות. הנגינה משרה שמחה המביאה לרוח הקודש ולדבקות באמונת ה' ומרבה רחמים. **(ח,ה) מוֹתָרָה** - טפחא כשנוי רמז לתפקיד הלוים לנתב את העם לרבוי טהרה והמשכת דבקות בה' של **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מונח מרבה אתנח מגביל בסה"כ רבוי הגבלות שבני ישראל מרבים גדרות לדבוק בשמחה בה'.

במדבר בהעלתך ח,ט: וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לְפָנֶי אֱהִל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(במ' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**. לפי שהיו הלוים כפרה לישראל. **וְהִקְהַלְתָּ** – קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מידה מוקדם והוא מאוחר בענין. **[רש"י] (במד' בהע' ח,ט) וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדַת** - לפי שהלוים נתנים קרבן כפרה תחתיהם, יבואו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם: **[שפת"ח ר] אף על פי שהלוים לא נתנו כפרה אלא על הבכורים כדלעיל. מכל מקום כיון שהבכורות היו של כל ישראל קרא בכורות קהל כל ישראל כאלו הם כל ישראל**: **(במד' בהע' ח,ט) אֶת-כָּל-עֵדַת** – טפחא, טפחא בתפקיד רבוי, לפי פ' **[שפת"ח ר]** בכורות כל ישראל נחשבו כאלו הם כל ישראל **(במד' בהע' ח,ט) אֶת-כָּל-עֵדַת** – מקף מקף, לאור ההסבר על טעם טפחא יוסבר מקף אחד כבורר בין משמע כפשט כל ישראל כנלמד ב- **[מדרש אגדה (בבור) במ' ח] ומי שהיה מקריב קרבנו היה מביאו באהל מועד, לכך צו שיקהלו אֶת-כָּל-עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל באהל מועד, וּבֵין משמע כפ' **[שפת"ח ר]** בכורות כל ישראל נחשבו כאלו הם כל ישראל.**

במדבר בהעלתך ט,כ – כא: [כ] וְאִשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן וְיָמִים מִסְפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי ה' יִחַנּוּ וְעַל-פִּי ה' יִסְעוּ: **[כא] וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֶר וְנִסְעוּ או יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֵנָן וְנִסְעוּ**: **גרסת כתב (במ' בהע' ט,כא) וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן** – גרשיים מהפך פשטא, כעין יצא להקל ולא להחמיר כפ' **[ר' יוסף בכור שור] (במ' בהע' ט,כא) וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֶר וְנִסְעוּ** - ללמדך, שלא היה נוסע כי אם בבקר, ולא הטריחן מעולם בערב. וכן **[ספורנו]** שלא היתה תחלת שום מסע בלילה. אבל **[אברבנאל במדבר פרק ט]** סובר שהיו נסיעות בלילה. **גרסת המאור (במ' בהע' ט,כא) וְאִשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה, הושעתה, ותתחיל שוב **(א) [משך חכמה] (וי' א,ה) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח. הנה לא הזכיר אהרן הכהן רק כאן. וטעמו משום דבאמת איך שייך נתינת אש בעולת נדבה? ואי משום דחונים היו במסעות, ואולי היה באמצע היום, הלא כבר פירשו ב-**[תוספות מנחות צה,א]** שלא היו נוסעים, והוא הדין חונים, רק בתחילת היום או תחילת הלילה. וכן משמע בפרשת בהעלותך (ט, כא): **וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֵנָן בְּבֹקֶר וְנִסְעוּ**. ועל כרחין דפירושו, דכבר נתנו אש על המזבח לתמיד של שחר. וכן מפרש הגמרא ביומא (כז, א): איזהו דבר (שנאמר בו עצים אש ומזבח, הוי אומר) זה טלה. **ע"פ פ' [משך חכמה] כאשר נסעו, היו נוסעים רק אחרי אחרי מתן אש על המזבח לתמיד של שחר. אבל הקרבת התמיד הושעתה לא הוקרב אלא בחניה הבאה. זה מתאים להסבר לגרסת המאור.** **(ב) כפי [אברבנאל במדבר פרק ט] כי פעמים קרה שהיה הענן שוכן בערב ומתמיד שם עד הבקר ומיד בהשכמה היה נעלה הענן ... ואמרו עוד [כא] **וְאִשׁ אֲשֶׁר-יִהְיֶה הָעֵנָן מֵעֵרֵב עַד-בֹּקֶר** וגומר הוא להגיד שכמו שלא היו חוששים לרצונם ככה לא היו חוששים לטרחם ועמלם כי פעמים קרה שהיה הענן שוכן בערב ומתמיד שם עד הבקר ומיד בהשכמה היה נעלה הענן ועל כל זה היו נוסעים והוא טורח גדול כי היו העם סבורים שיעמדו שם ופרקו העגלות ויניחו משאם כמנהג הבאים מן הדרך. ולא היו אומרים הן עתה באנו מן הדרך ולמה נשוב אליו מיד ויתר קשה מזה **או יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֵנָן וְנִסְעוּ**: כלומר או הלכו כל היום וחננו בתחלת הלילה ובליילה הויא עצמו נעלה הענן והיה להם להתרעם ולומר הלא אפה ידעת חנותינו ואיך נלך בלילה אבל הם לרוב הכנעתם היו מיד נוסעים כי בימיו הקיץ ילכו במדברות בלילה והכלל שאין פוצה מהם ומצפצף בתרעומות על זה **[ספורנו]** – סיפר רביעית, שתהייה חניית הענן לפעמים זמן בלתי משוער באופן שהיה לילה בלבד שהוא זמן בלתי מוכן ומספיק לצרכי חניה ולצרכי המסע אמנם עם זה סיפר שלא היתה תחלת שום מסע בלילה. **לפי [אברבנאל, ספורנו והתורה"מ] החניה הקצרה היתה החמרה על בני ישראל וכן חניה ארוכה במקום לא נוח אבל קיבלו זאת בהכנעה. וזה לא מתאים להסבר לתבנית הטעמים גרשיים מהפך פשטא, גרסת כתב .******

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרנא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שני ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעויה לגולו, תור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רבוע** – לפחות 4 ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ל"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.12 במדבר בהעלותך ח,א (התשפ"ב)

במדבר בהעלותך ח,יז: והבדלת את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים:

[מדרש הגדול] (במ' בהע' ח,יז) והבדלת את הלויים מתוך בני ישראל. שיהא מובדלין מכלל ישראל לעבודת השם ולהורות לכל ישראל. לא עורכין מלחמה כשאר העם ולא עסיקין בצורכי הגוף ועצמן, לפי שנקראו חילו שלמקום, שנאמר (דב' וזה"ב לג,יא) **בקה ה' חילו**.

(ח,יז) והיו לי הלויים. מגיד שקדושתן לעולם שכל מקום שנאמר לי הרי הוא קיים לעולם.

[תורה שלמה פט] [ספרי זוטא יא,טז ועוד] ככהנים הוא אומר (שמ' תצ' כח,מא) נקבנו לי: בלויים הוא אומר (ח,יז) והיו לי הלויים,

בישראל הוא אומר (וי' בהר כה נה) קיילי בני ישראל עבדים עבדי ה' הא בכל מקום שנאמר לי הרי זה קיים לעולם ולעולמי עולמים [ספרי בהעלותך פי' צב]

[תורה שלמה צב] (ח,יז) והיו לי הלויים. וכן הוא אומר במקום אחר (במ' ג,טו) **פקד את בני לוי** וחזר ואמר (במ' א,מט) **אך את-מטה לוי לא תפקד ואת-ראשם לא תשא בתוך בני ישראל:** אמר ליה למה א"ל כדי להוציאם מן הגזירה שצפה הקב"ה שעתידין ישראל להכעיס לפניו והוא אומר להם (במ' שלח יד,כט) **במדבר הנה יפלו פגריכם** לפיכך אמר הקב"ה על בני לוי (במ' א,מט) **ואת-ראשם לא תשא בתוך בני ישראל:** למה שהם שלי שנאמר (ח,יז) **והיו לי הלויים** שכל מי שמקריב עצמו מעט מקריבין אותו הרבה והן קרבו עצמן כשנאמר משה (שמ' תשא לב,כו) **ויעמד משה בשער המזבחה ויאמר מי לה' אגלי ונאספו אליו פלגי לוי:** **[תנחומא במדבר כ"ו]**

(במ' בהע' ח,יז) והבדלת את הלויים – פשטא זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני פרטים הוותי הלוויים לעבודת ה' ולהורות לכל ישראל. הרחבה בענין עבודת ה' **[העמק דבר]** יהיו כל מעשיהם ומחשבותיהם לי לשמי כענין דכתיב מי לה' אלי, שביארנו משמעו שעושה רק לשם שמים, אלא דשם לא היה בתורת אזהרה, אבל כאן שנבדלו להיות נושאי המקדש, הוזהרו שיהיו מתנהגים בחסידות, וכפי שראוי להיות מרכבה לשכינה:

(ח,יז) והיו לי – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב כאן קדושת הלויים מתקיימת לעולם לעולם.

(ח,יז) והיו לי הלויים – סלוק מגביל כאן ממעט הלויים מעורכי מלחמה ומעיסוק בצרכי עצמן.

ועוד הגביל את הלויים מלהיות נמנים במנין של כלל ישראל (היינו מיעוטם מהמנין).

במדבר בהעלותך ח,טו: ואת-ריבן יבאו הלויים לעבד את-אֶהֱל מועד וְשִׁהֲרַת אֹתָם וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה:

[תורה שלמה צג] (במ' בהע' ח,יג) ואת-ריבן יבאו הלויים מלמד שכל האמור כפרשה מעכב בהם **[לקח טוב]**

(ח,יג) ואת-ריבן – מקף בורר בין פעולות שלא כסדרם או יסרות לא מעכב **ובין** שכל האמור כפרשה מעכב בהם . כאן מעכב.

[בראשית רבה (וילנא) (פרשת לך לך) פרשה מד סימן ה] רבי יודן ורבי הונא תרויהון בשם רבי יוסי בן זימרא, רבי יודן אמר בכל מקום שנאמר אחרי סמוך אחר מופלג, ור' הונא אמר בכל מקום שנאמר אחר סמוך אחרי מופלג

ועוד **(ח,יג) ואת-ריבן** – מקף בורר בין משמע אחרי אחר זמן מופלג (רב) **ובין** משמע אחרי סמוך (מיד). כאן סמוך.

[מדרש אגדה (בובר)] (במ' בהע' ח,יג) והעמדת את-הלויים לפני אהרן ולפני כל בני ישראל וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לְה': תנופה זו נעשית לבני גרשון, לפי שהיה בכור, והכבור קדש, לכך לא נאמר לפני ה':

[מדרש אגדה (בובר)] (במ' בהע' ח,טו) וְשִׁהֲרַת אֹתָם וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: תנופה זו נאמר לבני מררי, לפי שלא היה בכור, וגם עבודתו לא היה הארון, לכך לא נאמר בו לפני ה':

לפי **[מדרש אגדה (בובר)]** לכאורה היה צריך להיות כתוב ב-(ח,יג) והעמדת את-הלויים בני גרשון ... והנפת אותם תנופה לה'. וב-(ח,יד) והעמדת את-הלויים בני מררי ... ושהרת אותם והנפת אותם תנופה. וב-(ח,טו) והבדלת את הלויים ... **ואת-ריבן יבאו הלויים לעבד את-אֶהֱל מועד** . אלא שבסדר זה אין תנופה לבני קהת.

[תוספת ברכה – ה (דברים) הרב אפשטיין ברוך, ע' 282 (אוצה"ח)] מביא פסוק זה כדוגמא לכתוב בסדר הפוך.

(ח,יג) ואת-ריבן יבאו הלויים – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני למודים, וע"פ טעם פשטא בפשט (למוד א) **[משנת חיים – ד, הרב שטיינברג חיים, ע' קסח, (אוצה"ח)]** בספר גרש כרמל בשם ספר עשרה מאמרות, הכהנים הם מקריבי הקרבן והלויים הם הקרבן לכן צויה הקב"ה להניף ולהרים אותם. **[רש"י] (במ' בהע' ח,יא) והניף אהרן את-הלויים תנופה** - כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי. טט: גם גילוח כל שערם כדרך טהרת המצורע.

[למוד ב] סיום תהליך חינוך הלויים לעבודה. ב-(ח,יא) למד תנופת כל אחד מבני קהת, ב-(ח,יג) למד תנופת כל אחד מבני גרשון, ב-(ח,טו) למד תנופת כל אחד מבני מררי. אבל בקהת וגרשון לא נאמר "טהרת". מוצע לומר שטהרת קהת וגרשון נלמדה מהכתוב ותבנית הטעמים של **(במ' בהע' ח,טו) וְשִׁהֲרַת אֹתָם וְהִנֵּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה** - (אתנה) מונח זקא-קטן והוא פעולה (הוראת שעה) ואחריו צווי לעוד פעולה (הוראת שעה). אפשר שזאת אחת מצורות מופעי המדה ללמוד לאחריו ולפניו. מהכתוב **אחריו** לומד שיש להשלים את תהליך חינוך הלויים ב"טהרת הלויים" **[אנצ' תלמודית סעיף חינוכו לעבודה]** תהליך חינוך הלויים כלל הזאת מי חטאת (ראה להלן קושיה על כך), תגלחת, קרבן, תנופה). מסיפא של **(ח,טו) בלמוד לפניו** ילמד שיטהר גם את בני קהת הנושאים כלי המשכן בכתף וביניהם נשיאת ארון הברית. ושיטהר גם את בני גרשון נושאי היריעות והקלעים. צריך עיון האם טהרה זאת היא בנוסף לנאמר ב-(במ' בהע' ח,טו) **קה את-הלויים מתוך בני ישראל וְשִׁהֲרַת אֹתָם:** או שב-(ח,טו) זה צווי כללי וסיפא **(ח,טו) בלמוד לפניו** משלים טהרת בני קהת ובני גרשון. הלמוד לאחריו הוא לבני מררי נושאי עמודי המשכן ועמודי החצר כמובא ב-**[מדרש אגדה (בובר)]**

(ח,יג) לעבד – טפחא בתפקיד שנוי שעד כאן למדנו על תפקיד הלויים בשמירת המשכן, הקמתו, פירוקו ונשיאתו, וכאן מלמד על עבודת השיר **את-אֶהֱל מועד** שהחלה עם חנוכת המשכן **[משנת חיים שם]**.

(ח,טו) וְשִׁהֲרַת אֹתָם – מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שני למודים, **[משנת חיים שם]** ובחזקוני כאן הקשה דהא בכלל חינוך הלויים נאמר הזה עליהם מי חטאת וגו', והפרה נשרפה רק בב' בניסן, ואיך היו הלויים ראוים לשיר ביום א' בניסן כמבואר ברש"י, ותירץ (טט: למוד א) שנטהרו משמן המשחה **(טט: למוד ב)** ומן הדם אשר על המזבח כעין אהרן ובניו כדאמרין במס' יומא (ד' א') נכנסו מים תחת דם ע"ש.

במדבר ג,ט: ונתתה את-הלויים לאהרן ולבניו נתונים נתונים ה'מה ל'ו מאת בני ישראל:

נתונים נתונים ה'מה ל'ו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

במדבר בהעלותך ח,טז: כי נתנים נתנים ה'מה ל'ו מתוך בני ישראל תחת פשרת קל-יָהֶם כְּכֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי:

(ח,טז) נתנים נתנים ה'מה ל'ו - קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,

ב'ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – ההלום ק"ט, ט"ו, טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מרכא = מאריך, רבוי: דוגא – מצרף: תביר – מחלק, מבעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעויה לגולו, תור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סודר שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גולו – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גולוה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסקו רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

[ספר טעמי תעמית שרגא דייאלאטינסקי, רש"י בראשית ויצא כט, לה]

לוי ותמתי, שבעולן כתיב: 'קראה' ותקרא', וזה כתב בו: **קרא**? ויש מדרש אגדה ב'אלה הדברים רבה', ששלח הקדוש ברוך הוא גבריאל והביאו לפניו, וקרא לו שם זה, ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה; ועל שם שליוהו במתנות קראו **לוי**. בהסבר ל- (במ' בהע' ח, טו) לפי **[מדרש תנחומא (ורשא) קרח סי' יב]** לוי ניתן כמעשר לה' כבר מלידתו, ולפי **[דברים רבה]** כבר בלידתו קיבל כהונה ולויה. אלא כפי **[רש"י] (במ' בהע' ח, יז), [כי לוי כל-בכור – שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל];**
[רש"י] (במ' בהע' ג, יג) ונאני הנה לקחתי – ונאני מהיכן זכיתי בהן **מתוך בני ישראל**, שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי? על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתי תמורתם; **לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו. והלויים, שלא עבדו עבודה זרה, נבחרו תחתיהם.**

ועכשיו: (במ' בהע' ח, יח) ונאקה את-הלוים. ביציאת מצרים קידש הקב"ה את הבכורים בישראל בהצלתם ממכת בכורות. לפיכך, קדשו בכורי ישראל לה' והיו מיועדים לעבוד עבודת ה' ולכפר על בני ישראל, היינו לכל משפחה היה מי שיכפר עליה. אלא שהבכורים מישראל השתתפו במעשה העגל וזכות זאת אבדה מהם. ואילו שבט לוי היה כולו מרוחק ממעשה זה. ונענה לקריאת משה מי לה' אלי וזכה להיות המכפר, עתה בשלב המאוחר כל עדת בני ישראל מעבירה את עבודת ה' ללויים, שנמנו כפר' נשא כנגד בכורי ישראל.
[נקודות משיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן – ליקוטי שיחות יג ע' 15], [רש"י] (טו, ח) נתנים נתנים – נתונים למשא, נתונים לשיר. לא פרש כן בפרטות (במ' ג, ט) ונתתה את-הלוים לאהרן ולבניו נתונים נתנים הנה לו. ויש לומר, דהנה שם נאמר **(טו, ג) לו**, והכונה לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם. אין לפרש איפוא, שהכפל קאי על משא ושיר, שהם חובתי הלויים עצמם. אך כאן נאמר **(טו, ח) לו**, ולכן אפשר לפרש שהכונה גם לעבודת הלויים – משא ושיר.

(טו, ג) נתונים נתונים הנה לו – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,
(טו, ח) נתנים נתנים הנה לי – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, תבנית בתפקיד לכתחילה ובפועל,
 לפי שאחרי כיבוש הארץ לא היה יותר ללויים תפקיד נשיאה, אפשר לומר כי לכתחילה תפקיד הלויים מצד עצמם הוא משא ושיר. המשא פסק אחרי הקמת משכן שילה ואח"כ בית המקדש.
בפועל נותר תפקיד השירה מצד עצמם של הלויים, ותפקיד הלויים מצד עצמם הוא לעבודת שמירת המשכן, שבה הוטל על הלויים לסייע לכהנים בעבודה שלהם (שלא בעזרת כהנים).

במדבר בהעלותו ח, יז: כי לוי כל-בכור בכני ישראל באדם ובבהמה **ביום הפתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אדם לי:**
 אופן הלמוד הבא ע"פ **[תורה שלמה קב] [בבלי בכורות ג, ב]** ... תא שמע, רבי יהודה אומר: המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה - מעלין אותו בשווי, ונותן חצי דמיו לכהן. והנותן בקבלה, אף על פי שאינו רשאי - קונסין אותו עד עשרה בדמיו, ונותן כל דמיו לכהן. וחכמים אומרים: כל זמן שיד עובד כוכבים באמצע - פטורה מן הבכורה. **[בבלי בכורות ג, א]** ... אמר רבי יהושע: ושניהם מקרא אחד דרשו; **(ח, יז) כל-בכור**, רבנן סברי: **(ח, יז) כל-בכור** - מקצת בכור משמע, כתב רחמנא **(ח, יז) כל-** - עד דאיכא כוליה, ורבי יהודה סבר: **(ח, יז) כל-בכור**; כוליה בכור משמע, כתב רחמנא **(ח, יז) כל-** - דאפילו כל דהוא. איבעית אימא: דכולי עלמא **(ח, יז) כל-בכור** - רובא משמע, מר סבר: **(ח, יז) כל-** משמע למלויי אתא (רש"י: עד דליהוי כוליה דישאל), ומר סבר: לגרועי אתא (רש"י: דכל משמע כל דהו כמו לשפחתן אין כל בבית (מלכים ב ד)).

(ח, יז) כל-בכור – מקף בורר בין דעת ר' יהודה שבכור בהמה שיד עכו"ם באמצע (שיש לו בה שותפות) קדוש בקדושת בכורה ובין דעת חכמים כל זמן שיד עכו"ם באמצע פטורה מן הבכורה. מוצע לומר שמסיום הדיון יש למוד כללי על משמעות מלת "כל" עם מקף (אף על פי שלא מוזכר טעם מקף). האם "כל" זה הכל (ולענייננו רק אז חייבת בבכורה) או האם זה חלקי וחייבת בבכורה. נושא חדש **[רש"י] (במ' בהע' ח, יז) כי לוי כל-בכור** - שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל; ועכשיו: **(במ' בהע' ח, יח) ונאקה את-הלוים.**

[תורה תמימה (= תו"ת)] (במ' בהע' ח, יז) כי לוי כל-בכור - מכאן אתה אומר שקדשו ישראל בכורות במדבר **[בכורות ד' ב']**:
(במ' בהע' ח, יז) כי לוי כל-בכור וגו' - וכתוב **(שמ' בא יב, ג) והפתי כל-בכור בארץ מצרים ועד-בהמה ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים אני ה'**; מכאן שקודם שהוקם המשכן היתה עבודה בבכורים **[ירושלמי מגילה פ"א ה"א]**:
[תו"ת הע' ז] משמע ליה הלשון **כי לוי כל-בכור** ... **בארץ מצרים** עודם בארץ מצרים הם בקדושתם, ובא לאשמעינן אף על פי דכתיב בפ' בא והיה כי יביאך ה' אל הארץ והעברת כל פטר רחם משמע דמקודם לא נצטוו על מצוה זו, קמ"ל דגם במדבר קדשו, ומה דכתיב והיה כי יביאך והדר והעברת באה לדרשה אחרת, עשה מצוה זו כדי שתכנס לארץ, כמבואר לפנינו בפ' בא, יעו"ש:
[תו"ת הע' ז] ר"ל דכשנבחרו הלויים תחת כל בכור ובני ישראל כתיב למעלה **כי לוי כל-בכור** ... **ביום הפתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אדם לי:** וכתוב בענין מכת בכורות שאמר הקדוש ברוך הוא **(שמ' בא יב, ג) ועברתי בארץ מצרים פלילה הנה והפתי כל-בכור בארץ מצרים מאדם ועד-בהמה ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים אני ה'**: למדנו שביום שהוכה כל בכור נתקדשו בכורי ישראל, ועדיין אין אנו יודעין לאיזה דבר נתקדשו, אלא מפני שבאותו זמן עצמו היתה ג"כ ביטול ע"ז שלהם כדכתיב **(שמ' בא יב, ג) ובכל-אלתי מצרים אעשה שפטים וידעו כי אני ה', (טו): סיומת זאת נמצאת ב-(שמ' תצ' כט, ט) ונדעו כי אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לשפתי אדם אני ה' אלקיכם:**
 ולי לבד ראוי לעבוד עבודה ולא לאלהים אחרים, למדנו ג"כ שקדושת הבכורים לעבודה לשמים היתה, ומכאן נתאמת הדבר הזה שתהא עבודה בבכורות. ויש להוסיף באור, כי היה המנהג אצלם להקריב בהן הבכור לע"ז, כמש"כ **(מ"ב ג) ויקח את בנו הבכור ויעלהו עולה, ואולי אל זה כיון הנביא (מיכה ו') האתן בכורי פשעי, וכנגד זה הקדיש הקדוש ברוך הוא את הבכורים לעבודתו יתברך:**

(במ' בהע' ח, יז) ביום – רביע בתפקיד ארבעה למודים שיש ללמוד מ- **הפתי כל-בכור בארץ מצרים**. לפנינו שני למודים.
(במ' בהע' ח, יז) הפתי כל-בכור בארץ מצרים – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני למודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשוטו. (למוד א) **שביום שהוכה כל בכור נתקדשו בכורי ישראל (למוד ב) משולב עם הכתוב (במ' בהע' ח, יז) הקדשתי אדם לי:** מלת **לי (וי' בהר כה נה) פירגלי בני-ישראל עבדים עבדי הם** הא בכל מקום שנאמר **לי** הרי זה קיים לעלם ולעולמי עולמים הנתמך בתבנית הטעמים של **הקדשתי אדם** – מרכא טפחא קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן קיום לעד, **לי** – סלוק מגביל שקיום לעד מותנה בכך שקדושת הבכורים (מתקיימת כאשר היא) **לעבודה לשמים היתה**. אפשר ששני הלמודים הנוספים שפרוטם במקומם הם (למוד ג) קדושת בכורה של בהמה טהורה (למוד ד) קדושת בכורה של בהמה לא טהורה – רק חמור.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת למונח (ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא ממשט, לא ממשי; טפחא = טפחא = טפחא – שני רבוי /או רבוי /או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סודר שבחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.13 במדבר בהעלתך חא, (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלתך ט,ג: פֶּאֶרְבַּעַה עֶשְׂרֵי־יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בַּמַּעֲרֹו כְּכֹל־חֻקְתּוֹ וְכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:

[ספרי זוטא (הורוביץ)] (במ' בהע' ט,ג). פֶּאֶרְבַּעַה עֶשְׂרֵי־יּוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בַּמַּעֲרֹו, בארבעה מקומות הוא אומר (חמדת שלמה) בחמשה, (שמ' יב,ו) (ו'י כג,ה) (במ' ט,ג, ה, יא; ולא חשיב קרא דפסח מצרים או קרא דפסח שני) **בֵּין הָעֲרָבִים** יכול בערבו של ערב (בי"ג ניסן) ובערבו של שחר (בי"ד ניסן) ובחצות היום (בי"ד ניסן) כיון היא שחיטת הפסח ת"ל **בֵּין הָעֲרָבִים** (בי"ד ניסן) בא לחלוק בין הערבים שנים (בי"ד ניסן כעין מנחה גדולה או כעין מנחה קטנה) או בערב משחשכה (על סף או כבר בליל ט"ו ניסן) (המהלך הזה מתאים ל-**משנה פסחים פ"א,מ"ג**) של זמני בדיקת חמץ לכתחילה בערב י"ג ניסן, רבי יהודה אומר בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הביעור והכמים אומרים לא בדיק אור ארבעה עשר יבדוק בארבעה עשר וגו' ובכך מקיים (שמ' מש' כג,יח) **לֹא־תִזְבַּח עֲלֵי־חֶמֶץ דִּם־זִבְחֶיךָ אִמִּי בְשִׁלְשִׁי** (מבין ארבעה המקורות לעיל) בין הערבים או בין הערבים בין השמשות אמ' ברביעי (מהלעיל) בין הערבים בא לחלוק בין חצות יום ובין לילה לכוין (לשחיטת התמיד פרט לערב פסח ל) שמונה ומחצה. כל ימות השנה היה התמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה ערב פסחים היה נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה והפסח אחריו. בזמן שחל ערב פסחים להיות ערב שבת (תמיד) [היה נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה] (והפסח אחריו). בזמן שחל להיות בשבת ר' ישמעאל אומר כסדרו בערב שבת ר' עקיבא אומר כסדרו בחול: **כְּכֹל־חֻקְתּוֹ וְכֹל־מִשְׁפָּטָיו**, (חמדת שלמה) היה לו לכתוב) כחוקת חקתי חקתי (אבל כתוב) **כְּכֹל־חֻקְתּוֹ** (חמדת שלמה) היה לו לכתוב) כמשפט משפטי משפטי (אבל כתוב) **וְכֹל־מִשְׁפָּטָיו** ליתן (ללמד לנהוג) בפסח דורות מה שלימד בפסח מצרים (שמ' בא יב,ה) **עֶשֶׂה תְּמִים זָכַר בְּרִשְׁוֹנָה** אף של דורות כן. מה לימד בפסח מצרים אמ' (שמ' בא יב,ה) **מִן־הַכֹּבֵּשִׂים וּמִן־הָעֵצִים תִּקְחוּ**: אף של דורות כן [גר' אחרת כללו של דבר כל שלימד בפסח מצרים לימד בפסח דורות]: טט: להלן הסבר (במ' בהע' ט,יב) **כְּכֹל־חֻקְתּוֹ הַפֶּסַח** – מקף רומז לברר ההבדלים בין פסח מצרים ופסח דורות.

[התוה"מ = מלב"ם טו] (מסביר חלק מ-**[ספרי]** על (ט,ג) (במ' בהע' ט,ג) **תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בַּמַּעֲרֹו**, אמר ב"פ במועדו (ט,ב) (ט,ג) ללמד (שפסח ראשון) שדוחה שבת וטומאה,

(במ' בהע' ט,ג) פֶּאֶרְבַּעַה עֶשְׂרֵי־יּוֹם – מונח תלישא-גדולה=תלשא, מונח מרבה למודים בתפקיד תלישא-גדולה=תלשא, המרמזת ללמודים אלפניה וללמודים לאחריה בתפקידי תלשא. מוצע לומר שאחד התפקידים יהיה שיעור זמני שחיטת קרבן התמיד ושחיטת הפסח, תפקיד אחר יהיה ציון דווקא יום י"ד ניסן כנדרש ב-**[ספרי]** וב-**[ספרי זוטא]** **(במ' בהע' ט,ג) בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה** – קדמא ואולא מרמז לכלל כלשהו, כגון (א) הגלמד ב-**[ספרי זוטא]** [גר' אחרת כללו של דבר כל שלימד בפסח מצרים לימד בפסח דורות] ומוסיף (חמדת שלמה) לאו דוקא. שיש דברים שנהגו בפסח מצרים ואינם נוהגים בפסח דורות, כדאיאת בפסחים צו,א, אלא כולל רק דברים שבגופו ועל גופו כדאיאת בספרי) (ראה הסבר טט על ככל חקתי וגו'); (ב) העשוי להיות קשור לזמן שחיטת הפסח הראשון ללא חמץ ברשות השוחט והבורתו. (ג) או כפ' **[רש"י בבלי פסחים צה,א]** כברייתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד (ממצוות בגופו ועל גופו של פסח), ומאי ממעט פרטא. **(במ' בהע' ט,ג) בֵּין הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – דרגא תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה שיה לפרטיה; הקרבת התמיד כל השנה בימים א – ז פרט לערב פסח בשעה שמונה ומחצה. זה בין הערביים המוקדמים. **(במ' בהע' ט,ג) הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ** – תביר מרכא טפחא – קבוצה עם תכונה אחת שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה. לדעת ר' עקיבא ערב פסח החל בערב שבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל בשש ומחצה. קרבן פסח אחריו. לדעת ר' ישמעאל ערב פסח החל בערב שבת או בשבת, בין הערביים לשחיטת התמיד מתחיל שש ומחצה. קרבן פסח אחריו. **[ספרי זוטא]** בזמן שחל ערב פסחים להיות ערב שבת (תמיד) [היה נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה. בזמן שחל להיות בשבת ר' ישמעאל אומר כסדרו בערב שבת (מקדים התמיד לשש ומחצה וכו' בערב שבת ובשבת) ר' עקיבא אומר כסדרו בחול (תמיד) בשבע ומחצה וכו']: ולא בזמנים אחרים כפי ההגבלה הנלמדת ב-**[ספרי זוטא]**. **במ' בהע' ט,ג) בַּמַּעֲרֹו** – אתנה כמגביל, שלמצוה שחיטת התמיד של **בֵּין הָעֲרָבִים** בערב פסח (רק בי"ד ניסן החל ביום ששי בשעה שש ומחצה ופסח אחריו. כל הימים האחרים כמוסבר לעיל)

אפשר שכאן מרחיב מפסח ראשון לפסח שני, **(במ' בהע' ט,ג) בַּמַּעֲרֹו** – המלה דוחה שבת וטומאה **(במ' בהע' ט,ג) בַּמַּעֲרֹו** – אתנה כמגביל, הצענו ההסבר הבא ל-**(ט,ב) בַּמַּעֲרֹו** – סלוק (וב-**(ט,ג)** אתנה). מגביל דחיה שבת רק לפסח אבל אין שלמים דוחים שבת, ואין שלמים דוחים טומאה. וכן כל דבר שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה שבת כדעת ר' עקיבא נגד דעת ר' אליעזר.

[התוה"מ טז] **(במ' בהע' ט,ג) כְּכֹל־חֻקְתּוֹ וְכֹל־מִשְׁפָּטָיו**, כבר בארתי מאמר זה בפי' ה-**[מכלתא פ' (בא)]** שאתיא כר' יאשיה שס"ל שמ"ש (שמ' בא יב,מג) **זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח** מציין שנוהג בפסח דורות, ומ"ש **כְּכֹל־חֻקְתּוֹ**, מפני שזמה לא למדנו רק שהדברים שנאמרו בפ' (שמ' בא יב,מג) **זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח** נוהג לדורות, שהם **כְּכֹל־חֻקְתּוֹ** (שמ' בא יב,מג) **לֹא־תִזְבַּח עֲלֵי־חֶמֶץ דִּם־זִבְחֶיךָ אִמִּי בְשִׁלְשִׁי** ו**עֵצִים לֹא תִשְׁרְרוּ־בּוֹ**: (טט: גם **(במ' בהע' ט,יב) וְעֵצִים לֹא יִשְׁרְרוּ־בּוֹ כְּכֹל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ**:) ולא ידעינן דברים שנאמרו בפ' הקודמות, לכן אמר **(במ' בהע' ט,ג) כְּכֹל־חֻקְתּוֹ** ומרבה דברים שבגופו שנאמרו בפ' הקודמות (שמ' בא יב,ה) **עֶשֶׂה תְּמִים זָכַר בְּרִשְׁוֹנָה** ו-**(שמ' בא יב,ה) צְלִיאֵשׁ, וּמִן־שׁ וּכְכֹל־מִשְׁפָּטָיו**, ר"ל כל דיני הנהגתו שהם דברים שעל גופו אכילת מצה ומרור **(שמ' בא יב,ה) (במ' בהע' ט,יא)**, ומן מלת כל מרבה אף דברים שלא על גופו מצה שבעה (כגון **(שמ' בא יב,טו)**) ובעור חמץ (ע' **בבלי פסחים צה**); **(במ' בהע' ט,ג) כְּכֹל־חֻקְתּוֹ וְכֹל־מִשְׁפָּטָיו** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצה פרטים העשויה להתרחב, לפי **[התוה"מ טז]** הכתוב הזה הוא כעין רישום מקוצר לכלול בו דברים שבגופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)** ודברים שעל גופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)** וב-**(במ' בהע' ט,יב)** ודברים שלא על גופו המפורטים ב-**(שמ' בא יב)**

[אילת השחר] **(במ' בהע' ט,ג) ... וצריך בדיקה למה מצוות שבגופו (שמ' בא יב,ה) עֶשֶׂה תְּמִים זָכַר בְּרִשְׁוֹנָה** ו-**(שמ' בא יב,ה) צְלִיאֵשׁ** נקראים חוקים ושעל גופו (ע"פ **[התוה"מ]** אכילת מצה ומרור, ע"פ **[אילת השחר]** כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ וצריך בדיקה מה השייכות של מצוות אלו עם קרבן הפסח) נקראים משפטים: טט: חוק הוא מצוה שאין לה טעם שכלי, גזירת ה' לקרבן פסח ולצליתו באש. משפט הוא מצוה שאפשר להסבירה ע"פ טעם שכלי כגון קיום סעודת ליל פסח על מצות ומרורים, ושבעת ימים למצה וביעור חמץ מוסברים כשיחזור סעודת הפסח בליל יציאת מצרים ושבעת הימים עד קריעת ים סוף והמפלה הסופית של השעבוד המצרי,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, ט. שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחקה; **פוז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ם בתושבע"פ.

מזה אפשר שנוכל להסביר את טעמי המקף שבכתוב **(במ' בהע' ט,ג) פְּכָל וְקִטְרוֹ וְכָל מוֹשְׁפִטֵי** – מקף מקף, מוצע לומר שכל מקף ממצעט ממשמעות מלות ככל ממש הכל המתיחסות לצווים לקיום פסח מצרים (כגון לקיחת הפסח ב' ניסן, מתן דם הקרבן ודם מילה על מזוזות ומשקופים של פתחי הבית החיצוניים, דם בסף, אכילת חפון, ונעליהם ברגליהם, מקליהם בידיהם, הכנת בצק שלא יחמיץ בדרך), ואילו בפסחים לדורות אין עוד מצוות שהם חוקים או משפטים שהיו בפסח מצרים בלבד.

ורמב"ם הלכות קרבן פסח פרק י הלכה טו ... ולמה לא ישוה השני לראשון לכל הדברים מאחר שנאמר ככל חקת הפסח יעשו, לפי שפירש בו מקצת חקת הפסח, ללמד שאינה שוה לראשון אלא בדברים שנתפרשו בו, והן המצות שבגופו והם חקת הפסח, שכלל זה שנאמר במצרים שילקח הפסח מבעשור, ושהוא טעון הגעת דם באגודת אוזב למשקוף ולשתי המזוזות ושיאכל בחפזון אין אותן הדברים נוהגות לדורות ולא נעשו אלא בפסח מצרים בלבד. סליקו להו הלכות קרבן פסח בס"ד.

(במ' בהע' ט,יא) בְּחֻשׁ הַשְּׁנִי בְּאֶרְבֵּעַ עֶשְׂרֵי יוֹם בֵּין הָעֶרְבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל-מִצְוֹת וּמִרְיִים יֵאָכְלֶהוּ:
(במ' בהע' ט,יב) לֹא-יִשְׁאָרוּ מִלְּנֹג עַד-בֶּקֶר וְנֶעְצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ כְּכִלְיַתְתָּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
[רש"י בבלי פסחים צה,א] גמרא.. (במ' בהע' ט,יג) כְּכִלְיַתְתָּת הַפֶּסַח וגו' - בפסח שני כתיב. אָתוּ - משמע גופו.
 במצות שבגופו הכתוב מדבר - לא ריבה את השני לדין ראשון אלא במצות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי, אבל לא למצות שאינן בגופו, כגון השבתת שאור. (טט: ושבעת ימים תאכל מצות למצוה, וחייב רק בליל פסח) מצות שעל גופו מנין - כגון מצה ומרור, שהן דברים אחרים, ובאין חובה לו. יכול אף מצות שלא על גופו - כגון השבתת שאור, ולקמיה פריך: מנא תיתי, והאמרת **(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ - משמע מצות שבגופו.** מה שבירת העצם מיוחדת - לקמן יליף לה בפרט וכלל, דפרטי כתיבי ברישא (טט: אילו פרטים??), והדר כלל **(במ' בהע' ט,יא) עַל-מִצְוֹת וּמִרְיִים יֵאָכְלֶהוּ:** וכן **(במ' בהע' ט,יב) לֹא-יִשְׁאָרוּ מִלְּנֹג עַד-בֶּקֶר וְנֶעְצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ - פרטי, (במ' בהע' ט,יג) כְּכִלְיַתְתָּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ - כלל, ולקמיה מפרש לה.** איסי בן יהודה אומר - אינו צריך לא ישברו לכך, אלא ללימוד אחר כדלקמן, ד**(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ - מצות שבגופו משמע.** הא אמרת אותו במצות שבגופו - גרסינן. הכי קאמר - השתא דכתיב **(במ' בהע' ט,יא) מִצְוֹת וּמִרְיִים**, ואיתרבי מצוה שאינה גופו, אלמא: **(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ** לאו דוקא. והוה ליה פרט וכלל - דפרטי כתיבי ברישא. ואימא נעשה כלל מוסיף על הפרט - ואיתרבי כל מילי, אפילו השבתת שאור שאינה על גופו. קא משמע לן - **(במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ** דלא תדרוש כלל מוסיף על הפרט לרבויה כל מילי אפילו השבתת שאור, דאם כן - כל הני פרטי למה לי, אלא להכי כתיביהו לכולהו למידרש תוספתא דכללא אכל חד וחד, ומרבי דומיא דפרטי ותו לא, וכולהו פרטי הוו דגופו ודעל גופו, והיינו דקאמר תנא דפרטי **(במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ** ממצע מצות שלא על גופו, כגון לא תשחט על חמץ כדלקמן, ולקמן בבביתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד, ומאי ממצע פרטא.

(במ' בהע' ט,יא) בְּחֻשׁ הַשְּׁנִי – קדמא ואולא מרמז על לימוד בכלל כלשהו. והוא בא אחר הפרט **(במ' בהע' ט,יא) עַל-מִצְוֹת וּמִרְיִים יֵאָכְלֶהוּ:** ואילו **[רש"י בבלי פסחים צה,א]** שכתוב זה הוא כלל ועל זה יש לשאול איפה כתובים הפרטים. ע"פ רש"י הפרטי מקדימים לכלל כאן במטרה אלא להכי כתיביהו לכולהו למידרש תוספתא דכללא אכל חד וחד, ומרבי דומיא דפרטי ותו לא, וכולהו פרטי הוו דגופו ודעל גופו, והיינו דקאמר תנא דפרטי **(במ' בהע' ט,יב) וְנֶעְצָם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ** ממצע מצות שלא על גופו, כגון לא תשחט על חמץ כדלקמן, ולקמן בבביתא מפרשי מאי מרבי כללא דכל חד וחד, ומאי ממצע פרטא.

(במ' בהע' ט,יב) כְּכִלְיַתְתָּת הַפֶּסַח – מקף מברר האם לפחות ערב פסח וליל פסח שני הם לגמרי כמו ערב וליל פסח ראשון או האם הם לא לגמרי דומים במצוותיהם. פ' **[רש"י בבלי פסחים צה,א] גמרא.. (במ' בהע' ט,יג) כְּכִלְיַתְתָּת הַפֶּסַח וגו' - בפסח שני כתיב. אָתוּ - משמע גופו.** במצות שבגופו הכתוב מדבר - לא ריבה את השני לדין ראשון אלא במצות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי, אבל לא למצות שאינן בגופו, כגון השבתת שאור. (טט: ושבעת ימים תאכל מצות למצוה, וחייב רק בליל פסח) **(במ' בהע' ט,יב) אָתוּ** – סלוק כמגביל שלפסח שני חובת קיום רק שצוות שבגופו של קרבן פסח.

מתברר ב-**[פסחים צה,א,ב]** שהמצוה של שאור וחמץ לא יראה ולא ימצא אינה חובה אפילו בשעת שחיטת הפסח בערב פסח שני, שהיא חובה בערב פסח ראשון כנאמר **(שם' מש' כג,יח) לֹא-תִנְבַח עַל-חֻמֵּץ דַּם-יְבִתִּי וְלֹא-יִלִּין חֻמֵּי עַד-בֶּקֶר:**
(שם' תשא לד,כה) לֹא-תִשְׁתַּעַת עַל-חֻמֵּץ דַּם-יְבִתִּי וְלֹא-יִלִּין לְבָקֶר זָבַח תֵּג הַפֶּסַח:
 אבל בשעת אכילת פסח שני הוא **(במ' בהע' ט,יא) עַל-מִצְוֹת וּמִרְיִים יֵאָכְלֶהוּ:** וּמִרְיִים – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **יֵאָכְלֶהוּ** וטעמו סלוק כמגביל את אכילת פסח שני למצות ומרורים בלבד ללא חמץ באכילה וכנראה שעדיף שלא ימצא ולא יראה כדי לא לטעות ולאכול ממנו. **[דבר מלכות התשפ"ב האדמו"ר מ"ש ע' פח]** שנינו בגמרא "תנו רנן ככל חקת הפסח עשו אתו. במצוות שבגופו - הכתוב מדבר (לא ריבה את פסח שני לדין ראשון אלא במצוות שבגופו, כגון סדר עבודותיו ואכילת צלי. מצוה שעל גופו (כגון מצה ומרור שהן דברים אחרים ובאים חובה לו) מנין, ת"ל על מצות ומרורים יאכלוהו, יכול אפילו מצות שלא על גופו (כגון השבתת שאור) ת"ל ועצם לא ישברו בו, מה שבירת העצם מיוחד מצוה שבגופו, אף כל מצוה שבגופו." בהמשך הסוגיא מובא, שהדמיון דפסח שני לפסח ראשון הוא לא רק במצות עשה אלא גם במצות לא תעשה. "מה הפרט מפורש מצות עשה ולא תעשה גמור", ומבאר בפרטיות "בכללים דמצות ומרורים, מאי מרבי, צלי אש. בפרטים מאי ממצע ליה, השבתת שאור. בכללים ד-לא ישאירו ממנו עד בקר, מאי קא מרבי ליה, לא תוציא ממנו, בפרטים מאי קא ממצע ליה, לא יראה ולא ימצא. בכללים ד-עצם לא ישברו בו, מאי קא מרבה, אל תאכלו ממנו נא, בפרטים מאי קא ממצע ליה, לא תשחט על חמץ דם זבחי. ומה מוכח שמלמד הענינים שמיעט הכתוב – שוה פסח שני לפסח ראשון בכל הענינים, ובנידון דידן, בנוגע לאיסור אכילת חמץ עם הפסח (שני) "לא תאכל עליו חמץ" שאסור גם (בסעודת) פסח שני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (כ"י במצוותי האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א: תמצית ההשערות: אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מוציא מפשט - מרכא = מרקי, רבוי; דרנא - מחרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא - שנוי ואור רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו 1 - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשישם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

1.14 במדבר בהעלותך חא, (התשפ"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלותך ח, יח: וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

[רש"י] (במ' בהע' ח, יז) **כִּי לִי כָל־בְּכוֹר** - שלי היו הבכורות בקו הדין, שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל; ועכשיו: (במ' בהע' ח, יח) **וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם**.

(במ' בהע' ח, יח) **וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם** - מקף כבורר מה ההסבר פאן עכשיו ללקיחת הלויים **תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל**, כגון [כלי יקר] לא מנתינת יעקב, וכגון [רש"י] ו-[מזרחי (רא"ס)] ולא מזמן מכת בכורות (במ' בהע' ח, יז) שלא תאמר **וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם** בזמן שהקדשתי הבכורות לי, שאי אפשר זה, שהרי **תַּחַת כָּל־בְּכוֹר** כתיב, דמשמע שיצאו אלו ונכנסו אלו במקומם, לפיכך פירש: (בהע' ח, יז) **כִּי לִי** - שלי היו אז (מהצלתי הבכורות במכת בכורות), והקדשתי אותם לי אז, ועכשיו (בגלל השתתפות הבכורות בחטא העגל) (במ' בהע' ח, יח) **וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם** תמורתם, לא ששניהם היו בזמן אחד.

(במ' בהע' ח, יח) **וַאֲקַח אֶת־הַלְוִיִּם** - פשטא מקף זקף-קטן, שני למודים בפשט כפי' [כלי יקר] וביאור הענין הוא שלשלושה דברים נבחרו הלויים שנים לשעבוד, ואחד לשררה,

[כלי יקר] (במ' בהע' ח, יז) **קַח אֶת־הַלְוִיִּם וְגו'**. לפעמים הזכיר לשון לקיחה ולפעמים לשון נתינה, ודבר זה צריך ביאור. ועוד מהו הכפל שאמר (במ' בהע' ח, יז) **כִּי נָתַנִּים נְתַנִּים הִמָּה לִּי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־רֶגֶץ בְּכוֹר פְּלִימְנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי**: ואחר כך סתר דבריו ואמר (במ' בהע' ח, יז) **לְקַחְתִּי אֹתָם לִי**: ונראה שמהכרח קושיות אלו מסיק בתנחומא (במ' בהע' ח, יז) **קַח אֶת־הַלְוִיִּם** קח אותם לשמי לשם שררה, ובזה הותרו כל הקושיות כי מצינו לשון קיחה אצל חילוף הבכורות כמו שנאמר **תַּחַת כָּל־רֶגֶץ בְּכוֹר** וגו' **לְקַחְתִּי אֹתָם לִי**:

וביאור הענין הוא שלשלושה דברים נבחרו הלויים שנים לשעבוד, ואחד לשררה, שנים לשעבוד היינו שעבוד טורח גופם לעבוד ולמשא ושעבוד מסירת גופם לכפרה על בני ישראל כמו שנאמר (במ' בהע' ח, יז) **וַאֲתַנְּהָ אֶת־הַלְוִיִּם נְתַנִּים לְאֶהֱרֹן וּלְכַהֵן מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד**, היינו עבודת משא, ולכפר על־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כי אשמת העם תלוי בראשיהם. ... אבל כשהזכיר לשון לקיחה שהקב"ה לקחם מעצמו בלא נתינת יעקב, היינו לקיחה של שררה אשר היתה בבכורות ונפסלו ונתינה השררה ללויים. ועל זה אמר (בהע' ח, יז) **תַּחַת כָּל־רֶגֶץ בְּכוֹר פְּלִימְנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם לִי**: ומכאן למד בעל המדרש לפרש קח את הלויים לשררה, וילמוד עליון מתחתון מה קיחה שנאמרה למטה של שררה מדתלה אותה בחילוף הבכורות אף קיחה שלמעלה של שררה, והשררה היא שכל ישראל חייבים להעלות להם מס תרומות ומעשרות כי על כן קרא שמו לוי שליוהו במתנות (לפי פירוש זה יעקב ברכו שיקבל מתנות מסיבות כלשהן). וזה פירוש יקר:

במדבר בהעלתך ט, ד: וַיִּדְבֵר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:

במדבר בהעלתך ט, ה: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים בְּמִדְבַר סִינַי כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(במ' בהע' ט, ה) **אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר** - וכי ב-ארבעה עשר מקריבים קרבן פסח? נאמר (שמ' מש' כג, יח) **לֹא־תִזְבַּח עֲלֵי־חֶמֶץ דַּם־זִבְחֶיךָ**, ונאמר (שמ' תשא לד, כה) **לֹא־תִשְׁתַּחֲטַע עֲלֵי־חֶמֶץ דַּם־זִבְחֶיךָ** דורש [בבלי פסחים ה, א] לא תשחט הפסח ועדין חמץ קיים. ואימתי ואיך אמורים לסיים סלוק חמץ? התשובה לאימתי (לזמן) היא (במ' בהע' ט, ה) **אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר**. התשובה לאיך מרומזת בסופי תבות נ-ה-ר = (מאיר ב-) = ה"ר (בעזרת הרב א"מ פרל הי"ח).

[התורה"מ = מלב"ם] (במ' בהע' ט, ה) **וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן** וכו' **בְּמִדְבַר סִינַי**. בא להודיע שרק במדבר סיני עשו, אבל משנסעו ממדבר סיני לא עשו פסח, ות"ק ס"ל (ותוספות קדושין? סברו ליה) שלא נתחייבו בפסח עד בואם לארץ, דכתיב ביה (שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה**, והגנות הוא שנשתהו מלכנס לארץ, ורשב"י ס"ל (סבר ליה) שנתחייבו במדבר דביאה דכתיב (טט: (שמ' בא יג, יא) היא גבי תפילין היינו עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ, ומה שלא עשו רק פסח זה מפני שהיו ערלים כתירוץ שני של ה-[תוס' קדושין דף ל"ז ע"ב] ד"ה הואיל), ולכן ס"ל דשבט לוי עשו כי הם היו מולים:

(במ' בהע' ט, ה) **כָּכָל** - תלשא מרמזת לשני כיווני למוד ובכל אחד בתפקידי תלשא (שעורים, חציצים, מחיצים). כאן לתנא קמא בלמוד אלפניה אל הכתוב **בְּמִדְבַר סִינַי** בתפקיד מחיצת המדבר לא עשו פסח אחר אחרי הפסח הראשון. לר' שמעון בר יוחאי התחייבו בכל שנות השנייה במדבר, ... ומה שלא עשו רק פסח זה מפני שהיו ערלים כתירוץ שני של ה-[תוס' קדושין דף ל"ז ע"ב] תלשא בתפקיד מחיצה מצד המציאות שרק במחיצת המדבר לא עשו פסח מפני שלא מלו.

[התורה"מ] מסתייע בהסברו ב- (שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה**. נעניין במקרא זה ונגלה (שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה ה' אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁפַּע לָךְ וְלְאֶבְרָהָם וְיִמְנָה לָךְ**:

(שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה ה' אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי** - זקף-קטן רומז לשני למודים בתבנית עד אליו, **אֶל־אֶרֶץ** - מונח מרמז לאפשרות רבוי למודים בתפקיד זקף-קטן,

אחד מהלמודים עשוי להיות (שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה ה'** - גרשיים מהפך פשטא בתפקיד כעין יצא מהכלל לדון בדבר אחר כענינו יצא להקל ולא להחמיר. אפשר מרמז לעשיית פסח אחד בלבד במדבר, כמובא ב-[התורה"מ = מלב"ם] (במ' בהע' ט, ה) **וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן** וכו' **בְּמִדְבַר סִינַי**. בא להודיע שרק במדבר סיני עשו, אבל משנסעו ממדבר סיני לא עשו פסח, ות"ק ס"ל שלא נתחייבו בפסח עד בואם לארץ, דכתיב ביה (שמ' בא יג, יא) **וְהָיָה כִּי־יִבְרָאָה**.

טט: (במ' בהע' ט, ה) **כָּכָל** - בפסוקים הבאים הסברנו טעמי תלשא במלות "ככל" (במ' אגד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל** כמחיצות בין השבטים ובין מחנה לוויה ושכינה בחניה, (במ' בלד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל** שמירת מחיצות בין השבטים ובין מחנה לוויה ושכינה בניסיעה.

(במ' אגד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ**: פ
(במ' בלד) **וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ** וכן נסעו איש למשפחתו על־בית אבותיו: פ

מוצע לומר (במ' בהע' ט, ה) **כָּכָל** - תלשא בתפקיד אלפניה ולאחריה. בלפחות אחד מהכיוונים יהיה בתפקיד מחיצות לשחיטת הפסח בעזרה, ולאכילת הפסח בין חומות ירושלים, לעומת פסח במדבר ובשלה ששחטו במשכן, אכלו בכל מקום שרואים ממנו את המשכן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי - ההלים ק"ט, ט"ו; שם: עמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתגזר, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגבילי: מונח - רבוי; מהפך פשטא = מרכא = מרכא; רבוי: דרגא - מדרגא; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי ואו רבוי ואו מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשועי לגלוגי, תור לרבנות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מנח רביע** - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקש; השלישיה: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשיש'ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** - דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שחכה; **פזר** - דרוש בפסוק רעיון לנושא/ים אחר/ים בתושב"ע"פ.

(העמק דבר) (במ' בהע' ט"ה) פְּכַל אֲשֶׁר צָדָה וגו'. היינו הלכות בעל פה, כביאורינו בכמה מקומות על פי הגמרא ברכות דף ה' והמצוה זו המשנה, והיינו דיוק לשון **פְּכַל** דמשמעו הרבה דברים, וע' בסמוך מקרא ח'.

(העמק דבר) (במ' בהע' ט"ה) עֲמִדָּה. המתינו, או שתקו כלשון המקרא עמדו לא ענו עוד [איוב ל"ב ט"ז], אמר להם משה אל תצקו עד שאשמע: וגו'

במדבר בהעלתך טו: וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֹהֶרֶן בַּיּוֹם הַהוּא:

משנה (סוכה פ"ב,מ"ד). שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה. אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה. **גמרא.** מנא הני מילי? דתנו רבנן: בשבתך בביתך - פרט לעוסק במצוה, ובלכתך בדרך - פרט לחתן. מכאן אמרו: הכונס את הבתולה - פטור, ואת האלמנה - חייב. מאי משמע? - אמר רב הונא: כדרך, מה דרך רשות - אף כל רשות, לאפוקי האי דבמצוה עסוק. - מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה, וקא אמר רחמנא ליקרי! - אם כן לימא קרא בשבת ובלכת, מאי בשבתך ובלכתך - בלכת דידך הוא דמחייבת, הא בלכת דמצוה - פטירת. - אי הכי, אפילו כונס את האלמנה נמי! - כונס את הבתולה - טריד, כונס אלמנה - לא טריד. - וכל היכא דטריד הכי נמי דפטור? אלא מעתה טבעה ספינתו בים דטריד, הכי נמי דפטור? וכי תימא הכי נמי - והאמר רבי אבא בר זבדא אמר רב: אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה, חוץ מן התפילין, שהרי נאמר בהן פאר! - הכא טריד טירדא דמצוה, התם - טריד טרדא דרשות.

והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתניא: **(במ' בהע' ט"ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְכֹרְאוֹתָם אֲנָשִׁים מִי הָיוּ? נושאי ארונו של יוסף היו,** דברי רבי יוסי הגלילי,

(במ' בהע' ט"ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם - (בבלי סוכה כה,א-ב) מסיק שאנשים אלו עסקו במת מצווה לא במשמע של מת שנמצא בדרך ובבקורתו יעסוק אפילו כהן גדול או נזיר שאסורים להיטמא למת גם משבעה הקרובים שכהן נזויר נטמאים להם. **אלא במשמע** שזה מת שקרוביו מצווים לעסוק בקבורתו. ואפילו אם מפני כך יטמאו בתוך שיעור זמן של פחות משבעה ימים, שלא יאפשר להם להיטהר, ולא יוכלו לעשות מצות פסח שעל זדון הימנעות מעשייתה חל כרת. אפשר שהפירוש הזה לנאמר ב-**(במ' בהע' ט"ו) וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טַמְאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וגו'** הוא הדגמה של ההלכות במשנה ובגמרא כלהלן **משנה (סוכה פ"ב,מ"ד).** שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. שורש הלכה זאת הוא במאמר **(בבלי סוכה כה,א)** והעוסק במצוה פטור מן המצוה, אפשר שהרמזים להלכות אלו נסמך על תבניות טעמים ב-**(במ' בהע' ט"ו) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֹאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עֶשֶׂר -** מונח פזר פזר טרסא קדמא

(במ' בהע' ט"ה) וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֹאשׁוֹן - מונח פזר פזר, טעם מונח כמוסיף עוד פזר, בסה"כ כעין שלוש פזר מלמד ללפחות שלושה נושאים אחרים בתורה ובתורה שבעל-פה. אחד מהנושאים הוא ההלכה **(בבלי סוכה כה,א)** והעוסק במצוה פטור מן המצוה, ובנושא זה טעם מלת **בְּאַרְבַּעַת** - טרסא בתפקיד שיעור זמן בין זמן עשיית מצוה אחת כגון קבורת מת. שיעור זמן זה קודם לזמן מצות עשיית פסח כמרומו בטעם מלת **עֶשֶׂר** - קדמא, ואפילו אם שיעור זמן זה יהיה פחות משבעה ימים לטהרה מטומאת מת, ולא יאפשר לטמא לעשות את הפסח כי לא נטהר, אפילו הכי יטמא למת ולא יעשה פסח.

(בבלי סוכה כו,א) משום רבי שילא אמרו: חתן פטור, והשושבינין וכל בני החופה חייבין . תניא, אמר רבי חנניא בן עקביא: **כותבי ספרים תפילין ומזוזות, הן ותגריהן ותגרי תגריהן, וכל העוסקין במלאכת שמים, לאתויי מוכרי תכלת - פטורין מקריאת שמע, ומן התפילה, ומן התפילין, ומכל מצות האמורות בתורה, לקיים דברי רבי יוסי הגלילי.** שהיה רבי יוסי הגלילי אומר: העוסק במצוה פטור מן המצוה. תנו רבנן: **הולכי דרכים ביום - פטורין מן הסוכה ביום, וחייבין בלילה.** הולכי דרכים בלילה - פטורין מן הסוכה בלילה, וחייבין ביום. הולכי דרכים ביום ובלילה - פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. הולכין לדבר מצוה - פטורין בין ביום ובין בלילה. כי הא דרב חסדא ורבה בר רב הונא, כי הוו עיילי בשבתא דרגלא לבי ריש גלותא - הוו גנו ארקתא דסורא. אמרי: אנן שלוחי מצוה אנן, ופטורין. תנו רבנן: שומרי העיר ביום - פטורין מן הסוכה ביום, וחייבין בלילה. שומרי העיר בלילה - פטורין מן הסוכה בלילה, וחייבין ביום. שומרי העיר בין ביום ובין בלילה - פטורין מן הסוכה בין ביום ובין בלילה. שומרי גנות ופרדסים - פטורין בין ביום ובין בלילה, - וליעבדי סוכה התם וליתבו! - אביי אמר: תשבו כעין תדורו. רבא אמר: פרצה קוראה לגנב. מאי בינייהו? - איכא בינייהו דקא מנטר כריא דפירי . **(בבלי סוכה כו,א)** חולים ומשמשיהם. תנו רבנן: חולה שאמרו - לא חולה שיש בו סכנה, אלא אפילו חולה שאין בו סכנה, אפילו חש בעיניו, ואפילו חש בראשו.

(במ' בהע' ט"ה) יוֹם לַחֲדָשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם - מרכא תביר מרכא טפחא. ראה (סוכה כו,א **כותבי שו"ע**) (הלכה א) והעוסק במצוה פטור מן המצוה, אפשר שהרמזים לשוני בין עוסקים במצוה כגון חתן פטור ממצוות אחדות, השושבינין פטורים מפחות. **(הרב מנחם זילבר הי"ו)** ע"פ תוספות פטור מן המצוה רק אם אי אפשר לעשות את שתיהן באותה עת. ע"פ ר"ן המקיים מצוה (ולא העושה) (הניח פקדון בכספת ואינו טורח בשימורה) חייב בשתייהן, העוסק במצוה פטור דווקא כאשר מתעסק במצוה אחרת, כגון מנער תלית, של מפקיד או מאבד, לשימורה, פטור ממצוה אחרת כאשר טורח במצוה ראשונה, חייב כאשר אינו טורח במצוה ראשונה. **(במ' בהע' ט"ה) לַחֲדָשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם -** תביר מרכא טפחא,

(הלכה ב) יש פטורים לגמרי ממצוה אחרת כגון שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום בין בלילה, חולים ומשמשיהם.... **כותבי שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפילין סימן לח סעיף ח**

* (ח' ט) < כותבי תפילין ומזוזות * הם (כד' ח ח') ו ותגריהן (כה) ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים, פטורים מהנחת תפילין כל היום, * (ט ט) < וזאת בשעת ק"ש ותפלה. הגה: * (ז יא) ואם היו * (כו) צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה, * (כו) אז פטורין מק"ש ותפלה ותפילין. * (כח) דכל העוסק במצוה יב פטור ממצוה ט' } אחרת * (כט) < י' צריך לטרוח אחר האחרת, אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח, יעשה שתיהן (הגהת אשרי בשם א"ז ור"ן פ' הישן).

(הרב מנחם זילבר הי"ו) [משנה ברורה ביאור הלכה, סימן לח סעיף ח] הכותבים ת"ם אפילו בשכר כדי להביאם למזמינים עוסקים במצוה ופטורים מכל מצוה אחרת. אבל הכותבים להשתכר בלבד חייבים במצוה אחרת. **הולכי דרכים (רמב"ם הל' שופר וסוכה ולולב פרק ו הלכה ד)** שלוחי ד מצוה פטורים מן הסוכה בין ביום בין בלילה, הולכי דרכים ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבין בלילה, הולכי דרכים ביום וחייבין ביום, שומרי העיר ביום פטורים מן הסוכה ביום וחייבים בלילה, שומרי העיר בלילה פטורים מן הסוכה בלילה וחייבים ביום, שומרי גנות ופרדסים פטורין בין ביום בין בלילה שאם יעשה השומר סוכה ה ידע הגנב שיש לשומר מקום קבוע ויבא ויגנוב מן מקום אחר.